

VOGELWACHT UDEN E.O.

- Voorzitter** : Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28 - 5401 PK Uden
Tel.: 0413-269804
- Secretaris** : José Escher
Kruisstraat 13 - 5388 CH Nistelrode
Tel.: 0412-650180
- Penningmeester** : Anita van den Acker
Raam 523 - 5403 TM Uden
Tel.: 0413-253151
- Bestuursleden** : Peter van de Braak, Jacques Raats en John Opdam
- Bankrelatie** : ABN-AMRO Uden, rekeningnummer: 60.99.68.254

“HET BRUUIJSEL” - nummer 3 - 2012

- Redactieleden** : Liesbeth Verkaar, Jolanda Rutten, Mignon van den Wittenboer,
Jan-Willem Hermans, John Hermans en Peter Noy.
- Typewerk + correctie:** Tineke Huijs
Plantsoen 30, Heesch
Tel.: 0412-451911
E-mail: tenphuijs@home.nl
- Tonny Vlamings
Vosseweide 8, Veghel
Tel.: 0413-365528
E-mail: pvlamings@kpnmail.nl
- Eindredactie + kopij** : Peter Noy
Eikenwal 186 - 5403 KD Uden
Tel.: 0413-251691
E-mail: pknoy@hetnet.nl
- Drukwerk + omslag** : Graphiset B.V. te Uden.
- Samenstelling** : Graphiset B.V. te Uden.
- Verspreiding** : Lies Schoenmakers (coördinatie), Dorien en Theo Versteegden e.v.a.

“HET BRUUIJSEL” verschijnt 4x per jaar in een oplage van 300 exemplaren (incl. links)

- Clubgebouw** : De Groenhoeve
Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij)
Tel.: 0413-250047
- Website Vogelwacht** : www.vogelwachtuden.nl **E-mail:** info@vogelwachtuden.nl

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt, voordat we daar toestemming voor hebben gegeven.
Men dient dan wel het Bruuijsel als bron te vermelden.

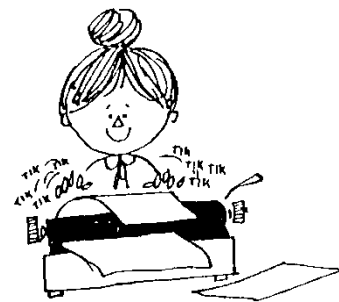
Inhoudsopgave

Colofon.....	Redactie	01
Inhoudsopgave	Redactie	02
Mededelingen Redactie... ..	Jolanda Rutten	03
Van de Bestuurstafel... ..	Jan-Willem Hermans	04
Prijsvraag!	Liesbeth Verkaar	05
‘Vogelwacht Uden goes Estonia’	Jan-Willem Hermans	06
Aanmelden ‘Bijzondere Waarnemingen Alert’	Peter van de Braak	17
Hoi, hoi, dia-avond ‘eigen werk’	Jacques Raats	17
Nachtzwaluwwandeling in de Maashorst (29 juni 2012).....	John Opdam	18
SOVON, landelijke dag 2012	Jeroen van Zuylen	19
Nieuwe Winter- en Broedvogelatlas	Leo Ballering	20
Boeken te leen voor leden van de Vogelwacht en IVN Uden	Liesbeth Verkaar	22
Jaarplanning VLU 2012 - 2013.....	Willem Peters	23
In gesprek met... ‘Willie Bergmans’	Liesbeth Verkaar	24
Expeditie naar Kamchatka (Rusland)	John Hermans	28
GroenOverleg met Gemeente Uden	Joep van Lieshout	32
Vogel(s) in de Maashorst... ..	Jan-Willem Hermans	33
Brunchwandeling op zondag 2 september 2012	Liesbeth Verkaar en	34
.....	Jan-Willem Hermans	35
‘De Vogelkieker...’ in het jaar van de klauwieren	Bert van Ginkel	36
Bijzondere Waarnemingen.....	Peter van de Braak	41
Wetenswaardigheden... ..	John Hermans	42
Rondreis door Zuid-Afrika.....	Peter en Sjan Noy	46
JeugdVogelwacht... ‘Eidooier’	Jolanda Rutten	50
Warme start op telpost ‘Brobbebies-Noord’	Mignon van den Wittenboer	52
Wespendieven tellen in de Maashorst.....	Jan-Willem Hermans	53
Broedvogelinventarisatie van de Goorse Bossen.....	Leo Ballering en	
.....	Arend Vermaat	54
Vale Gier in Odiliapeel (bron: Brabants Dagblad)	Lieke Mulder	57
Activiteiten Vogelwacht Uden e.o.	Redactie	58
Vogelwacht - Winkel	Jacques Raats	60
Wat doet Vogelwacht Uden e.o.?.....	Redactie	62
Advertenties	Redactie	63

Let op: Sluitingsdatum KOPIJ voor het volgende Bruujssel is op 23 november 2012

Mededelingen van de Redactie

De zomervakantie is weer achter de rug, het normale leven is weer begonnen. Ik hoop, dat jullie allemaal een fijne vakantie hebben gehad. Voor jullie ligt al weer het derde Bruujsel van dit jaar. Dit nummer is grensoverschrijdend. Een van de meest bijzondere fenomenen van vogels is hun trekgedrag. Ze gaan naar verre oorden op hun eigen interne kompas en volgen hun drang om weg te gaan en weer terug te komen. Maar er zijn ook vogelwachters met trekgedrag, die luisteren naar iets, dat hun dwingt om ergens naar toe te gaan. Het resultaat van hun reizen en nieuwsgierigheid lees je in drie bijzondere bijdragen.

Een groep van vierentwintig vogelwachters is in mei naar Estland geweest. Zij zijn daar een dikke week geweest. Hun ontberingen en waarnemingen zijn boeiende kost. Kamsjatka in Rusland is nog verder weg. John Hermans, onze wereldreiziger, verhaalt van zijn ontmoeting met beren en vogels. Peter Noy had thuis wat te vieren en trakteerde het hele gezin op een bijzondere natuurreis naar Zuid-Afrika. Hij vond het een onvergetelijke ervaring en maakt ons daar deelgenoot van.

Mijn vakantie steekt een beetje schril af tegen dit vogelgeweld, maar dat zal voor de meesten van ons gelden. Wijzelf hebben heerlijk genoten van één van de prachtige Waddeneilanden: Ameland. Het was er heerlijk. We zijn veel in de duinen en op het strand geweest. Vooral veel gefietst en ook gewandeld. We hebben ook vogels gezien, maar veel minder dan we verwacht hadden. Op de een of andere manier hebben we weinig tijd genomen om eens uitgebreid met kijker en telescoop in de natuur te gaan zitten. Toch hebben we wel een lijstje bijgehouden van alle soorten die we gezien hebben én waarvan we zeker wisten welke soort het was. Want ik moet eerlijk toegeven dat dit laatste bij ons toch ook nog wel te wensen overlaat. Al die watervogels, de meeuwen, roofvogels. Ik zie wel dat er verschillen zijn, maar welke soort is het dan? En dan heb je ook nog al die juveniele vogels, die kan ik al helemaal niet terugvinden in het boekje. Maar gelukkig hebben we van sommige vogels redelijk duidelijke foto's kunnen maken zodat we bij thuiskomst de hulp van andere vogelaars in konden schakelen. Toch leuk om thuis te ontdekken dat we jonge Eidereenden gezien hebben en een Bruine Kiekendief.

Terug naar de inhoud van dit mooie nummer. Over onze eigen omgeving valt van alles te vertellen, zoals een avondexcursie in juli en een verslag van de wespentientelling begin augustus. Ook na de vakantie zijn er alweer allerlei acties geweest. Kijk maar eens naar het verslag van het groenoverleg met de gemeente, de brunchwandeling en de opening van het vogeltrek telseizoen.

En natuurlijk kijken we ook alweer vooruit. Zo hebben we de jaarplanning van de VLU, de landelijke dag van SOVON, mag je een naam verzinnen voor het educatief pad bij de Groenhoeve en zo nog veel meer. Lees zelf maar!

Namens de redactie,
Jolanda Rutten (tekst en foto)

***Bruine Kiekendief (boven)
en Buizerd (onder)***

Van de Bestuurstafel...

De zomer is al weer bijna voorbij. Het voor de vogels mooie jaargetijde 'herfst' komt er aan. Miljoenen vogels zoeken een nieuw winterverblijf. Op onze telpost is dit mooi te volgen. Ook wij zijn al aan het kijken naar volgend jaar. Het bestuur is bezig met het programma van 2013, een jaar waarin we dertig jaar bestaan, Mochten er leden zijn die suggesties hebben voor het programma in 2013, laat het dan één van de bestuursleden weten. Wij zullen dan bekijken of dit past in het programma.

Contactdag Oost Brabantse vogelwerkgroepen.

Een activiteit die volgend jaar op het programma staat is deze. Leo Ballering heeft gevraagd om deze dag in Uden te organiseren. Begin februari zal dit plaatsvinden, waarschijnlijk voor de middag in de Groenhoeve en na de middag in de Maashorst. Meer informatie volgt nog.

Roofvogelshows

Steeds meer wordt er met roofvogels en uilen 'gesold'. Braderieën en dergelijke worden gebruikt om deze voor de vogels funeste hobby ten toon te spreiden. Vogelwacht Uden is tegen deze manier van hobby bedrijven en zal waar nodig de organisaties hierop aanspreken. Het wordt afgeschilderd als een geweldige hobby, zoals in het Brabants Dagblad van donderdag 2 augustus te lezen was. Op zaterdag 4 augustus is er een ingezonden stuk van ons geplaatst met kritische kanttekeningen bij deze hobby. Hierbij enkele citaten: "Als van Boxtel meent een dierenliefhebber te zijn stopt hij snel met deze activiteiten. Uilen zijn wel degelijk voor een groot deel nachtdieren en hebben van nature een schuwheid voor mensen. De stress die deze dieren uitstaan is pure dierenkwellerij." "Kortom redenen genoeg om kritisch te zijn. Men kan beter deze vogels beschermen door het hangen van juiste nestgelegenheid en biotoopverbetering, zodat we ze in de natuur meer gaan zien, waar ze ook horen en niet op de markt, braderie en dergelijke om daar als show te worden gebruikt."

Wespendieven tellen

Deze activiteit werd dit jaar opgeleukt met een hoogwerker. De broer van John Opdam is chauffeur op een hoogwerker en via zijn baas hebben we voor een schappelijk bedrag de hoogwerker mogen lenen. Een verslag (met mooie foto's) hiervan is verderop in dit Bruujsel te lezen.

Groenhoeve natuurpad

Er is en er wordt nog hard gewerkt aan het natuurpad van de Groenhoeve. Het verharde pad slingert door het bosje, waarbij nu al enkele nestkasten te bewonderen zijn. Dit zijn nestkasten met een glazen luikje, zodat men de vogels tijdens het broeden ongehinderd kan bekijken. Er zullen nog meer elementen aangeboden worden en tevens komt er een soort routebeschrijving waarin wat verteld wordt over het terrein en zijn natuur. In november of december zal er nog een officiële opening plaatsvinden.

***Wespendief
(foto John Hermans)***

Website

Achter de schermen zijn we druk bezig met de nieuwe website. Op dit moment wordt de stijl opgesteld, waarna de site gevuld kan worden. Het moet dadelijk meer mogelijk zijn dat we interactief bezig zijn met deze site. We zullen nog echter even geduld moeten hebben voordat we de oude verlaten en naar de nieuwe overgaan.

Herfstexcursie Terschelling

Maar liefst 33 deelnemers gaan begin oktober naar Terschelling. De boot, fietsen en onderkomen zijn weer geregeld, zodat niets meer in de weg staat, buiten het weer natuurlijk, om een paar aangename dagen te hebben op dit mooie eiland. Veel plezier gewenst.

Namens het Bestuur,
Jan-Willem Hermans

Prijsvraag!

Verzin een naam voor het educatieve pad in het Hoevens Buske bij de Groenhoeve.

De werkgroep 'Hoevens Buske' bestaande uit leden van de Kinderboerderij, Vogelwacht en IVN is het afgelopen jaar druk bezig geweest met de herinrichting van het Hoevens Buske en omgeving. Bezoekers van de Kinderboerderij kunnen straks ook een stukje natuureducatie opdoen, door aan de hand van een vierseizoenen nieuwsbrief het pad te lopen. Wat meteen opvalt is, dat het bos nog alleen bereikbaar is vanaf de Kinderboerderij. Aan de zuidzijde is het bos afgesloten door een nieuw hekwerk en aan de oostzijde is de voort uit de watergang gehaald. Het nieuwe pad in het bos is de afgelopen weken met een semiverharde stol bedekt en wordt de aankomende maanden opgefleurd met diverse educatieve momentjes in de vorm van infopaneeltjes, nest- en kijkkastjes, voedselplankjes en vlinderstruiken. Het pad behoort volgens de werkgroep een naam te krijgen die de educatieve lading, passend in het Hoevens Buske, volledig dekt.

Graag nodigen wij daarom iedereen uit om één, zo niet twee namen te verzinnen voor het educatieve pad. De werkgroep wil hiervoor een leuke prijs beschikbaar stellen. Het streven is om op zaterdag 10 november het pad officieel te openen, dan zal de winnaar bekend worden gemaakt.

Graag jullie reactie vóór 20 oktober!

De naam kunnen jullie mailen naar
Liesbeth Verkaar: liesbethramon@kpnmail.nl

De werkgroep zal daar dan de meest treffende naam uit kiezen.

Veel succes!

Liesbeth Verkaar

De Groenhoeve (Hoevens Buske)

‘Vogelwacht Uden goes Estonia’

Van maandag 21 mei 2012 tot en met woensdag 30 mei 2012 hebben de volgende leden een bezoek gebracht aan Estland om vogels te kijken:

Henk Arnoldussen, Riet van Boekel, Tiny van Boekel, Peter van de Braak, Hans Brouwer, Will van de Crommert, Koos Doorten, Jose Escher, Marc Gottenbos, Jan-Willem Hermans, John Hermans, Lenie van Heusden, Henri van den Heuvel, Maria van den Heuvel, Rene van Hoof, Chris van Lieshout, Theo Peters, Isidro Rendon, Lies Schoenmakers, Annelies Timmerman, Ria de Vent, Peter Vlamings, Tonny Vlamings en Jos van der Wijst.

Estland

Alvorens van dag tot dag onze belevenissen te beschrijven eerst wat algemene informatie over Estland. Estland (Estisch: Eesti) officieel de Republiek Estland (Ests: Eesti Vabariik) is een land in Noordoost-Europa, dat in het westen wordt begrensd door de Oostzee, in het noorden door de Finse Golf, in het oosten door Rusland en in het zuiden door Letland. Het is de noordelijkste en de kleinste van de drie Baltische landen, en het onderscheidt zich van het middelste Baltische land Letland onder andere door de taal, die Finoegrisch is en niet Baltisch. Estland heeft in totaal 561 kilometer aan landsgrenzen. De kustlijn is vele malen langer en meet 3.794 kilometer. Er zijn drie grote rivieren: de Emajõgi, de Pärnu en de Narva. Alleen de Emajõgi en de Narva worden bevaren. Estland is een overwegend vlak land, waarvan de noordkust echter op veel plaatsen steil uit zee oprijst, en dat in het zuidoosten overgaat in heuvelland. Hier ligt dan ook de hoogste berg van Estland, Suur Munamägi (Grote Eierberg, 318 meter), die net iets lager is dan de hoogste van Nederland. De oostgrens met Rusland wordt grotendeels gevormd door het Peipusmeer (3.555 km²) en het Meer van Pskov, en noordelijker door de rivier de Narva. Alleen in het zuiden heeft Estland geen natuurlijke grens. Westelijk en noordelijk van Estland liggen honderden eilanden, waarvan het overgrote deel onbewoond is, waarvan sommige door de Sovjet-Unie als militair terrein zijn gebruikt. De grootste eilanden zijn Saaremaa en het dichtbeboste Hiiumaa, beide met een herkenbaar eigen karakter. Deze beide eilanden vormen eigen provincies. Kleinere bewoonde eilanden zijn Muhu, Vormsi, Vilsandi, Abruksa, Kihnu en Ruhnu.

Natuurbescherming

Bijna tien procent van Estland is beschermd door een of andere natuurbescherming. Er zijn vijf nationale parken (Vilsandi, Matsalu, Soomaa, Karula en Lahemaa) en honderden natuurparken om de flora, fauna, biotopen en landelijke gebieden te beschermen. Het grootste gedeelte hiervan ligt aan de Baltische kust en de eilanden, die bescherming bieden aan broedkolonies. In het binnenland zijn grote veengebieden en oude bossen beschermd. De meeste Esten zijn zich bewust van het beschermen van deze gebieden. Er zijn veel natuurorganisaties en -groepen ontstaan na de onafhankelijkheid in 1991.

Maandag 21 mei 2012

Om kwart voor acht 's morgens uur vertrokken we met 24 enthousiaste vogelaars vanaf Weeze naar Estland. Ook Isidro die iets later aankwam als gepland kon toch nog op zijn gemak inchecken. In Estland was het mooi weer, waardoor we de grillige kustlijn prachtig konden zien. Rond elf uur zijn we geland in Tallinn. De vlucht met Ryanair was goed verlopen. Nadat we de koffers compleet hadden konden we de drie gereserveerde busjes inladen, het vogelen was ondertussen begonnen: Huiszwaluwen, Gierzwaluwen, Vink etc. werden genoteerd. Velen deden dit digitaal, waarbij de waarnemingen achteraf te vinden zijn op www.observado.org. De navigatie en portofoons werden geïnstalleerd zodat we konden vertrekken. Onderweg richting Keila. Bij Pöösaspea ligt het meest noordwestelijke punt van Estland en het is ook een belangrijk migratiepunt. Het is al laat in mei, waarbij al veel vogeltrek aan ons voorbij is gegaan.

Onderweg hebben we diverse stops. In een klein dorpje Laitse was de eerste stop. De Kramsvogels vlogen om ons heen, jonge vogels zaten in het gras. In de verte hoorden we onze eerste Noordse Nachtegaal. Verder zaten hier Putters, Ooievaars, en een zingende Spotvogel. Maar we moesten door, de dag was nog lang! Rond twaalf uur zagen we onze eerste Zeearend prachtig overvliegen, een Visarend werd door anderen in de verte gezien. Opvallend waren de Paapjes die hier overal zaten. Via een mooi bospad reden we richting de noordelijke punt, tenminste dat dachten we. We kwamen uit in Dirhami, vanaf hier hadden we ook een mooi uitzicht over de zee. Op zee was weinig trek te bekennen; Bergeend, Grote Mantelmeeuw, enkele Kokmeeuwen en een Middelste Zaagbek was de score. Teruglopend naar de parkeerplaats hoorden we een Sijsje overkomen, maar zagen we ook een Boomvalk en zelfs een Smelleken. Volgens onze beschrijving zou er een Zwarte Specht net buiten Dirhami hebben gebroed. Het ovale nestgat was inderdaad gevonden en na even gewacht te hebben vloog de Zwarte Specht de weg over! Een Gekraagde Roodstaart zat in een dode boom te zingen en een Boomleeuwerik liet zich ook goed zien.

Vanuit Dirhami vervolgen we de weg richting Haapsula, op weg naar een meer genaamd Sutlepi Meri. Dit meer was vroeger een zeebaai, maar is nu afgesneden van de zee. Hier zijn twee observatietorens. Bij de parkeerplaats aangekomen zien we al direct een Havik overvliegen. Voor de parkeerplaats hoorde we Crex..crex..jawel de Kwartelkoning. Nadat we de busjes geparkeerd hadden ging een ieder zijn eigen weg. De eerste observatietoren was afgesloten, maar met een beetje kunst- en vliegwerk konden we er toch op. Vanuit deze toren had je een mooi overzicht over het grote meer. Hier hoorden we een Roerdomp en Grote Karekiet. We zagen diverse Dwergmeeuwen, Tafeleenden, Krakeenden en Futen. Vooraan zat een Roodhalsfuut tussen het riet en in de verte liep een Kraanvogel! Een Noordse Nachtegaal liet zich prachtig zien evenals de Geelgors! Een enkeling ging over het vlonderpad waarbij we Levenbarende Hagedissen zagen en ontzettend veel Snorren. Ook was het gehoept van de Roerdomp duidelijk te horen. Na al dit moois toch maar weer in de auto op weg richting het hotel. Maar eerst zouden we Võrnu aandoen, waar de Kuifduiker in een vijver te zien zou zijn. Helaas geen Kuifduiker, het water zag er ook niet erg aantrekkelijk uit, weliswaar niet voor de muggen, die massaal aanwezig waren. Ondanks het drukkend weer liepen de meeste van ons met dikke kleren aan om de steken van deze beestjes tegen te gaan. Een gezicht dat we de komende dagen nog veel te zien kregen. Wel was hier mooi de Bostulp te bewonderen. Ons hotel Altmõisa Gästehaus ligt in de buurt van Läänemaa. Hier aangekomen konden we direct aan tafel en keken we terug naar een geslaagde eerste dag! De teller staat op 98 vogelsoorten.

***Koppeltje Grauwe Klauwieren
(foto John Hermans)***

Dinsdag 22 mei 2012

Al vroeg stonden vele vogelaars buiten, rond vijf uur is het al redelijk licht, dus het vogelen kan beginnen. Voor het hotel ligt een prachtig gebiedje wat uitkomt op de Matsalu baai. Dit moerassig gebiedje had slechts één nadeel; muggen...

Wel honderden muggen vlogen om je heen, vele muggenbulten volgden... Maar de vogels die er zaten waren toch wel prachtig te zien. Al snel zagen we een koppeltje Grauwe Klauwieren en een eerste Roodmus. Een Draaihals liet zich even horen. Het pad volgend kom je bij een observatietoren met uitzicht over de baai. Hier zagen we Tureluurs, Kleine en Bontbekplevieren, Zilverplevier. Op zee een Middelste Zaagbek en overvliegend enkele Wulpen. Hier zouden we wel de hele ochtend kunnen blijven, maar helaas het ontbijt riep. Rene had hier een Das gezien en wij enkele Elanden die door het water sjokten, voorbij de Zeearend.

**Hier worden wij
de baas !**

Na het uitgebreide ontbijt was ons doel om enkele plekken rondom de Matsalu baai te bezoeken. De baai van Matsula is een prachtig nationaal park dat 110 kilometer ten zuidwesten van Tallinn ligt. Het is in feite een inham van de Baltische Zee. De Kasari rivier mondt hier uit in de Baltische Zee. Een groot deel van dit wetland (inclusief de baai) is nu Nationaal Park. Er zijn tal van biotopen zoals 'coastal meadows' (4.000 hectare); rietvlakten (3.000 hectare), moddervlakten, stenige kusten, (gemengde) bossen, landbouwgrond, etc. Er zijn meer dan driehonderd vogelsoorten waargenomen, waarvan er 170 als broedvogel. De lengte van deze baai is 18 kilometer en heeft een breedte van ongeveer vijf kilometer. De gemiddelde diepte is slechts 1,5 meter, het water is brak. Deze omstandigheden zijn heel gunstig voor een rijke visfauna. Vissen is een oude traditie in Estland en vaak ook een belangrijke inkomstenbron voor de lokale bevolking. Helaas is de Aalscholver daardoor wel de minst geliefde vogel voor de Esten. In de lente en herfst trekken er miljoenen vogels door; Kraanvogels, ganzen (onder andere Dwerggans), steltlopers, duikers en eendensoorten (duizenden IJseenden).

Tientallen Zeearenden komen op deze grote hoeveelheid voedsel af. Op vele plaatsen staan uitkijktorens waarbij je een uitzicht hebt over deze baai. Buiten deze torens is de baai moeilijk bereikbaar, waardoor de rust wel gewaarborgd blijft. Onze eerste stop was bij een uitzichtpunt aan het noorden van deze baai, hier wat Kleine Karekieten en natuurlijk de Roodmus en wat Rietzangers en in het veld een Sprinkhaanzanger. Op het water was het rustig, dus maar verder. Net voor het plaatsje Kideva hoorden en zagen we een Grauwe Gors, deze is in Estland niet algemeen! Toch een voordeel als je met drie busjes bent met portofoons, de derde auto had deze namelijk pas gehoord! Wat verderop hoorden we een onbekende zang, het leek op een Bosrietzanger. Het was echter de Struikrietzanger zingend vanuit de vlier. Natuurlijk werd deze soort uitgebreid op de foto gezet! Iets verderop zong de Wielewaal.

Stormmeeuw
(foto Marc Gottenbos)

Het volgende doel was de toren bij Haeska (58.779/23.659). Deze toren heeft een uitzicht op een klein eilandje, waarop we maar liefst zes Zeearenden telden, prachtig. Een Kleine Zwaan zwom er ook nog rond, evenals Smienten en Slobeenden. Een Witwangstern kwam lang gevlogen. Een enkele IJseend liet zich in de verte nog zien, de meesten waren helaas al vertrokken. Ook zijn er door John en Marc mooie opnames gemaakt van broedende Stormmeeuwen. Nabij een plaatselijke 'supermarkt' inkopen gedaan te hebben konden we verder. We besloten om bij Rannajõe toren te picknicken. Tijdens de picknick, waarbij iedereen toch blijft vogelen kwam prachtig vlakbij een Zeearend overgevlogen.

In het bos zagen we de Draaihals en een Grote Bonte Specht. Vanuit de toren heb je een uitzicht op een enorme vlakte waar in de verte een Eland liep. Hier zou ook de Poelsnip broeden! Deze hebben we helaas niet kunnen zien, maar wel twee Schreeuwarenden in de verte en enkele Raven en Bonte Kraaien. Het volgende doel was Tuhu Soo. Dit is een veenmoeras waar we diverse vogels tegen zouden komen (Grutto, Tureluur, Regenwulp, Bosruiter). Een plankenpad van vijf kilometer gaat door dit gebied, een mooie route. Helaas hebben we slechts een koppel Raven en een overvliegende Koekoek gezien.

Voor plantenliefhebbers is het wel smullen geblazen, wat te denken van Lavendelheide, Waterdrieblad, Gagel en Moerasrozemarijn. Nu richting Virtsu, waar we gewaarschuwd worden voor overstekende Eland. En inderdaad we moesten op de rem, want langs de weg liep een Eland. Voordat we het in de gaten hadden stak deze over vlak voor onze busjes, wat een kolossaal beest. Voor Virtsu is een afslag naar Puhtulaid waar een uitzichtpunt is. Hier was de Braamsluiper en Spotvogel volop aan het zingen. Aangezien we niet veel tijd meer hadden zijn we alleen maar aan de kust gaan kijken, waar we

Koekoek (foto Marc Gottenbos)

Zomertalingen en diverse Zilverplevieren zagen. Bij het naastliggend biologisch station was de Spotvogel aan het zingen. Via de zuidkant van de baai zijn we teruggeden. In een klein plaatsje was een klein parkje wat later particulier bezit bleek. We hoopten er op spechten. De moeder van de eigenaresse gebaarde ons dat we wel mochten kijken. Naast jonge Kramsvogels en een Grote Bonte Specht (en een prachtige nog op te knappen villa) was het gedaan. Snel maar weer verder richting Keemu. Hier staat een ijzeren uitzichttoren aan de zuidkant van het meer. Natuurlijk was hier ook weer een Zeearend te zien, maar ook een Bruine Kiekendief kwam langs gevlogen. Op het water enkele Brilduikers en Bergeenden. Nog nagenietend van deze plek zijn we weer richting het hotel gegaan. Wederom smaakte het eten voortreffelijk en ging het Estse bier er goed in. De stand is inmiddels op 127 soorten gekomen.

Woensdag 23 mei 2012

Natuurlijk waren de diehards weer vroeg op en stonden ze goed ingepakt tegen de muggen voor het hotel. Een aantal soorten konden er weer bijgeschreven worden: Barmsijs, Noorse Kwikstaart en zelfs de Sperwergrasmus. Maar voor de meeste begon het vogelen toch pas na het ontbijt! Ons eerste doel vandaag was de plek van de Oeraluil (via observado.org opgezocht). Voorbij Parnu was een bos waar deze vaker was waargenomen en wie niet waagt wie niet wint, dus er naar toe! Het bos bleek een toch wel erg dicht groot productiebos te zijn. Naast een nest van de Boomvalk hebben we helaas geen Oeraluil gevonden. Onze TomTom maar ingesteld op de volgende plek: Sooma Nationaal park. Achteraf niet slim, de wegen door deze bossen zijn onverhard maar wel goed begaanbaar, tenminste voor de eerste auto, de anderen rijden in het stof. Een Hazelhoen werd ontdekt door een van de leden, dus stoppen en zoeken. Het hoog piepend geluid was goed te horen, zien liet hij zich helaas niet meer. Na een uurtje werden de wegen steeds minder, maar uiteindelijk kwamen we toch waar we wilden zijn. Bij een bruggetje voor het Sooma park hebben we geluncht, een prachtige plek. Hier zat een koppeltje Vissdiefjes en vele Huis- en Gierzwaluwen. Maar het koppeltje Schreeuwarenden maakte de omweg hierheen toch wel goed. Na de picknick richting het bezoekerscentrum van het Sooma park. Het Sooma park is een Nationaal park van maar liefst 37.000 hectare. Het gebied bestaat uit enorme hoogveenmoerassen, meanderende rivieren en (rivier)bossen.

Deze rivieren zetten in natte tijden een groot deel van het gebied onder water. De omliggende hooilanden tellen broedvogels, zoals Waterrietzanger en Poelsnip. In de uitgestrekte bossen leven Auer- en Hazelhoenders. Op de venen broeden Goudplevieren en Korhoenders. Maar vooral in de rivierbossen, met de vele dode bomen zitten diverse soorten spechten; Zwarte, Witrug-, Drieteen- en Grijskopspechten. In het Sooma park broeden maar liefst tien paartjes Schreeuwarenden. Het gebied herbergt ook zoogdieren zoals wolven, bruine beren, lynxen, bevers, otters, wasbeerhonden en elanden. De vliegende eekhoorn komt er voor maar is erg lastig te zien. De kans op beren, lynxen en wolven is ook erg klein gezien de grootte van het gebied.

Het bezoekerscentrum ligt op de onverharde weg tussen Joesuu en Köpu. Hier is zelfs een parkeermogelijkheid gemaakt, toiletten en BBQ plaatsen zijn er. In het park zijn diverse uitgezette wandelingen te maken. Wij besluiten de beverwandeling te maken. Al in het begin van deze wandeling worden we verwelkomd door de zang van een Kleine Vliegenvanger. Een overvliegende Appelvink liet zich ook mooi zien. Bij de rivier aangekomen krijgen we door waarom dit de beverwandeling heet. Diverse doorgeknaagde bomen liggen er. De bever heeft hier flink huisgehouden. De burcht en een aangelegde dam zijn hier goed te zien. Verderop zien we de Bonte Vliegenvanger zitten. We hoorden een specht roepen. Na lang zoeken zagen we deze, en ja hoor het was de Witrugspecht met zijn gestreepte rug. Een Wespendif kwam nog laag overzeilen. Een mooie wandeling! Vanuit het bezoekerscentrum zijn we een tiental kilometer verder gereden om weer bij een parkeerplaats uit te komen. Een Ooievaar was hier aan het broeden. Een aantal van ons heeft de loop van een riviertje gevolgd. Volop beversporen, maar ook Krekelzanger en Kwartelkoning. Bij een hele oude majestueuze eik hoorden we de Grijskopspecht. Ook de IJsvogel liet zich snel zien. De tijd liet ons in de steek, we moesten nog ruim twee uur rijden om terug te keren naar ons hotel. Moe maar voldaan kon de stand opgemaakt worden, 143 vogelsoorten.

Donderdag 24 mei 2012

Ook deze ochtend werd de Sperwergrasmus gezien, de Roodmussen en Draaihalzen lieten zich steeds beter zien. Het leek wel of het aantal toenam naarmate de week vorderde. Ook een mannetje Grauwe Kiekendief kwam langs gevlogen. Ons plan was om de gebieden rondom Haapsula te gaan bekijken. Voordat we daar aankwamen zagen we een zandafgraving, die ons toch wel interessant leek. Dit was een goede keuze, naast de Oeverzwaluw en Boomleeuwerik zat er een koppeltje Kuifduikers op de plas. Deze waren

Roodmus (foto John Hermans)

prachtig door de telescopen te zien! Een alarmerende Kleine Plevier vloog op, het signaal om weer verder te gaan. In Haapsula, een dorpje met nostalgische huizen reden we richting de baai. Achter een groot hotel ligt een steiger waarvandaan je goed zicht hebt over het water. Een enkele IJseend was er wel aanwezig, maar natuurlijk ook weer een Zeearend. Diverse Visdieven vlogen er rond, waarvan er één toch wel erg groot was. Jawel hoor, een Reuzenster met zijn enorme rode snavel vloog langs, een leuke waarneming. Aan de ander zijde van het water zat een groepje Gele Kwikstaarten, op het water Tafel- en Kuifeenden. Ten noordoosten van Haapsula was een plek bekend om de Citroenkwikstaart. Deze hebben we hier niet gezien, wel Tapuiten en gewone Gele Kwikstaarten. Een Bruine Kiekendief vloog met nestmateriaal rond.

In het riet was de Grote en Kleine Karekiet aan het zingen. Roodmussen hoorde we hier ook (waar niet!). Na Haapsula weer richting Matsulapark, waar we nog enkele torens niet bezocht hadden. De eerste toren was voorbij het dorpje Pagasi. In dit dorpje zijn we nog gestopt voor de Grauwe Vliegenvanger, Spotvogel, Noordse Nachtegaal en Appelvink. Deze ijzeren toren staat aan de rivier en is lopend vanaf de parkeerplaats te bereiken (één kilometer). Hier zagen we Grutto's, Oeverloper, Watersnip, Buidelmees en enkele Kraanvogels. Een prachtig uitzicht met hier ook in de verte een Eland. De volgende halte werd het bezoekerscentrum van het Matsulapark, waar we ook gepicknickt hebben. Vanuit hier zijn er diverse wandelingen te maken nabij een rivier. Soorten die we er gezien hebben zijn; Sperwer, Paapje, Braamsluiper, Grauwe Klauwier en roepende Roerdomp. Het meest zuidwestelijke plekje hebben we als laatste bezocht. Hier is een fikse wandeling te maken, wat ons eigenlijk niet veel meer dan enkele Brandganzen opleverde. Op de parkeerplaats kwam prachtig een Visarend voorbij gevlogen. De Kramsvogels deden zich hier tegoed aan de bessen! Helaas was het weer tijd geworden om terug naar het hotel te gaan, waar we net voor etenstijd nog een Goudhaantje scoorden. De boekhouding werd weer opgemaakt en inmiddels staat de teller op 155 soorten.

Vrijdag 25 mei 2012

Het gebied voor het hotel verveelt geen dag, iedere dag werden er weer nieuwe soorten gezien. Ons doel vandaag was de 'magic corner' zoals Dave Cosney die beschrijft. Een Engelse vogelaar, die een aardige beschrijving gegeven heeft van diverse vogelspots in Estland. De magic corner is gelegen in een bosgebied bij Laiksaäre. Volgens Cosney is dit de plek voor de Grauwe Fitit en Hazelhoen. Via de weg naar Massiaru komen we bij het beruchte bos uit. Hier

Kneu (foto Marc Gottenbos)

de busjes geparkeerd voor het gebied waar je niet verder in mag. Lopend langs dit gebied zagen we de Rouwmantel, een toch wel zeldzame vlinder. Diverse Kleine Vliegenvangers zitten er in het bos, maar nog geen Grauwe Fitit. Een gedeelte van de groep besluit terug te keren richting auto, een ander gedeelte loopt het rondje om het bos. De groep die terug liep had geluk, de Grauwe Fitit liet zich opeens horen en ook goed zien. Een wel erg beweeglijke vogel is het wel. Na de fikse wandeling van de rest van de

groep, die toch nog Wielewaal en Zomertortel gespot hadden, reden we richting Massiaru, waar we inkopen moesten doen. Midden in het dorpje was gelukkig een winkeltje van niks waar we toch flink ingeslagen hebben. Op naar een mooie picknickplaats, nou die hebben we gevonden. Bij een kleine uitkijktoren was een prachtige picknickplaats ingericht, compleet met WC en BBQ plaats. Tijdens de lunch leuke soorten om ons heen; Roodmus, Kneu, Paapje, Appelvink en een zingende Krekelzanger. De Krekelzanger liet zich even mooi zien. De overstekende Adder was echter nog mooier! Onze weg ging verder naar het Nigula Bog natuureservaat. Vanaf de parkeerplaats hebben we een wandeling gemaakt. Via knuppelbruggetjes loopt een wandelpad langs een grote waterplas. Helaas konden we niet volledig rondlopen omdat een gedeelte van de plankenroute verrot was. Jammer. Vanuit de kijktoren zagen we een Korhoen. Op de waterplas Brilduikers. Van de aanwezige spechten hebben we alleen de Grote Bonte Specht gezien. Voor de parkeerplaats zat nog een groepje Goudplevieren samen met Kieviten. Met prachtig mooi weer gaan we weer richting de kust, richting Kabli. Hier is een enorm ringstation (Helgolandtype) dat in het najaar wordt gebruikt.

Bij het bezoekerscentrum werd de Boomklever gezien en aan de kust Middelste Zaagbekken. Wat verderop zijn enkele visvijvers met een observatietoren genaamd de Pikla pools, dit bleek wel een erg mooie vogelplek te zijn. Diverse Grutto's, Tureluurs en Kemphanen zaten vooraan het gebied. Vanuit de parkeerplaats naar de torens zagen we Zeearend, Zomertalingen, Grote Karekieten en hoorden we zelfs het Porseleinhoen. Helaas hadden we voor dit gebied weinig tijd en gingen we terug naar het hotel. De teller is inmiddels gestegen naar 162 soorten.

Zaterdag 26 mei 2012

Deze dag moesten we gaan verkassen en afscheid nemen van dit mooie hotel. Natuurlijk gaan we via diverse natuurgebieden naar het volgende hotel. Ons eerste doel was een gebied onder Audru. Hier is een waterplas naast een golfbaan wat interessant kon zijn. Nou dat bleek ook wel, al vrijwel direct zagen we Roodhalsfuten op deze plas, maar ook Slobeenden, Brilduikers en Kemphanen. Uiteindelijk zagen we ook een doelsoort de Citroenkwikstaart, prachtig! Rondom deze plas hebben we er meerdere gezien. Een late Taigarietgans zat ook nog aan het meer. De Brilduiker zwom er met haar jongen rond. We hebben er nog gezocht naar Buidelmezen, maar helaas niet gehoord en/of gezien. Verder doorgereden kwamen we weer langs het Sooma Nationaal park, waar we ook weer een wandeling hebben gemaakt. Op een parkeerplaats bij Hüpasaare waar een compleet ingerichte picknickplaats was hebben we onze lunch genuttigd. De wandeling van vijf kilometer liep ook door een moerasgebied over een goed aangelegde plankenroute. Een Tapuit was aan het zingen vooraan het hoogveengebied. In het hoogveengebied zagen we diverse Bosruiters in hun biotoop. Hans met zijn korte beentjes begreep dat je beter niet van de plankenroute af kan wijken, bijna tot aan zijn knieën in het Spagnum en stinken... Terugkomend bij de parkeerplaats zat nog een Gekraagde Roodstaart en vele Fluiters.

Rietgors (foto Marc Gottenbos)

Via het bosgebied zijn we verder gereden richting ons nieuwe hotel. In de buurt van Suure- Jaani hebben we diverse opvliegende Hazelhoenders gezien. Na dit fraaie bos zijn we richting Tartu gereden, waarbij het landschap wel aan het veranderen was, het werd heuvelachtiger. Hier kwamen we ook diverse groepen Roeken tegen. Rond zessen kwamen we aan bij ons hotel in Ilmatsalu, dat toch anders oogde dan ons vorige hotel. We werden er welkom geheten en de kamers werden verdeeld. Dit hotel ligt aan diverse oude visvijvers, wat natuurlijk veel vogels aantrekt. Al snel na het uitpakken van de spullen ging vrijwel iedereen de vijvers verkennen. Grote Karekieten en Rietzangers zongen er en natuurlijk onze dagelijkse soort de Roodmus was ook weer aanwezig! Wat verderop bij de vijvers zagen we Visdiefjes en een Wilde Zwaan. De Buidelmees liet zich hier ook horen. Weer een soort erbij. In de schemer was voor het hotel de Kwartelkoning aan het roepen. De lijst kwam op 167 vogelsoorten.

Zondag 27 mei 2012

Ook hier was het vroeg opstaan, nog voor het ontbijt vogelen! Rondom het hotel vlogen vele Kramsvogels, blijft voor ons toch wel apart. De Noordse Nachtegaal liet zo vroeg al mooi zijn zang horen, maar om deze vogel te zien is toch best moeilijk. Dit geldt ook voor de Buidelmees die zich overal liet horen maar zich af en toe liet zien.

De Wilde Zwaan was wat luidruchtiger en ze zijn best wild tegenover elkaar. Wat verderop de visvijvers is een observatietoren waar een broedende Wilde Zwaan te zien was. Na het ontbijt zijn we vertrokken richting Alam-Petja. Alam-Petja ligt een dertig kilometer toen noordwesten van Tartu. Met Sooma is Alam-Petja een van de favoriete natuurgebieden in Estland. Het is een groot wetland gebied (310 km²) met diverse meanderende rivieren, hooilanden, hoogveengebieden, meren en gemengde (rivier)bossen. Een groot gedeelte valt onder het reservaat. Dit gebied is nog zo ongeschonden, omdat het vroeger als Russisch militair oefengebied werd gebruikt. Soorten als Wolf, Bruine Beer, Lynx en Vliegende Eekhoorn komen hier voor. De diverse rivieren Emajogi, Põltsamaa en Pedja zetten in het voorjaar een groot gedeelte van het gebied onder water. Het gebied is rijk aan spechten en roofvogels. Door de uitgestrektheid blijft het moeilijk om de soorten bij elkaar te sprokkelen. Voordat we naar Alam Pedja rijden gaan we naar een heuvel, genaamd 'Hollywood Hill'. Vanaf deze heuvel zijn de Schreeuw- en Bastaardarenden te zien. Helaas hadden wij geen geluk, maar zagen we wel prachtig een Wespendif overkomen. Een Grijskopspecht liet zich ook even zien en horen.

Wilde zwaan

Een paar kilometer verderop was een weg die overging naar een bospad, hier zouden we gaan lopen. Vanaf de parkeerplaats zijn we het gebied ingelopen (vier kilometer). Na een groot gedeelte gelopen te hebben door een naaldbos, verandert dit in een nat gebied. Hier staat weer een enorme vogelkijktoren. Een erg mooie wandeling, maar niet vogelrijk. Soorten als Fluiter, Witte- en Gele Kwikstaart en Bruine Kiekendief hebben we gezien. Een wandeling met fraai weer door zo'n gebied blijft echter wel imposant! We besloten om terug te gaan naar het hotel en 's avonds hier terug te gaan voor de nachtvogels. Bij het hotel hadden we nog even tijd. Een Visarend kwam prachtig langs gevlogen. Het nest van de Buidelmees was ook gevonden.

Na het eten zijn we eerst naar de plek van de Poelsnip gegaan. Deze plaats, genaamd Karevere is net voor de brug over de Emajogi aan de rechterkant. Net voor een gebouw gaan we hier links en rijden een driehonderd meter door. Rond half acht waren we er, de zon was nog net niet onder. De Kwartelkoning hoorden we vrij dichtbij, deze liet zich jammer genoeg niet zien. De Poelsnippen echter wel. Diverse zagen we er omhoog komen uit het hoge gras. Een prachtig gezicht zo met een zonsondergang. Zelfs een Houtsnip kwam baltsend voorbij en in de verte hoorden we de Wielewaal. Van hieruit zijn we nogmaals naar de plek van de middag gegaan voor de nacht(bos)vogels. Een Krekelzanger liet zich goed horen en ook hier weer een opvliegende Hazelhoen langs het zandpad. Bij de parkeerplaats zijn velen van ons naar de grote toren gelopen, waar ze bolderende Korhoenders hebben gehoord. Bij de parkeerplaats kwam diverse keren een baltsende Houtsnip voorbij. En zelfs de Nachtzwaluw liet zich horen en zelfs zien. Terugrijdend naar de harde weg zijn we op diverse open plekken stil blijven staan in de hoop op uilen. Op één plaats hoorde we de Dwerguil prachtig roepen. Met een goed gevoel gingen we terug naar ons hotel. De stand is inmiddels gebracht op 172 soorten.

Maandag 28 mei 2012

Bijna onze laatste hele dag in Estland. Deze dag begon natuurlijk met een wandeling bij de visvijvers. In één van de betonnen opvangbakken werd een bever gezien. Deze was waarschijnlijk in deze bak gevangen en kon er niet meer uit. Met een paar stokken en geroep door Peter en Rene hebben ze deze bever uit de bak gered. De in de bak aanwezige vissen zijn hierbij ook vrijgelaten. Rondom de visvijvers zagen we nog de Zwarte Stern, Dwergmeeuw, Snor en Sprinkhaanzanger. Vandaag gaan we naar het natuurgebied Aardla. Dit gebied staat bekend om de Citroenkwikstaart en Poelruiter. Bij Ülenurme parkeren we de auto en lopen richting het gebied.

De aannemer ter plekke is bij de zandhoop met broedende Oeverzwaluwen aan het werk. Hopelijk blijven er nog nesten bespaard. Zodra we het natte gebied inlopen horen we de Porseleinhoen roepen. In de verte zien we diverse Zwarte Sternenvliegen. Ook de Kwartelkoning is hier aanwezig. Helaas kunnen we niet verder doorlopen, het pad staat onder water. Via Reola rijden we het gebied rond, we stoppen op een binnendoorweg waar we twee Schreeuwarenden over zien komen, prachtig! Hier zien we ook Bruine Kiekendieven en Raven, die naar de aanwezige vuilnisbelt vliegen. Nabij Aardlapalu gaan we na een bushalte rechtsaf richting Aardla. Hier parkeren we de auto en lopen richting observatietoren. Voor de toren zien we de Citroenkwikstaarten (vier stuks) zitten. Prachtig hebben we deze kunnen zien. Wat verderop zat de Sprinkhaanzanger en in het riet de Snor te zingen. Op de plas werden Zomertalingen gezien. Vanuit dit punt zijn we toch maar naar de stinkende vuilnisbelt gegaan. Hier vind je tenslotte vaak mooie soorten, zoals Baltische of Heuglin's Meeuw. Op de 'ruikende' vuilnisbelt waar we toch niet echt welkom zijn, zien we Roeken, Raven, Kokmeeuwen en ook een Pontische Meeuw.

We vervolgen onze weg en houden de 61 aan richting Pölva. Net voor Pölva ligt Taevaskoja, hier ligt een kloof. Op de parkeerplaats nemen we onze lunch voordat we de wandeling gaan beginnen. Tijdens de lunch horen we ook hier de Kwartelkoning crexten. De wandeling loopt door een mooi naaldbos en komt uit bij een klein stuwmeer. Hierdoor ontstaat er een snelstromend water. Naast de bosvogels zoals Fluiter, Vink, Zwartkop, Goudhaantje zien we ook de Witte Kwikstaart en zelfs de voor Estland zeldzame Waterspreeuw. Wat verderop op het pad kruipt een Hazelworm, deze wordt uiteraard op de foto vastgelegd. Een Grauwe Fitis liet zich zelfs hier goed horen en ook zien, gelukkig heeft nu iedereen van de groep deze soort op zijn lijstje staan. Na deze mooie kloof waar de hele rondwandeling niet een aanrader is (erg ver) vervolgen we onze weg. De Rapina polders zijn het volgende doel.

De Rapina polders zijn in de jaren 50 ontstaan doordat men een dijk gegraven had tussen het enorme meer en de moerassen. Twee kolchozen beheerden in de communistische tijd dit enorme gebied, veelal voor veeteelt, maar ook werden er gewassen verbouwd. Door een Natura-2000 project werden in 2005 1.500 hectare beschermd. In de herfst trekken hier vele ganzen door, met name Kolganzen. We rijden naar de aanwezige observatietoren. Helaas is het erg droog in deze omgeving. Erg veel soorten zien we dan ook niet. Enkele Goudplevieren zitten er nog op het veld vergezeld door Kieviten. Ver in de verte zien we een Visarend en Zeearend vliegen. We

Zeearend (foto John Hermans)

besluiten om naar het Peipsi meer te gaan. Hier staat ook een observatietoren, waarbij je een uitzicht hebt naar Rusland. Hier zagen we een Zeearend (zie foto) komend vanuit Rusland, maar ook Dwergmeeuwen, Oeverlopers en natuurlijk de Roodmus. Hoog over kwam een Steenarend, deze was prachtig te volgen. Op de terugweg besloten we nogmaals naar Aardla te gaan, de plek waar we de Schreeuwarenden hadden gezien. Op de doorgaande weg zagen we diverse Poelruiters vliegen, helaas te ver voor foto's. Ook vandaag gaan we met een voldaan gevoel naar ons hotel terug. Er zijn weer enkele soorten bijgekomen, zodat we aan 179 soorten komen.

Dinsdag 29 mei 2012

Helaas is het einde van deze mooie reis in zicht. Ons doel vandaag is om het Endla-reservaat te verkennen. Dit Endla-reservaat is 7.600 hectare groot en ligt centraal in Estland, een twintig kilometer van Jogeva. Ook dit reservaat bestaat uit enorme hoogveengebieden, met grote meren zoals het Endlameer, rivieren en uitgestrekte bossen. Vanuit de parkeerplaats bij Tooma vertrekken diverse wandelroutes. We besluiten de route van zes kilometer te lopen. Al snel zien we bij een modderplasje diverse Zwaluwen modder pakken. Prachtig gezicht zoals ze dit doen. Een Huiszwaluw alleen modder, terwijl de Boerenzwaluw er plantenmateriaal bij pakt. Een Putter komt er ook bij, maar dan om te drinken. Onderweg zien we diverse soorten, met opvallend veel Fluiters in het bos. De wandeling door het hoogveen is net als voorgaande wandelingen indrukwekkend, wat een uitgestrekte natuurgebieden heeft Estland toch. De plankenpaden zijn vaak erg goed bijgehouden. Bij de eerste observatietoren maken we onze gebruikelijke groepsfoto. Bij het grote meer aangekomen zien we een Zeearend en vele verschillende Libellen die we niet op naam kunnen brengen. Zelfs hier zien we overvliegend een Steenarend. In het riet roept de Roerdomp en zingen diverse Rietzangers. Een zingende Koperwiek brengt ons in verwarring, deze horen we in Nederland niet zingen. In het bos zitten diverse Bonte en Kleine Vliegenvangers, maar ook Zwarte- en Kuifmees. De wandeling is toch verder dan we verwacht hadden, deze zes km is blijkbaar verdubbeld. Na enige tijd komen we bij een zeer hoge uitkijktoren uit. Vanuit deze vijftien meter hoge toren heb je over de boomtoppen een mooi uitzicht over het meer en het hoogveengebied. Hier zien we onder ander Kraanvogels en Wilde Zwanen. Na deze toren wordt het rode pad steeds meer onbegaanbaar en lopen we door de modder. We zien diverse sporen die wel erg sterk lijken op wolvensporen. Raven alarmeren boven onze hoofd. Uitgeput komen we uiteindelijk bij de auto's aan. Velen waren echter al eerder terug en hadden een Kwartelkoning zien lopen! Na deze tocht zijn we huiswaarts gekeerd. Een enkeling is nog naar de visvijvers gegaan voor een laatst blik. Het weer begon ook om te slaan en dit na alle dagen zon. Ook nu nog nieuwe soorten, waardoor we 181 soorten kunnen noteren.

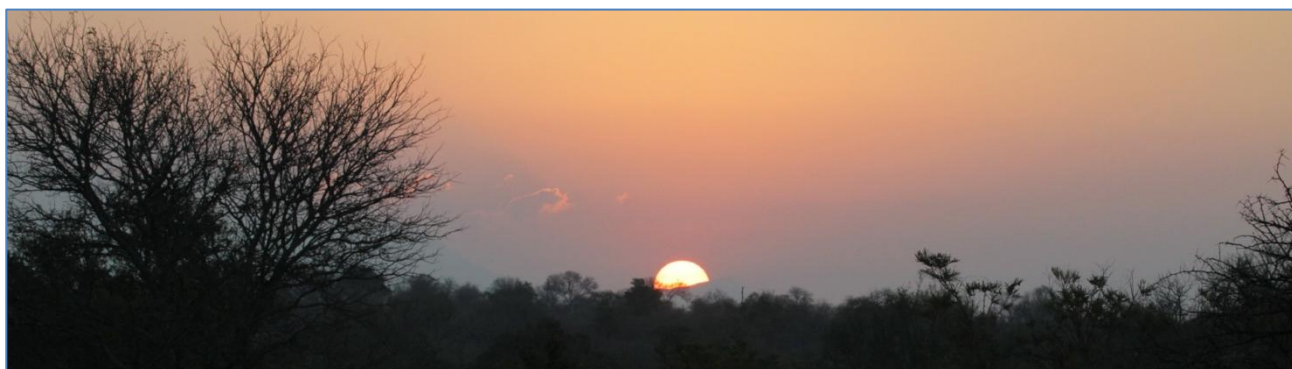
Woensdag 30 mei 2012

Een wandeling zat er deze ochtend niet in, het regende. Wat hebben we de afgelopen dagen toch een geluk gehad. Want Estland ziet er met regen toch net wat anders uit. Na de spullen ingepakt te hebben zijn we naar Talinn gereden, waar om half twaalf het vliegtuig vertrok en we zijn keurig op tijd geland in Weeze.

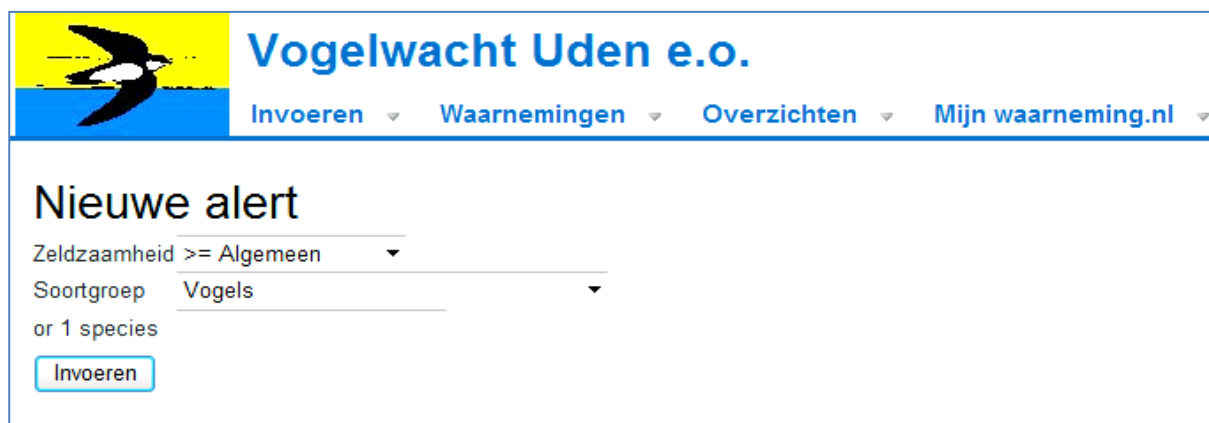
Estland heeft op velen van ons toch een bijzondere indruk achtergelaten. Enorme uitgestrekte natuurgebieden, waarbij wandelpaden en picknickplaatsen erg goed verzorgd zijn. De mensen zijn er erg behulpzaam en vriendelijk. Voor de vogelsoorten is het wel sprokkelen om ze te vinden. Uiteindelijk hebben we als groep in deze negen dagen 181 soorten gezien/gehoord.

Peter van de Braak en Jan-Willem Hermans

Aanmelden ‘Bijzondere Waarnemingen Alert’

Met de waarneming van de Vale Gier ontstond een discussie hoe we elkaar op de hoogte kunnen houden van ‘bijzondere waarnemingen’. Enkele leden die op vakantie waren in Frankrijk, België, Zuid-Afrika en zelfs Japan waren op de hoogte, terwijl een vogelaar in de buurt van niets wist! Deze waarneming werd al vrij snel op waarneming.nl gezet. In waarneming.nl is een mogelijkheid ingebouwd om hiervan mailtjes te ontvangen. Dit is als volgt in te stellen:

Log in op de waarnemingpagina van onze site. Kies bovenin in het menu ‘Mijn Waarneming.nl’; nieuwe alerts. Hier krijg je onderstaande keuze;

- Kies bij Zeldzaamheid ‘>=zeldzaam’ of ‘zeer zeldzaam’ anders krijg je erg veel mailtjes;
- Soortgroep: Vogels natuurlijk, maar je kan ook alerts van zoogdieren, vlinders of iets dergelijks krijgen;
- Bij 1 Species kun je ook één soort invoeren als je maar van één soort een mail wil ontvangen.

Na het invullen van dit gegeven krijg je per zeldzame waarnemingen uit onze regio een mailtje en blijf je op de hoogte hiervan. Deze instelling is ook op www.waarneming.nl in te stellen, waarbij je zeldzaamheden uit het hele land kan krijgen. Mocht je vragen en/of opmerkingen hebben laat het me weten!

Peter van de Braak

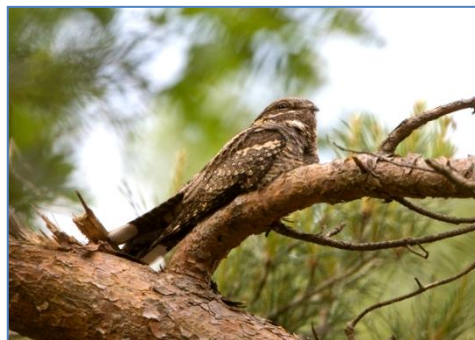
Hoi, hoi, dia-avond ‘eigen werk’

In november gaat het weer gebeuren, de enthousiaste fotografen presenteren hun creaties voor een net zo enthousiast publiek. Bij deze een reminder, wat verwachten we ook alweer? Een verzameling scherpe foto's die over de natuur gaan met een daarbij behorend verhaal. Die scherpe foto's mogen natuurlijk ook een film zijn. Natuurlijk zijn we geen fotoclub waarbij de getoonde beelden perfect moeten zijn. Maar scherpe beelden zijn wel nodig om een goede presentatie te kunnen maken. Wat is natuur? Dat is eigenlijk niet zo moeilijk, want dat zijn planten en dieren die vrij in de natuur voorkomen en dus niet gekoooid zijn. De hele avond zal ongeveer twee uur duren en er kunnen maximaal vier deelnemers meedoen. En als er meer aanmeldingen komen, lassen we in december gewoon weer een avond in. Met de agenda van oktober wordt de uitnodiging verstuurd waarmee je je kunt inschrijven. Mijn verwachting is dat het weer een mooie avond gaat worden met mooie verhalen en de daarbij behorende beelden.

Jacques Raats

Nachtzwaluwwandeling in de Maashorst (29 juni 2012)

Vergeleken met vrijdag 22 juni was het weer nu een stuk beter. De temperatuur was lekker, de zon scheen, weinig bewolking en nagenoeg windstil. Samen met Jan-Willem Hermans en Bart Gras rijd ik naar de parkeerplaats nabij het Natuurcentrum. Jan-Willem had een week eerder ook meegewandeld en vertelde dat ondanks het weer, die wandeling toch een succes was. Ze hadden die avond toch een aantal Nachtzwaluwen gezien en gehoord. Dat schiep voor deze wandeling natuurlijk wel wat verwachtingen. Bij de parkeerplaats aangekomen, stonden er al enkele vogelwachtleden te wachten. Om even over negenen was de groep gegroeid tot een vijftiental belangstellenden en werd er besloten om met de wandeling te starten. Het vogelen was ondertussen al begonnen. Op de parkeerplaats waren al enkele soorten genoteerd: Putters, Boerenzwaluw, Gierzwaluw, Vinken, Houtduiven en Holenduiven. Nog voor we bij het Natuurcentrum Slabroek vertrokken, werd daar de Zwarte Roodstaart, Winterkoning en Geelgors aan toegevoegd. Via het zandpad, Slabroekseweg, ging het in een rustig tempo richting Palmenweg. Aan het zandpad waren een aantal percelen ingezaaid met verschillende graansoorten en de akkerranden stonden vol met bloemen en kruiden. Er waren verschillende vlinders en insecten te zien en onderweg werden verschillende op naam gebracht. Aangekomen bij de bosrand kwam de eerste Buizerd in beeld, die avond werden er meer gezien.

Nachtzwaluw (foto Marc Gottenbos)

Bij het verlaten van het zandpad en het kruisen van de Brobbelbies kregen we weer meer vogels te zien en te horen. Verschillende Geelgorzen, Grasmus, Gaaien, Eksters, Zwarte Kraai, Grote Bonte Specht, en Torenavalk werden genoteerd. Natuurlijk werd er ook flink gekletst! Het is per slot van rekening ook een sociale activiteit, waarbij behoorlijk wat informatie wordt uitgewisseld. Er werd ook flink gelachen onderweg, hieruit kun je concluderen dat het bij de gesprekken soms niet de meest serieuze onderwerpen werden besproken. Inmiddels waren we dicht in de buurt van de telpost aangekomen. In dit gebied waren een week eerder Kwartels gehoord, dus werden hier de oortjes weer gespitst en het geluid gedempt. De Geelgorzen waren vanuit verschillende hoeken te horen en ook werden er Gele Kwikstaarten gezien. Over het graanveld vlogen kleine groepjes Kneuen en in de verte werd een Ree gespot door enkele oplettende leden. Niet veel later werd de eerste roepende Kwartel gehoord. Deze Kwartel was behoorlijk actief en steeds als hij riep, werd de roep beantwoord door twee andere Kwartels. Ze waren behoorlijk goed te horen voor iedereen. Bart Gras had opnameapparatuur meegenomen en enkele geluidsopname gemaakt van de roepende Kwartels. Een stukje verder werd er ineens "Boomvalk" geroepen. Iedereen keek dezelfde kant op. De Boomvalk was duidelijk aan het jagen. Met een duikvlucht kwam hij naar beneden en joeg enkele kleine zangvogeltjes over het graanveld. De aanval liep op niets uit voor de Boomvalk, hij maakte weer wat hoogte en verdween vervolgens achter een houtwal. Kort daarop stappen we allemaal over de draad bij de 'Drie Vennen' en lopen richting de heide. Inmiddels is het al gaan schemeren en de eerste vleermuizen werden gezien. Vanuit de vennen waren de kikkers goed hoorbaar en in de verte werd de eerste zingende Nachtzwaluw gehoord. Langzaam liepen we verder richting de heide. Op het zandpad bij de heide stonden nog vier leden van de Vogelwacht te wachten, zij waren rechtstreeks naar deze locatie gekomen en hebben daar de groep opgewacht. Zij hadden de Nachtzwaluw al mooi gehoord, zeiden ze, maar nog niet gezien. We bleven even kort op het zandpad staan luisteren, maar het bleef stil. We zijn een stuk doorgelopen en hebben vervolgens een keer met geluid geprobeerd de Nachtzwaluwen te lokken. De eerste actie was direct succesvol.

Vrij snel na het afspelen van het geluid kwamen er twee Nachtzwaluwen uit de bosrand. Een vloog de heide over en verdween weer in het bos en de andere ging voor ons in een berkenboom zitten. Daar heeft hij een aantal minuten gezongen en vloog vervolgens weer op en verdween ook in de bosrand. Later konden we drie verschillende Nachtzwaluwen horen zingen in dit gebied. Het waarnemen werd steeds lastiger want het was al behoorlijk donker geworden. We zijn weer een stuk verder gewandeld, naar een andere locatie. Ook daar konden we weer verschillende Nachtzwaluwen horen en een enkele keer ook nog zien. Deze avonden hadden we zeker een vijftal Nachtzwaluwen gezien en gehoord.

Ransuil
(foto John Hermans)

John Hermans had deze avond ook een batdetector bij zich en hiermee kon hij de vleermuizen laten horen. Tussen de zingende Nachtzwaluwen wees John ons op de vele vleermuizen die boven ons hoofd actief waren. Even na elf uur zijn we aan de wandeling terug begonnen. Opnieuw aangekomen bij de Palmenweg hoorden we ineens de roep van een juveniele Ransuil. De bedelroep is onmiskenbaar, een indringende piep die je niet snel vergeet. Verschillende mensen maakten de opmerking dat het voor hun lang geleden was dat ze jonge Ransuilen hadden gehoord. Gelukkig weten we nu weer dat er in ieder geval één succesvol broedgeval is geweest. Dit was een mooie afsluiting van deze avondwandeling. Om kwart voor twaalf waren we terug op de parkeerplaats. Het was weer een mooie wandeling met mooie waarnemingen en de nodige 'klets'.

John Opdam

SOVON, landelijke dag 2012

De Landelijke Dag van Sovon Vogelonderzoek Nederland vindt dit jaar opnieuw plaats op het terrein van de Radboud Universiteit te Nijmegen en wel op **zaterdag 24 november a.s.** De locatie is prima bereikbaar, zowel met het openbaar vervoer als met de auto. De dag is gratis toegankelijk en bedoeld voor iedereen met een hart voor vogels en natuur. De parallelprogramma's worden dit jaar verzorgd door Veldonderzoek Flora en Fauna (VOFF) en de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU).

Programma:

- Uitgebreide informatiemarkt met tal van kortingen en voordeeltjes;
- Lezingen in vijf zalen;
- Aandacht voor Jaar van de Klauwieren (2012) en Jaar van de Patrijs (2013);
- Mystery Bird quiz met mooie prijzen;
- Vrijwilliger van het Jaar;
- Kinderprogramma (voor 8-14 jarigen).

De organisatie is in handen van SOVON in samenwerking met Vogelbescherming Nederland en de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU). Houdt u de Sovon-website **www.sovon.nl** in de gaten voor het definitieve programma! Waarnemers en andere relaties van SOVON krijgen begin oktober een uitnodiging thuisgestuurd

Tot ziens op zaterdag 24 november a.s.: Jeroen van Zuylen (Coördinator Landelijke Dag 2012)

Nieuwe Winter- en Broedvogelaltas

Nadat in mei het verslag van de Maashorstinventarisatie uit 2009-2010 is vrijgegeven en gepubliceerd, wacht alweer het volgende grote project waaraan we met zoveel mogelijk Vogelwachtleden willen deelnemen: De nieuwe vogelatlas van Nederland!

Dit wordt de vierde atlas van Nederland, de eerste broedvogelatlas dateert uit de periode 1973-1977. Hieraan hebben destijds leden van de Vogelwerkgroep van het IVN Uden meegewerkt (opgericht in 1974 en verzelfstandigd tot de Vogelwacht Uden e.o. in 1982) door middel van inventarisaties in het Bossche Broek. De tweede Atlas, nu niet alleen van broedvogels maar een 'jaar-rond atlas', kwam uit in 1987. De derde (broedvogel)atlas dateert van 2002, alweer tien jaar geleden; het veldwerk voor deze atlas gaat zelfs al veel langer terug. De nieuwe vierde atlas wordt een gecombineerde wintervogelatlas en een broedvogelatlas en het veldwerk wordt de komende drie jaar (van 2012 tot 2015) uitgevoerd, te beginnen op 15 november 2012!

Methode

Hoe gaat dit aangepakt worden? Het zou te veel tijd kosten om heel Nederland te inventariseren op broedvogels, zoals we in de Maashorstinventarisatie gedaan hebben; dat kostte gemiddeld 21 uur per vierkante kilometer! En dan te bedenken dat de oppervlakte van heel Nederland bijna 42.000 vierkante kilometers is! Nee, er wordt een andere methode toegepast! Heel Nederland is opgedeeld in 1.680 zogenaamde atlasblokken van vijf bij vijf kilometer (25 kilometerhokken). Door een waarnemer of vogelwerkgroep kan een atlasblok geclaimd worden, die neemt / nemen dan de taak op zich om de wintervogels en de broedvogels van dat atlasblok in kaart te brengen. Wat minimaal verwacht wordt is dat er acht kilometerhokken van dat atlasblok in kaart gebracht worden. In elk atlasblok (5x5 km) zijn acht kilometerhokken volgens een vast patroon geselecteerd: het 'Gouden grid' (zie kaart). Deze acht kilometerhokken moeten minstens vier maal exact één uur (waarvan een punttelling van vijf minuten) bezocht worden (= 4 uur veldwerk per km hok). In de winter mogen de hokken heel de dag bezocht worden (periodes: 15 november tot 31 december en 1 januari tot 15 februari). In de broedtijd: (1 april tot 15 mei en 16 mei tot 30 juni) moeten de kilometerhokken in de ochtend bezocht worden. Natuurlijk mogen er meer kilometerhokken en ook vaker bezocht worden, maar dat hoeft niet!

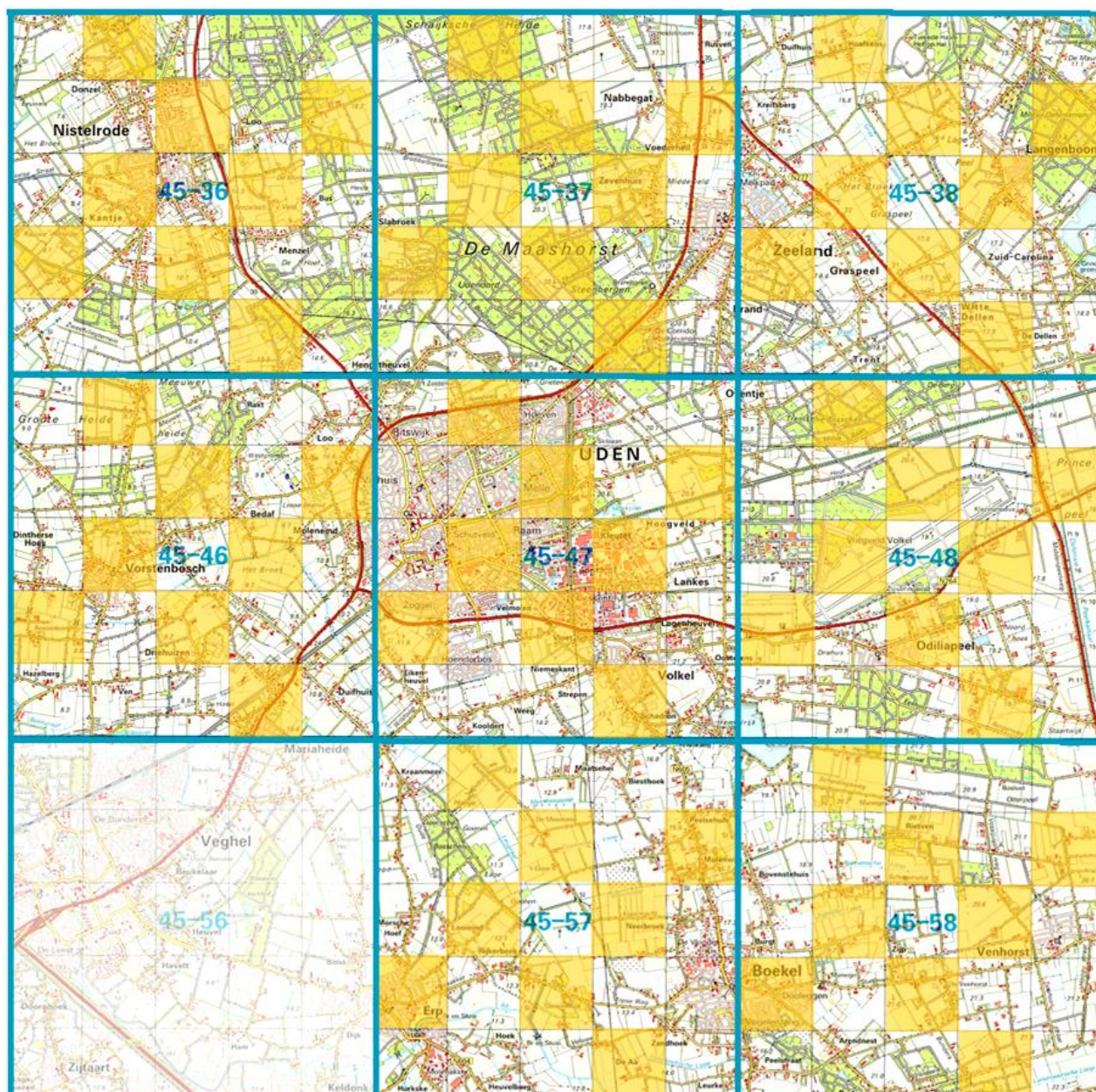
Daarnaast wordt gevraagd om aanvullend atlasblokonderzoek te doen om een zo volledig mogelijke soortenlijst per atlasblok op te stellen, maar dat is ook niet verplicht. Hiervoor kunnen alle biotopen van het geclaimde atlasblok (5x5 km) minstens driemaal in zowel het broed- als het winterseizoen bezocht worden waaronder enkele nachtbezoeken (= totaal zes keer). Stel dat de meeste kilometerhokken van het 'Gouden grid' in de bossen liggen en daarbuiten liggen nog landbouwgebieden en een deel van de stad, dan wordt in het aanvullend onderzoek gevraagd die landbouwgebieden en stadswijken te bezoeken om de daar aanwezige vogelsoorten in kaart te brengen! Dit onderzoek kan eventueel op de fiets gedaan worden.

Meedoen

Als Vogelwacht Uden willen we onze verantwoordelijkheid nemen en in ieder geval binnen twee jaar ons hele werkgebied in kaart brengen. We houden dan nog een laatste jaar over om gaten te vullen van atlasblokken of kilometerhokken die niet geteld zijn. Ons werkgebied beslaat ruwweg acht atlasblokken (zie kaart, Veghel wordt hierbij even buiten beschouwing gelaten):

Atlasblokken	Gebied
45-36	rond Nistelrode
45-46	rond Vorstenbosch
45-37	de Maashorst
45-47	Uden en Volkel
45-57	Leygraaf tot Erp en Boekel
45-38	tussen Zeeland en Langenboom
45-48	Odiliapeel inclusief vliegveld
45-58	Boekel en Venhorst

Overzicht van de atlasblokken in het werkgebied van de Vogelwacht met ingekleurd het Gouden grid van 8 kilometerhokken, die in ieder geval onderzocht moeten worden!

Per teller of per twee tellers kunnen, ons inziens, per ochtend drie kilometerhokken geteld worden, er zijn dan dus minimaal 21 (groepen van) tellers nodig om ons hele werkgebied in kaart te brengen. Het veldwerk van de veel intensievere Maashorstinventarisatie is door 49 verschillende personen gedaan, het moet dus mogelijk zijn om ons werkgebied goed in kaart te brengen! Binnenkort willen we een informatieavond organiseren in de Groenhoeve waarin de noodzaak en de methode verder wordt uitgelegd en waarbij de mogelijkheid is om kilometerhokken te claimen, mocht je al een voorkeur hebben laat het dan zo snel mogelijk weten aan Leo Ballering (telefoon: 0413-368248): wie het eerst komt, die het eerst maalt!

Toekomst

Het kilometerhoktelsysteem wordt voor de wintertellingen ook na de atlasperiode voortgezet. Vorig jaar zijn we begonnen met wintertellingen in de Maashorst, daarin moesten groepjes tellers in een deel van de Maashorst vastleggen welke soorten er in de winter voorkwamen. Deze telling werd met groot enthousiasme ontvangen want het was een laagdrempelige telling in een periode in het jaar waarin niet veel geteld wordt. Uiteraard willen we deze telling daarom doorzetten, maar hebben wel besloten om het te veranderen in het nieuwe kilometerhoktelsysteem. Het grote voordeel daarvan is dat het gebied precies vastligt en dat de resultaten ook in een professioneel beheerde database (die van Sovon vogelonderzoek Nederland) bewaard wordt waarmee ook nog eens nader onderzoek en vergelijkingen gedaan kunnen worden.

Kijk voor meer informatie op www.vogelatlas.nl/

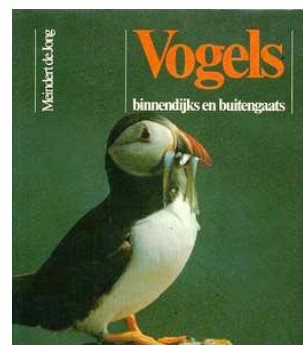
Leo Ballering

Boeken te leen voor leden van de Vogelwacht en IVN Uden

Zoals in de ledenvergadering van de Vogelwacht al besproken is, zijn de boeken die boven in de Groenhoeve staan nu op een lijst bij elkaar gezet. We hebben deze boeken geschonken gekregen van Henk Hoogenboom. Hij was jaren lid van de Vogelwacht, maar heeft nu de ziekte van Parkinson en kon niet meer mee doen met de Vogelwachtactiviteiten. Ook kon hij hierdoor niet meer thuis blijven wonen. Zijn nieuwe woonsituatie is te klein voor al zijn natuurboeken. Daarom heeft hij zijn hele collectie aan de Udense natuurverenigingen geschonken. Het zijn voornamelijk boeken uit de jaren zeventig. Wel gedateerd natuurlijk, maar toch staan er boeken bij die zeker de moeite waard van het bekijken zijn. Heel veel vogelboeken, maar ook natuurboeken van bijvoorbeeld Readers Digest. Verder veel boeken over bomen, maar ook over paddenstoelen, insecten en planten. Henk krijgt als tegenprestatie een levenslang gratis lidmaatschap bij de Vogelwacht.

Op de lijst staan alle boeken genoteerd. Zet je naam achter het boek dat je meeneemt en wanneer je het geleend hebt. Breng het binnen vier tot zes weken terug en noteer ook deze datum, zodat ook andere leden van deze 'minibibliotheek' kunnen profiteren.

Veel leesplezier,
Liesbeth Verkaar

Jaarplanning VLU 2012 - 2013

Werkgroep Vrijwillig Landschapbeheer Uden (VLU);
12 x actief

De werkgroep VLU houdt zich bezig met aanleg, herstel en onderhoud van kleine landschapselementen, zoals singels, poelen en knotwilgen. De VLU heeft voor het werkseizoen 2012-2013 een dialezing, twaalf werkdagen en een excursie gepland. Er zullen tijdens deze twaalf werkdagen diverse beheerswerkzaamheden worden uitgevoerd aan/bij verschillende soorten kleine landschapselementen op Bedaf, Leijgraaf, Slabroek, Wijstgronden, Vluchtoord en Hengstheuvel. Wellicht zit er ook iets bij voor u! De werkdagen worden op zaterdagochtend gehouden. Ze beginnen om 9.00 uur en worden afgerond om ongeveer 12.15 uur. Om 10.30 uur wordt een koffiepauze ingelast. De vrijwilligers dienen zelf voor gepaste kleding en juist schoeisel te zorgen. De VLU zorgt voor gereedschap, koffie en het afsluiten van aanvullende verzekeringen. De werkdagen zijn zowel inspannend als onspannend en heel gezellig. Wie weet vindt u het ook leuk!

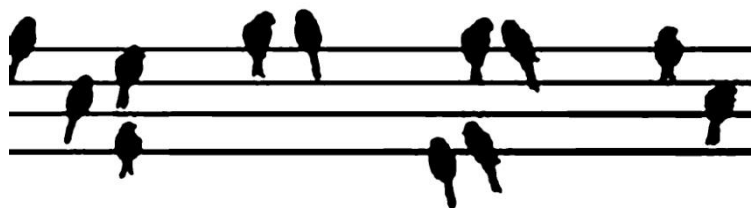
Programma 2012-2013: graven, snoeien, planten, knotten, struinen en maaien !

Nummer	Werkzaamheden	Plaats	Datum	Tijd
-	Jaarvergadering/Dialezing VLU	Groenhoeve	03-09-2012	19.00
01	Hooibeheer Rabattenbos	Egelweg	15-09-2012	09.00
-	Opening seizoen Noord-Brabant	Werkendam	22-09-2012	09.00
-	Inrichting Natuurpad	Groenhoeve	29-09-2012	09.00
02	Herstel/Onderhoud kikkerpoelen	Groenhoeve	13-10-2012	09.00
03	Aanplant evz 'Ruit om Uden'	Munterweg	03-11-2012	09.00
-	Opening Natuurpad	Groenhoeve	10-11-2012	10.00
04	Aanplant Erfbeplanting	Hemelrijkstraat	17-11-2012	09.00
05	Boomfeestdag 'Bomen verbinden'	Uden e.o.	21-11-2012	09.00
06	Afzetten/herinplant hakhoutbos	Groenhoeve	08-12-2012	09.00
07	Terugzetten bosje/singel/knoten	Patrijsweg	27-12-2012	09.00
--	Halfjaarbespreking	Groenhoeve	07-01-2013	20.00
08	Terugzetten elzensingel	Kooldert	12-01-2013	09.00
09	Terugzetten eikensingel	Strikseweg	16-02-2013	09.00
10a	Verwijderen opslag heide	Slabroek	09-03-2013	09.00
10b	Start Biodiversiteit Kommavlinder	Uden	09-03-2013	10.00
11	Beheer natuurpad	Artillerieweg	13-04-2013	09.00
-	Wandel/Fietsexcursie Start 25j. VLU	Uden e.o.	05-05-2013	10.00
12	Haag knippen kersenboomgaard	Patrijsweg	24-06-2013	18.30
-	Hagen- en hooilandbeheer	Patrijsweg	24-08-2013	

Contactpersoon werkgroep VLU (Voor meer informatie)

Willem Peters, 't Diepe 12, 5404 PJ Uden, 0413-252529, e-mailadres; petersw@home.nl

WELLICHT TOT ZIENS OP EEN OF MEERDERE WERKDAGEN !!

In gesprek met... 'Willie Bergmans'

Ongelofelijk! Dat heb ik verschillende keren gedacht toen ik bij Willie Bergmans een rondleiding kreeg door zijn grote tuin met allerlei hokken met vogels. Ik ken Willie toch al vele jaren en dat hij vogels hield achter in zijn tuin wist ik ook wel, maar dit had ik niet verwacht. Wat leuk toch om Vogelwachtleden op deze manier beter te leren kennen. En jullie na het lezen van dit verslag hopelijk ook!

Rondleiding

Het viel nog niet mee om een afspraak te maken met Willie. Hij werkt door de week in Maastricht in de bouw en moet 's morgens om kwart voor vijf op, omdat hij daar om zeven uur moet beginnen. Op tijd naar bed dus. En 's avonds is hij pas rond zes uur thuis. Werkdagen van ruim twaalf uur is niet mis. Gelukkig kon hij op de vrijdagavond tijd voor mij maken. Ik was nog niet binnen of ik werd meegeloodst naar de tuin vol hokken. En die heeft hij allemaal zelf gemaakt, het zijn luxe hokken met dakpannen en al. Ook zijn eigen woonhuis heeft hij zelf gemaakt. Het is echt heel bijzonder, want Willie heeft vier jaar aan een stuk aan zijn eigen woonhuis gebouwd. Niet veel mensen kunnen dat zeggen. Het is een man die alles kan maken wat hij ziet. Gouden handen heeft hij. Hij is nooit klaar in zijn huis en tuin. Er is altijd wel iets dat gedaan moet worden. Maar dat vindt hij niet erg, hij werkt altijd alleen en in zijn eigen tempo. In huis heeft hij bijvoorbeeld een waskoker gemaakt, de was kan hierdoor van boven direct naar de bijkeuken waar de wasmachine staat, je moet er maar opkomen. In de hokken liet hij mij allerlei foefjes zien die hij zelf ontworpen heeft. 'Willie Wortel', zo wordt hij ook wel genoemd. Eén druk op de knop en er komen planken naar beneden, of er treedt een machine in werking, of er gaan luiken tegelijk dicht. "Wel oppassen dat er geen vogel tussen het luik zit", zegt hij dan.

Saxe Veugelduiven

Ik zie Goudfazanten, Lady Amber fazanten, Koningsfazanten, Kalkoenen en Zwartvleugelpauwen. Eieren van deze vogels gaan in de broedmachine, omdat de andere vogels uit de kooi die nog wel eens kapot willen pikken, ze zitten met meerderen in een hok. De kuikens gaan onder de warme lamp als het koud is, in de zomer is dat dus niet nodig. Er zitten verschillende al vrij grote kuikens van deze vogels in een ander hok. Tussen de fazanten lopen grote kippen parmantig rond. Het is een gepiep en gekakel van jewelste. Een kooi verder zitten verschillende Barnevelders, mooi getekende, grote, donkere kippen, ze kunnen ook naar buiten, lekker scharrelen. Ik krijg

een doos eieren, echte vrije uitloop eieren dus. Willie vangt een kip alsof hij nooit anders heeft gedaan en stopt hem in een kooitje, want morgen moet hij weer vroeg op om naar Liempde te gaan. Daar is een markt waar hij verschillende vogels verkoopt. Ook koopt hij daar vogels en verkoopt ze weer. En hij heeft ook nooit anders gedaan, want vogels houden doet hij al zijn leven, al meer dan veertig jaar! Hij vindt het een leuke hobby en zou niet anders willen.

Een kooi verder zitten verschillende duiven, waaronder Saxe vleugelduiven met mooie veren aan de poten, Hollandse Blauwbontkroppers en Eksterkroppers, stuk voor stuk vogels waar erg moeilijk aan te komen is.

Een van de duiven was aan het baltsen en zette een enorme keel op, grappig om te zien. De mannetjes en vrouwtjes zitten niet het hele jaar bij elkaar, dan zouden er teveel jonge vogels komen. In september worden ze gescheiden, om in januari weer bij elkaar te komen. De duiven mogen overdag gewoon rondvliegen en komen 's avonds weer terug. Op het terrein staat ook een grote hondenkooi, de herder die ze altijd hadden, moesten ze laten inslapen. Nu hebben ze een nieuwe herderpup Basco die nog heel veel moet leren. Ook lopen twee katten rond, waarvan er een heel speels is, het is nog een kitten.

Zelf voer maken

Alles bij elkaar heeft Willie wel honderdvijftig vogels, ongelofelijk. De hele achtertuin is bezet met kooien. Een kooi verder zitten kanaries, wel twintig broedhokjes staan er. Sommigen hebben een grappig kuifje, anderen zijn gewoon geel, die met een grote kop zijn de bijzondere. Hij gaat regelmatig naar tentoonstellingen met zijn vogels. Binnenkort bijvoorbeeld naar 'Effe naar Geffen'. De kunst is dan natuurlijk om de mooiste vogel te scoren. Hij heeft wel dertig kooitjes om ze te vervoeren. Willie maakt zelf het voer voor al die beesten. Er staat een soort bureau met rol-lades en die zitten tot de nok toe vol met allemaal verschillend voer. Hij spaart oud brood en droogt dit. Eens in de drie weken gaat het in de maalmachine, samen met allerlei ingrediënten zoals zeewier, gistocal en druivensuiker. Iedere avond moeten de vogels gevoerd worden en krijgen ze schoon water. Dus als hij moe thuis komt van zijn werk, zit het er nog niet op voor hem, maar hij weet niet beter zegt hij zelf. Bij vorst staat er een kachel aan, bij warmte een ventilator.

'gewoon' gele kanarie

Grote schuur met kelder en zolder

In weer een andere grote schuur bewaart Willie al zijn gereedschap. Deze schuur heeft hij eerst gebouwd om daar de kozijnen en alles voor zijn huis te maken. Een grote ruimte met veel machines, zoals een afkortmachine. De hakselmachine heeft hij zelf gemaakt. Ook een grote bouwradio, daar is hij nog eens mee op televisie geweest bij 'Hart van Nederland'. Deze ging altijd mee, zodat ze steeds muziek hadden bij het werk. Nu niet meer, hij is te groot en te zwaar. Nu gebruikt hij een koptelefoon als radio. In deze ruimte maakt hij kozijnen en ramen in opdracht. Ook maakt hij gasbetonblokjes voor een bedrijf uit Honkong. De krullen die hier vanaf komen worden weer gebruikt in de duivenhokken, alles wordt opnieuw gebruikt. In de kelder zit een enorme afzuiger en als hij op een knop drukt komt er een trap te voorschijn naar een grote zolder. Hier bewaart hij alles wat hij kan gebruiken en dat is veel! Hij is een echte verzamelaar. Oud ijzer kan hij altijd gebruiken als het iets oplevert. Hier staat ook sinds zestien jaar een kerkuilenkast, twee jaar geleden is die verbouwd met een grote hoekpijp naar buiten, maar er hebben alleen nog kauwtjes in gebroed.

Willie Bermans tussen zijn machines

Toch ziet Willie wel af en toe een Kerkuil vliegen. Buiten de schuur hangt een uilenbord, net als vroeger. Bij een grote vijver met verlichting moet nog aanplant komen. In de schoorsteen zitten sleuven voor vleermuizen. Willie woont recht tegenover het nieuwe ziekenhuis. De 'skyline' is wel veranderd de laatste tijd. Hij vindt het geen probleem, ook niet als het straks drukker wordt wanneer het ziekenhuis in gebruik wordt genomen, ze leven toch voornamelijk achter het huis. Toen het ziekenhuis was gepland heeft Willie nog enorm gestreden voor een dubbele veilige fietsoversteek, de zogenaamde 'Berenkuil' over de drukke rondweg bij Ben van Dijk, de protestborden heeft hij nog allemaal liggen. Hun kinderen moeten deze weg natuurlijk vaak oversteken. Na drie kwartier gaan we naar binnen, een flinke rondleiding, wel erg leuk om allemaal te zien. Willemien, zijn vrouw, heeft de koffie al klaar staan. Ook zij is al 28 jaar lid, maar dan meer steunend lid. Sporadisch gaat ze mee, maar ze heeft niet zo veel met vogels als Willie. Ze hebben drie kinderen, waarvan Joyce (25) de oudste al uit huis is. Dochter Manon (19) en zoon Robert (17) wonen nog thuis.

Willie is in Mill geboren en opgegroeid. Toen hij daar al interesse toonde in vogels, raadden ze hem aan naar Vogelwacht Uden te gaan, want die hadden net een eigen vereniging opgezet. Hij liet zich inschrijven bij Jan van Dommelen, toen nog Secretaris en onlangs overleden. Ook Harrie Cornelissen is iemand die hij al van het begin af aan kent. Op tafel liggen verschillende plakboeken. Willie heeft door de jaren heen alle Vogelwachtberichten uit de kranten die hem aanspraken verzameld in een plakboek. Ze gaan terug tot 1986, zo zie ik een hele jonge Jan Verhoeven en de gebroeders Hermans ken je bijna niet meer terug. Hij heeft wel vijftien boeken bij elkaar, ook over planten. Dus als we nog iets van vroeger willen weten, Willie heeft het liggen. Bijvoorbeeld van toen de oeverwaluwwand op Hemelrijk gemaakt is, heerlijke nostalgie! Hij houdt ook iedere week een dagboek bij en kan dus opzoeken wat hij tien jaar geleden om die en die tijd deed.

Willie in zijn tuin

Werkgroepen

Hij is al lid vanaf 1984, 28 jaar dus al. Het pasje van toen heeft hij nog. De meeste Vogelwachters kennen hem wel, hij is altijd te vinden voor een praatje of een grap. Ook wil hij bij publiekswandelingen graag gidsen, hij vindt het leuk om over de vogels te vertellen. Meestal neemt hij de groep met kinderen mee, het is dankbaar werk om de kinderen over de vogels te vertellen. Vanaf het begin is hij lid geweest van de uilenwerkgroep. Hij werkt in regio Uden, nu samen met Henk Heesakkers uit Mariaheide. De kasten moeten gecontroleerd en de gegevens doorgegeven. In onze vogelcursus staat een piepjonge Willie nog op de foto op een trap bij een kerkuilenkast. Leuke foto. De Kerkuil is dan ook de favoriete vogel van Willie, hij heeft er al heel wat in zijn handen gehad. De laatste keer bij het ringen van de Kerkuilen, had de ringer per ongeluk een uiltje in de weegzak laten zitten. Niemand snapte waar nummer vijf gebleven was. Willie was ook ooit op televisie in Burgers Zoo bij 'Ja Natuurlijk'. Hij heeft de film nog liggen over kerkuilennestkasten. De laatste tijd worden ook de Steenuilen geteld, een taak die de werkgroep er bij gekregen heeft. Het werk op zich is niet veranderd in al die jaren.

Hij is ook al erg lang lid van de werkgroep nestkasten. Toen Henk van den Akker stopte, heeft hij het overgenomen. Met al zijn ruimte en gereedschap maakt hij vaak nestkasten voor de werkgroep. Zijn gebied ligt op Hengstheuvel, lekker dichtbij huis.

Samen met Leo Ballering en Sjaak Celen controleert hij de negentig (!) nestkasten. Toch ook een klus die in het voorjaar om de week gedaan moet worden en waar je al snel een uurtje of drie mee bezig bent. Willie vindt het leuk dat de Vogelwacht zo gegroeid is, zo kom je nog eens in aanraking met verschillende mensen. Hij is graag onder de mensen. Meerdaagse excursies zijn voor hem in het voorjaar niet weggelegd, zijn vogels moeten verzorgd worden en vooral dan heeft hij veel jonge vogels. Bovendien wil hij niet alleen met vakantie, hij wil met zijn gezin samen. Dat doen ze dan ook één keer per jaar naar Spanje. De herfstexcursie, daar is hij meestal wel bij. Nu zie je veel excursiegangers met de pvc-pijpen op hun fiets voor de telescoop, maar Willie heeft de eerste uitgevonden en gemaakt! Veel vogelwachters hebben dit overgenomen. De telpost vindt hij niet zo boeiend, het is voor hem te passief. Veel liever gaat hij wandelend vogelen. Wat hij er ook nog bij doet: hij is al twintig jaar verkeersregelaar: bij carnaval, Turkse bruiloften en de paardensport op Slabroek. En bij de 'Trap-in' helpt hij al dertig jaar met tenten opbouwen, verkeer regelen enzovoort. Een bezig bijtje, die Willie.

Ziek geweest

Hij is onlangs behoorlijk ziek geweest. Achteraf werd er een leverontsteking geconstateerd, maar het duurde lang voordat ze daar achter kwamen. Hij kreeg hoge koorts, die begon op het feest van de Vogelwacht eind maart. Hij liep toen met zijn jas aan in de warme Groenhoeve, maar hij had gewoon koorts. Ze dachten eerst aan Q-koorts of de ziekte van Lyme. Hij is door de molen geweest om te achterhalen wat hij had. Hij is zes weken ziek geweest en nog steeds kan hij geen lange wandelingen maken. Gelukkig gaat het wel steeds beter. Dat José Escher en Koos Doorten contact onderhielden tijdens zijn ziekte kon hij erg waarderen. Om een beetje te ontspannen gaat hij graag naar de sauna, zeker voor zo'n actief iemand zal even stoom afblazen geen overbodige luxe zijn.

Het was een boeiende ervaring om bij Willie en Willemien thuis te mogen kijken, je vraagt je af waar hij de tijd nog vandaan haalt om zo actief te zijn binnen de Vogelwacht en al zo lang. Petje af!

Liesbeth Verkaar

Kerkuil (foto John Hermans)

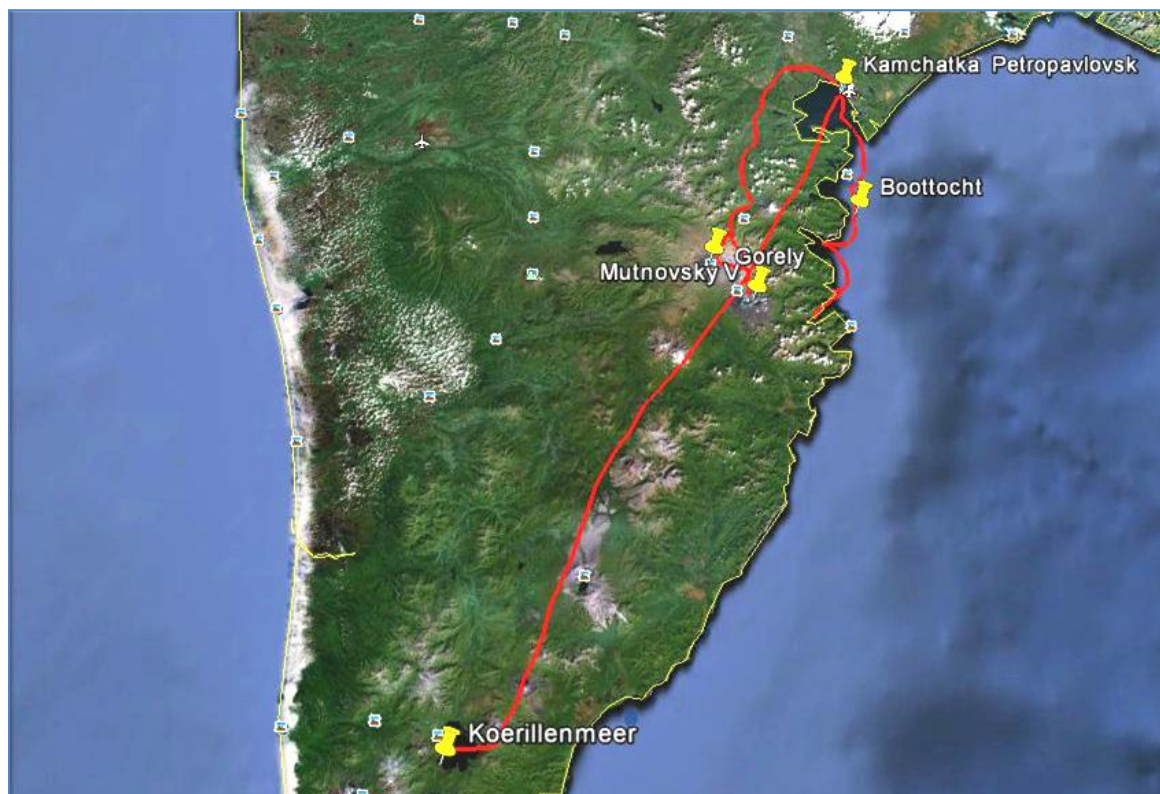
Expeditie naar Kamchatka (Rusland)

Kamchatka wie, Kamchatka hoe, Kamchatka waar dat zijn meestal de reacties die je krijgt als je vertelt dat je dit jaar (zomer) op reis bent geweest naar Kamchatka. Als je regelmatig natuurdocumentaires volgt op Discovery zul je er wel ooit van gehoord hebben.

Kamchatka

Kamchatka (of Kamsjatka) is het meest oostelijke stukje Rusland. Van noord naar zuid is het schiereiland ongeveer duizend kilometer lang. Het gebied kent echter een geringe populatie van 450.000 inwoners waarvan meer dan de helft in de hoofdstad Petropavlovsk-Kamchatsky wonen. Kamchatka ligt op ongeveer dezelfde hoogte als Denemarken. Men kent er twee verschillende klimaatzones. Langs de kust heerst er een gematigd klimaat terwijl men in het centrale deel langs de Kamchatka-rivier een landklimaat kent met koude winters waarbij de temperaturen tot -40°C kunnen zakken en warme zomers met temperaturen tot $+30^{\circ}\text{C}$. Kamchatka is een eiland dat op de noordelijke arm van de zogeheten Ring van Vuur ligt, een keten van vulkanen waartoe ook de Mount Fuji in Japan behoort. In het westen ligt de Okhotsk-Zee, in het oosten de Stille Oceaan. Het ligt ongeveer tienduizend kilometer van ons vandaan. Via een zeventienduizend kilometer lange ‘binnenlandse’ vlucht van Moskou naar Petropavlosk is Kamchatka redelijk gemakkelijk te bereiken.

Samen met elf andere Nederlanders hebben we de eerste vier dagen op een boot doorgebracht om de grillige kust van Kamchatka te verkennen. Na terugkomst in Petropavlovsk zijn we de volgende dag met een zware truck naar twee vulkanen gereden die we allebei hebben beklommen. Als laatste en meest bijzonder onderdeel van de reis zijn we met een helikopter naar het Koerillenmeer gevlogen waar we vijf dagen lang midden tussen de bruine beren hebben gezeten. Van elk gebied zal ik jullie iets meer laten weten wat ik allemaal heb gezien en meegemaakt.

Boottocht

Na de eerste dag Petropavlovsk te hebben bezocht stapten we de volgende dag al in een boot om vier dagen lang de kust te verkennen. Kamchatka is een bergachtig gebied met diepe fjorden en inhammen waarvan we er enkele bezocht hebben. Als eerste de baai rondom Petropavlovsk. Hier zagen we al vrij snel diverse vogelsoorten zoals de Kuifpapegaaiduiker en de Gehoornde Papegaaiduiker, twee soorten die weer net afwijken van de bekende papegaaiduikers die wij gewend zijn. Dit geldt ook zeker voor de Duif Zwarte Zeekoet die toch wel heel veel lijkt op de Zwarte Zeekoet. Langs de kant zaten diverse Harlekijneenden en ook zagen we Stellers Eiders, die nauwelijks te herkennen waren omdat rond deze tijd van het jaar de eenden allemaal een overgangskleed (eclipskleed) dragen. Dit is een onopvallend kleed want gedurende de rui kunnen ze nauwelijks vliegen en in hun zomerkleed zouden ze te veel opvallen.

Kuifpapegaaiduiker

Eenmaal uit de beschutting van de baai kom je onder invloed van de Grote Oceaan waardoor het bootje zijn best schommelde. Gelukkig ben ik er niet ziek van geworden maar dit kon niet iedereen zeggen. Elke avond zochten we weer de beschutting van een baai op zodat je dan geen last had van de deining. In een van deze baaien zagen we diverse Zeeotters en ook de zeer

Orka in de Grote Oceaan

indrukwekkende Stellers Zeearend. Tijdens deze reis heb ik meer dan twintig Stellers Zeearenden gezien maar allemaal wel op redelijke afstand. Als je deze soort goed wilt zien moet je in de winter komen waar ze dan op het ijs de dode zalmen aan het opeten zijn. Verdere hoogtepunten tijdens deze zeetocht waren enkele Orka's die het hier vooral gemunt hadden op de Pelsrobber en het zien van een Bultrug die om de vijf minuten boven kwam om adem te halen. Jammer genoeg hadden we tijdens deze zeetocht veel regen en de nodige mist. Gelukkig werd het anders tijdens onze volgende tocht naar de vulkanen.

Vulkanen

Kamchatka ligt in de 'ring of fire' wat inhoudt dat er heel veel vulkanen aanwezig zijn waarvan sommigen nog behoorlijk actief. Met een zware vrachtwagen reden we vanaf Petropavlovsk een heel eind door een zeer ruig bergachtig terrein. Op een vlakte in de buurt van twee vulkanen hebben we ons kampement opgeslagen. Inderdaad kampement, overnachten in kleine tentjes, wassen in het beekje; primitief, maar de etenshut was goed verzorgd met het nodige bier en uiteraard de Wodka. In de buurt van ons kampement groeiden allerlei interessante planten waarbij vooral de verschillende soorten rododendrons opvielen. Bij ons een struik die je in de tuin tegenkomt maar oorspronkelijk komt de rododendrons uit deze hoek van Oost-Azië.

Kamchatka Meeuw

Bruine Beer op zoek naar Zalm

Verder zag ik hier diverse Roodkeelnachtgalen; een soort die bij ons een enkele keer als dwaalgast te zien is. Als eerste hebben we de Gorely beklommen. Dit is een vulkaan die voor een gedeelte is opengebroken en die redelijk toegankelijk is. Toch was het voor velen die bij me waren een heel zware opgave om de berg te beklimmen. In de krater zie je overal stoom, opborrelend warm water, kokende modder en ontzettend veel zwavel. Indrukwekkend om mee te maken. De volgende dag hebben we de Mutnovsky vulkaan

beklommen. Hiervoor moesten we eerst zeshonderd meter klimmen. Als je dan boven bent zit je op de kraterwand en kijk je naar beneden in een kratermeer. De krater is ongeveer een tot twee kilometer rondlopend. Een geheel andere krater dus dan de vorige maar zeker zo indrukwekkend. Vanaf de kraterwand wegstijgend kun je minstens vijftig tot honderd kilometer ver zien en valt vooral het ruige berglandschap op waar niet of nauwelijks wegen door lopen. Het is met recht een wildernis.

Koerillenmeer

De laatste vijf dagen van ons verblijf in Kamchatka waren het absolute hoogtepunt. Het begint al met een helikoptervlucht over Kamchatka met prachtige vergezichten. Daarna land je aan de rand van het Koerillenmeer waar men een onderkomen heeft. Van hieruit kijk je over een stuk toendra, het meer en een klein riviertje dat in het meer uitkomt. Bij aankomst zijn we onder begeleiding van een Russische boswachter naar het riviertje gelopen. Hier zie je continu vijf of zes Bruine beren die aan het loeren zijn of ze een zalm kunnen bemachtigen. Vanuit een stalen hut konden we mooi de beren bekijken. Dikwijls zie je ze langs de kant zitten en af toe sprint er een beer het water in om een zalm te pakken. Je ziet dat er veel ervaring voor nodig is. Enkele jonge beren heb ik wel twintig keer het water in zien rennen zonder dat ze succes hadden terwijl een ervaren vrouwtje, met maar liefst drie jongen, telkens binnen vijf minuten een zalm te pakken kreeg. Alle deelnemers waren ook fotograaf. Vanuit de hut fotograferen is lastig omdat er spijlen voor zaten. Daarom werd er tijdens de andere dagen gevraagd of we vanaf het strandje mochten fotograferen, hetgeen door de boswachter werd goedgekeurd. Hierbij sta je ongeveer tien meter van een Bruine Beer af. Gelukkig hebben ze alleen maar oog voor de zalm en niet voor jou. Voor de zekerheid heeft de boswachter een wapen bij zich maar het is uiteraard niet de bedoeling dat hij dat gebruikt. Verschillende keren hebben we meegemaakt dat er een beer in het water staat en dat er dan tussen ons en de beer een zalm zwom, waarbij de beer tot op vijf meter van ons vandaan stopte. Werkelijk adembenemend en een van mijn memorabele natuurmomenten in mijn leven. Je ziet op de foto's dan ook regelmatig alleen de kop van een beer, zo dichtbij kwamen ze.

De ontmoetingen met de beren vanaf het strandje waren niet de enige ‘close encounters’. We zijn ook een halve dag door het gebied wezen struinen. Het is een dichtbebost gebied waar doorheen talloze beekjes lopen. Je ziet overal paden die door de beren zijn gemaakt en daar liepen wij dus ook over heen. Hierbij hebben we enkele keren weer van heel dichtbij een beer gezien die het zo druk had met de zalmenjacht dat hij ons compleet negeerde. Een eind verder had je een heel groot open stuk dat de Toendra werd genoemd. Hier grazen continu vijf tot vijftien beren. Ik begreep van onze gids dat de beren graag divers voedsel tot zich nemen, dus de zalmen om vet te worden waardoor ze goed de winter doorkomen maar dus ook allerlei bessen en groenvoer voor de afwisseling in hun dieet.

Na vier dagen zouden ze ons komen ophalen maar het was slecht weer?? Waar wij zaten scheen vrijwel de gehele dag de zon en daarom werden we pas de vijfde dag opgehaald. Gelukkig dus een dag extra zodat we nog meer foto's konden maken van spartelende en plonzende beren.

Veel vogels zie je niet in de zomer in Kamchatka. Samen met een andere vogelaar kwamen we tot ongeveer vijftig soorten, maar het landschap en de beren maken deze reis toch heel indrukwekkend.

John Hermans (tekst en foto's)

Bruine Beer met Zalm

GroenOverleg met Gemeente Uden

Tussen de gemeente Uden en de natuurverenigingen IVN en Vogelwacht Uden

Op 27 augustus jl. hebben we weer bestuurlijk overleg gehad met de gemeente Uden over een aantal onderwerpen. Dit structureel overleg voeren we nu bijna twee jaar en we zien dat we met de Wethouder steeds meer over beleid praten en minder over uitvoerende taken. Die worden geregeld in direct overleg met de verantwoordelijk ambtenaren. Hieronder de belangrijkste onderwerpen die besproken zijn.

Landschapsbeleidsplan

In 2002 is het Landschapsbeleidsplan van Uden gepresenteerd. Dit plan richt zich in algemene zin op het Udense landschap en op de groene en blauwe landschapselementen in het bijzonder. Zoals in eerdere overleggen besproken en door de gemeente toegelicht is het plan 'on-hold' gezet vanwege het ontbreken van benodigde financiën. Toch hebben we nu afgesproken dat we het beleidsplan weer eens kritisch bekijken en samen met de gemeente en ZLTO nagaan wat de mogelijkheden zijn om bepaalde zaken alsnog uit te voeren. Hierbij denken we dan onder andere aan natuurvriendelijk beheer van akkerlanden.

Verpachte gemeentegronden/Stadslandbouw

De gemeente Uden heeft op diverse plaatsen in Uden landbouwgronden die van jaar tot jaar verpacht worden. Daarnaast zijn er veel 'hobbyhuurcontracten' van vooral kleine percelen en overhoeken. Wij hebben de gemeente verzocht, zoals al bij diverse gemeenten in Brabant gebeurt, deze intensief gebruikte gronden (< drie hectare) geheel of deels om te zetten in natuurlandbouw. Op relatief grote kavels (> drie hectare) zouden we moeten kiezen voor akkerrandenbeheer of bloemrijke kruidenbermen van minstens vijf meter breedte (zie foto). De gemeente wil hierin meegaan. We gaan binnenkort met de ambtenaren bekijken wat de mogelijkheden zijn. Voorwaarde is dat dit geen geld mag kosten of zoals de gemeente zegt, het moet budgetneutraal zijn.

Onderhoud parken mag nog extensiever / ecologisch beheer

Diverse parken hebben al gedeeltelijk een extensiever beheer gekregen. In enkele parken wordt het maaibeheer goed gefaseerd/verplaatsend uitgevoerd. In een deel van de parken wordt het extensieve beheer gecontinueerd en in een deel is men weer afgestapt van het extensieve beheer. Wij horen geen noemenswaardige bezwaren of bedenkingen van de inwoners van Uden. Ook treffen we in de hogere grassen geen extra zwerfvuil aan. Wij hebben de gemeente verzocht om het ecologische beheer uit te breiden. Mogelijk dat dan de beheerskosten ook nog lager worden.

Volgens de gemeente komt er wel veel commentaar op het ecologisch beheer. Veel inwoners vinden het maar rommelig en de gemeente moet telkens uitleggen dat dit beter is voor de natuurwaarden. Om nog extensiever te gaan werken ligt politiek moeilijk. Aan de natuurverenigingen, en ook aan de gemeente, de taak om met goede voorlichting ook de politiek en de inwoners mee te krijgen. We overwegen om in het voorjaar daar gerichte excursies voor te organiseren.

Kruidenberm

Landschappelijke inpassing

In het buitengebied verrijzen diverse grote gebouwen. Als voorbeeld hebben we genoemd Speelboerderij Hullie. Wij vinden dat er bij deze kolossale gebouwen in het buitengebied aandacht moet zijn voor de landschappelijke inpassing. Dit is niet structureel geregeld in de vergunningverlening. In de toekomst zal hier volgens de gemeente verbetering in komen omdat er provinciaal een 'handboek kwaliteitsverbetering landschap' is uitgegeven dat de gemeente lokaal gaat aanpassen. Wij zijn gevraagd onze zienswijze daarop te geven.

Joep van Lieshout

Vogel(s) in de Maashorst... (door Jan-Willem Hermans)

Deze keer niet één vogel, maar meerdere die we regelmatig kunnen tegenkomen als we de telpost bezoeken. Bij deze een oproep aan iedereen om regelmatig hier te gaan staan. Soms sta je uren en zie je niets, maar als je geluk hebt komen mooie soorten voorbij. Op 2 september, tijdens de brunchwandeling, kregen we een bericht dat een Roodpootvalk aan de grond zat bij de telpost. We waren te ver om hier snel naar toe te gaan. Rond tien uur was de vogel alweer gevlogen. Roodpootvalken broeden ter weerszijden van de Oeral, waarbij in Hongarije en Slowakije de meeste broedparen zitten. Deze vogels trekken in een breed front naar het zuiden om via Oost-Afrika, zuidelijk Afrika te bereiken. De najaarstrek loopt van half augustus tot in de eerste helft van oktober en kan bij oostenwind oplopen. De vogels worden dan immers onze kant opgedreven. Wie weet volgen er nog meer.

Roodpootvalk
(foto Rob Bouwman)

Ook de Ortolaan hebben we een aantal dagen mogen bewonderen. De eerste melding is van 1 september tot 3 september 2012, telkens één Ortolaan ter plaatse. Op 4 september vlogen twee Ortolanen door. In de jaren zestig was de Ortolaan nog broedvogel in Nederland. In de Avifauna van Noord-Brabant (1963-1965) staat het volgende omschreven; "Volgens gegevens uit de 18e en 19e eeuw is de Ortolaan in onze provincie tenminste plaatselijk een gewone broedvogel geweest, kennelijk talrijker dan tegenwoordig". Bij Boekel worden enkele zangposten aangegeven. Men schatte de broedpopulatie in Brabant op zo'n vijfenzeventig broedparen. "Vergelijking van oude en recente stafkaarten wijst uit, dat in het begin van deze eeuw veel meer voor de Ortolaan geschikte terreinen aanwezig moeten zijn geweest. Zeer vaak zijn de bosjes tussen de akkers gekapt". Het resultaat kennen we, inmiddels broeden er al lang geen Ortolanen meer in Nederland.

De vogels die we nu zien komen uit Noordoost Europa, waar nog grote aantallen broedparen voorkomen (200- tot 400.000 paren). De overwinteringsgebieden liggen ten zuiden van de Sahara. De najaarstrek kan al eind juli plaatsvinden, maar de meeste trek vindt plaats tussen half augustus en begin oktober, met een piek in de eerste week van september. Trekkende Ortolanen zijn te herkennen aan de Boompieperachtige vlucht en de onopvallende maar kenmerkende melodieuze of metalige geluiden. Over een tijdje komen de Klapeksters weer binnen vallen en zien we hopelijk de massale trek van de lijsterachtigen. Kortom het blijft boeiend op de telpost, wat een bezoek zeker waard is, al was het maar om ook het laatste (vogel)nieuws te horen.

Ortolaan

Brunchwandeling op zondag 2 september 2012

Door Liesbeth Verkaar

Zoals al verschillende jaren werd ook dit jaar het Vogelwachtseizoen geopend met een brunchwandeling. Veel leden zijn met vakantie geweest en de activiteiten hebben enige weken op een laag pitje gestaan. Dan is het leuk om elkaar weer te ontmoeten tijdens zo'n happening en elkaar te vertellen wat je in de zomer gedaan hebt. Een man of vijftien stonden bij de parkeerplaats van Natuurcentrum Slabroek, maar we wisten dat er op de telpost ook al veel Vogelwachters aanwezig zouden zijn. Niet iedereen is nu eenmaal hetzelfde, de één houdt van wandelend vogelen en de ander blijft liever stilstaand kijken naar de vogeltrek. Vandaag kon je dus uit beide opties kiezen.

Het was vandaag schitterend weer, dat hebben we wel eens anders meegemaakt. Verschillende keren hebben we in de stromende regen onze broodjes op moeten eten. Deze keer hadden we geluk! Het was een mooie wandeling naar de telpost. Met een omtrekkende beweging kwamen we om een uur of tien aan. Onderweg zagen we verschillende Tapuiten, Paapjes, Roodborsttapuiten en Boompiepers. Verder de Torenvalk, Sperwer en Havik, hoewel niet iedereen daar uitkwam. Leuk toch die discussies. Ook kwamen we Gerard van Aalst tegen op zijn bekende telpost. Er werd ook naar de planten gekeken en een plant die we veel zagen, werd later door Nico Ettema benoemd als bosdroogbloem. Ook Hazenpootje zie je nu veel in de Maashorst, een plantje dat inderdaad wel iets weg heeft van een zacht pootje.

Op de telpost was het gezellig druk. Een man of twintig waren daar al aanwezig. Wat ook leuk was, er stonden tafels klaar, dat hebben we nog niet eerder meegemaakt. Piet en Betsie van Dijk hadden vorig jaar al beloofd wat meer te maken van de brunch en bij regen een partytent op te zetten. En ze hebben zich aan die belofte gehouden, al was de partytent niet nodig, de zon scheen volop. Dat kijkt toch net iets mooier, die broodjes, mueslibrood, vleeswaar, kaas, koffie, thee, melk, karnemelk, sap, jam en fruit op een gedekte tafel. Het was een

Gezellige drukte op de telpost

rijke dis en na twee uur wandelen lust je wel wat. Aanvallen dus. Er stonden ook verschillende tuinstoelen, dus staand eten hoefde ook niet meer, wat een luxe! Er werd veel gekletst en de fanatiekelingen gingen natuurlijk gewoon door met trektellen. Wat we wel gemist hadden was de Roodpootvalk en de Ortolaan (voorgaande dagen gezien, Red.), dat was dan wel weer jammer, want die zie je niet alle dagen. Wel zagen we de Bruine Kiekendief. Jacques Raats had de Vogelwachtwinkel uitgestald en hiermee werd de telpost ook aangekleed. Na ruim een uur brunchen liepen we nu rechtstreeks weer terug naar onze fietsen of auto's.

Het was weer een ouderwets gezellige ledenactiviteit die we er zeker in moeten houden. Met dank aan Piet en Betsie van Dijk voor het gebruik van de tafels en stoelen en Jan-Willem Hermans voor het doen van de boodschappen. Ik heb gesmuld!

Liesbeth Verkaar

Brunchwandeling door Jan-Willem Hermans

Traditiegetrouw beginnen we na de vakantie telkens met een brunchwandeling. Zo ook op deze tweede septemberdag. Mijn broer en ik hadden de brunchspullen al naar de telpost gebracht en stonden te wachten op de parkeerplaats bij Natuurcentrum Slabroek wie er komen zou. Gelukkig waren zo'n vijftien personen iets na achten gearriveerd en kon de wandeling beginnen. We zagen in het begin mooi de Zwarte Roodstaart, terwijl de eerste Buizerden zich al lieten horen. Anders dan anders was het deze keer voortreffelijk mooi weer en konden na een uurtje lopen de jassen en truien uit. Via het begrazingsgebied zijn we naar de Schaijkse Heide gelopen. Het aantal vogels viel nog een beetje tegen, temeer omdat we van Isidro al een bericht hadden gekregen dat er een Roodpootvalk op de telpost te zien was. In de buurt van de telpost zagen we in de lucht een Havik en een Sperwer die elkaar het luchtruim niet gunden.

Jan-Willem Hermans smeert de broodjes

Aangekomen bij de telpost bleek dat we met meer dan dertig personen aan de brunch konden beginnen. Piet van Dijk en zijn vrouw hadden woord gehouden en hadden voor tafels en stoelen gezorgd. De partytent kon vanwege het weer achterwege blijven. Na alles uitgestald te hebben konden we iets na tien aanvallen. Ik had nog gedacht dat ik te weinig had ingekocht, maar gelukkig bleek na afloop dat er nog brood over was. Ook de koffie, melk en sap ging er goed in. Met een dikke buik gingen de vijftien stappers weer richting parkeerplaats, alhoewel Theo Versteegden door Gerrit nog werd tegengehouden. Het buurten zit de Brabander toch in het bloed. Na een sprintje van Theo kwam deze toch ook ons weer vergezellen en waren we rond half een weer een leuke wandeling rijker. Volgend jaar weer en hopelijk weer met zo'n prachtig zonnetje.

Jan-Willem Hermans

P.s.: Door een communicatiefout hebben we twee mooie verslagen van één wandeling ontvangen! ☺

‘De Vogelkieker...’

in het jaar van de klauwieren

Wat een kakofonie. Uit elke windrichting klinkt hoog in de lucht het karakteristieke gezang van de Veldleeuwerik? Ik kan me geen plek bedenken waar ik er zoveel tegelijk kan aanschouwen, als hier op deze uitgestrekte heide. Het moet hier zeer goed toeven zijn.

Fietsend vanaf Ruinen in de richting Spier over het met steensplit geplaveide rijwielpad van de Benderse, die de heide in twee stukken verdeelt, namelijk de Dwingeloose Heide en de Kraloërheide, is het ook nog eens volop genieten van de vele Boompiepers die zich overal laten horen.

Het ongeveer vierduizend hectare grote Dwingelderveld, want daar bevind ik mij, is sinds 1991 een Nationaal Park, waarvan 1.500 hectare uit vochtige heide bestaat, het grootste vochtige heidegebied van West-Europa, gelegen in Zuidwest-Drenthe. De dopheide is op de vochtige delen al prachtig roze gekleurd, de paarse struikheide zal pas in augustus, september op de wat drogere delen tot bloei komen. In dit nationale park broeden of pleisteren bij elkaar bijna driehonderd soorten vogels. Vorig jaar mislukten twee broedpogingen van een paartje Kraanvogels, dit jaar echter kwamen er twee jongen ter wereld, waarvan er helaas één is gestorven. Het betreft hier één van de twee in Nederland broedende Kraanvogelparen, het andere paar bevindt zich in het Fochteloërveen, eveneens in Drenthe. De Raaf komt steeds vaker voor maar heeft nog niet het succes beleefd dat het paar in de Maashorst dit jaar beleefde. Sommige soorten gaat het hier voor de wind maar er zijn ook verliezers. Zo gaat het bijvoorbeeld met de kleine naaldbosbewoners als Goudhaan en Zwarte Mees zeer slecht. Deze hebben behoorlijk te lijden gehad van de laatste paar winters met strenge vorst. Maar een grote winnaar is de Kleine Bonte Specht, die in twintig jaar tijd is toegenomen van 8 naar 76 paren. Ook de Kleine Plevier doet het goed met inmiddels zeventien broedparen. En net als in de rest van het land is er een toename van broedende ganzen en gaat het zeer slecht met heidevogels als Wulp en Tapuit. De drie rode lijstsoorten Watersnip, Veldleeuwerik en Paapje weten zich redelijk te handhaven, terwijl ze elders achteruit gaan. Opmerkelijk is dat uit onderzoek blijkt dat er sinds eind jaren negentig een afname is van het aantal kraaiachtigen; de Zwarte Kraai, Kauw, Ekster en Gaai. (bron: "Veldspraak", een uitgave van Nationaal Park Dwingelderveld).

Ik fiets intussen weer verder. De Drentse Heideschappen zijn in nog geen velden of wegen te bespeuren. Ze worden om tien uur onder belangstelling van toeristen uit de stal gelaten en houden, onder begeleiding van herder en herdershond, de vegetatie tussen de heide kort. Onder grote belangstelling arriveert de kudde 's middags om precies vijf uur bij de stal. Wel zie ik een kudde koeien die zich vrij tussen de afrasteringen en wildroosters op de heide kan voortbewegen. Iets verderop twee Roodborsttapuiten, een Tapuit en enkele Kneuen. Allemaal mooi natuurlijk maar ik kom hier eigenlijk voor iets anders. Er verblijft namelijk al twee weken een Slangenarend op de hei tussen Ruinen, Dwingeloo en Spier. De laatste jaren overzomeren deze arenden steeds vaker in Nederland.

Geoorde Fuut

Het wachten is op het eerste broedgeval en waar zou dat beter kunnen dan hier op deze uitgestrekte heidevlakte met verspreid staande boomgroepen en her en der bossages. Het is ongeveer half zeven in de ochtend van dinsdag 3 juli 2012 en ik breng mijn fiets ter hoogte van de Benderse berg tot stilstand nabij een bosje, bestaande uit een verzameling eikenbomen, ongeveer tweehonderdvijftig meter links van het fietspad verwijderd. En daar is hij dan, had ik hem gisteren nog van vrij grote afstand over de hei zien vliegen, nu zit hij daar statig in de kruin van één van de eiken. Al bevindt hij zich op een vrij grote afstand van mij, het is toch een imposante verschijning. Vanaf deze afstand in eerste instantie gelijkend op een uit de kluiten gewassen vrij witte Buizerd, maar door een beetje zoomwerk met de lens echt een Slangenarend. Ik was er door een plaatselijke vogelaar op attent gemaakt dat hij dat bosje vaak als slaapplek gebruikte en dan 's morgens vroeg van daaruit de hei opging. Nou, ik heb hem één keer van de ene boomkruin naar de andere zien verkassen, om hem vervolgens naar de achterkant van dat bosje te zien verdwijnen. En dat was het. Ik wacht nog een half uur, totdat ik ineens bedenkt dat er vandaag nog meer op het programma staat. Dat wachten was overigens niet vergeefs. Het kan zelfs zijn dat de Slangenarend mij soms is ontgaan want ik had het erg druk met het volgen van de vele Wielewalen die dwars over de hei vanuit de richting van de arend over mij heen vlogen. Het leek wel trek, een heel vroege. Vijftien stuks kwamen er in dat half uur over, waarbij de meeste zich lieten horen met een luidruchtig gaaiachtig shrèè of het snelle gigigigi. Enkele streken achter mij neer in een bosje en brachten het bekende duudeljoo ten gehore. Later hoorde ik van een boswachter van Natuurmonumenten dat er in dat bosje een broedpaar zou zitten.

Ik fiets verder de heide over en wil met een grote boog deels om het Dwingelderveld heen, in de richting van het Commissaris Cramerpad, een fietspad nabij Spier, niet ver verwijderd van de autosnelweg A28. Ik weet dat daar een vogelkijkscherm staat en dat daar vroeger altijd Geoorde Futen te zien waren. Toen onze kinderen nog klein waren hebben we jaren achtereen gekampeerd op Camping De Wiltzangh in Ruinen, aan de rand van het Dwingelderveld en ging ik regelmatig naar dit scherm. Ook nu heb ik op deze camping trouwens mijn tentje staan. Het wordt inmiddels warmer, voor mij eigenlijk al te warm, maar voordeel is dat de libellen inmiddels opgedroogd zijn en beginnen te vliegen. En dat ontgaat iets verderop ook een Boomvalk niet. Soepeler als ik vanmorgen uit mijn tentje kroop, ontdoet hij al vliegend met zijn snavel de vleugels van een libel, door één van zijn poten, die waarvan hij in de klauw de libel vast heeft, naar voren te strekken. Deze vleugels dwarrelen vervolgens een voor een als Esdoornzaadjes op de wind gedragen naar beneden. Je weet wel; wie heeft er als kind niet mee gespeeld, die helikoptertjes die je in de lucht gooide en die daarna met snelle, sierlijke bewegingen naar beneden kwamen. De Boomvalk verorbert inmiddels het van vleugels ontdane ontbijt en ik zie nog net voordat ik de wat aangename schaduw van de bosrand inrijd, hij op jacht gaat naar zijn volgende doelwit.

Grauwe Klauwier (man)

Ik geniet maar enkele minuten van de schaduw van Het Noordenveld, het deel waar een uit 1954 daterende radiotelescoop, de Dwingeloo Radio Telescoop (DRT) staat, die sinds 1998 niet meer voor wetenschappelijke doeleinden wordt gebruikt maar sinds 2007 door de stichting CAMRAS, met behulp van vrijwilligers, wordt gerestaureerd ten behoeve van amateurs (radio en astronomen) en voor onderwijsdoeleinden. Deze radiotelescoop is ook nog eens de oudste, draaibare telescoop ter wereld van dit formaat (diameter 25 meter) waarmee men twee kleine sterrenstelsels heeft ontdekt in de omgeving van de Melkweg. Deze zijn ook vernoemd, namelijk Dwingeloo I en Dwingeloo II. Maar dit terzijde.

Ik fiets een klein stukje verder en sla rechtsaf de Oude Hoogeveensedijk op. Dit omdat rechtdoor rijden niet mogelijk is in verband met de grootschalige natuurherstelwerkzaamheden die op dit moment aan de gang zijn op enkele plaatsen in het Dwingelderveld. En daar ben ik hier getuige van. Met grote graafmachines wordt hier in het hart van het Dwingelderveld van de voormalig landbouwgronden het Noordenveld en Achter 't Zaand de voedselrijke bovenlaag afgegraven om dit gebied om te vormen tot een open heidegebied. Met vele vrachtwagens wordt af en aan gereden om de afgegraven grond af te voeren naar de oostgrens van het gebied, welke grenst aan de autosnelweg A28. Daar wordt met die grond een geluidswal gevormd die met bomen en struiken wordt beplant. Ook is er bij Spier gestart met de aanleg van een ecoduct over de A28 welke het Dwingelderveld gaat verbinden met het Ter Horsterzand. De weg van Lhee naar Kralo verandert van een asfaltweg in een zandweg met een nieuw verhard fietspad, alle sloten worden gedempt en het grondwaterpeil gaat drastisch omhoog. Het is door de vele werkzaamheden niet gemakkelijk om op mijn bestemming te komen maar het uiteindelijke doel, de grote stille heide nog groter en stiller te maken, maakt veel goed.

Ik fiets verder over de Oude Hoogeveensedijk en de Kraloërweg. Langs beide wegen heel veel Geelgorsen. Ik heb nog nooit zo vaak het begin van de 'vijfde symfonie van Beethoven' gehoord als vandaag. Ook Graspiepers vliegen bij mijn nadering op en niet te vergeten de vele Kneuen, Roodborsttapuiten en opnieuw een enkele Tapuit. Maar nog steeds is de 'moordenaar' waarnaar ik op zoek ben niet te bekennen. Ik sla eindelijk linksaf het geasfalteerde fietspad van het Commissaris Cramerpad op. Weer oponthoud, maar nu omdat ik vanuit het rechts van het pad gelegen Juniperusbosje (jeneverbes) het melancholische pjuu, pjuu van een Goudvink hoor. Het

Grauwe Klauwier met 'Gewone Oeverlibel'

duurt niet lang voordat er zich twee laten zien en ik weer verder kan. Dan eindelijk het kijkscherm aan het Holtveen. En zoals wel vaker neem ik plaats naast in plaats van achter het scherm; de gaten zitten nooit op de goede hoogte of er staat begroeiing voor. Maar ook ernaast is vandaag geen probleem. Al snel komen enkele Geoorde Futen binnen 'schootsafstand' en is het genieten geblazen. Vooral van die fel gekleurde rode ogen. Ze zijn toeristen gewend en helemaal niet schuw. Even later fiets ik weer verder en neem plaats op een langs het pad staande picknickbank.

Tijd voor de verzorging van de inwendige mens. Even op adem komen. Maar dat is in dit gebied nou juist niet mogelijk. Ik kijk uit over een grote plas, de Holtvenslenk, met erachter een smalle bosstrook die de plas scheidt van de autosnelweg A28. Ik hoor het geraas van het verkeer op de achtergrond maar tussen mij en die plas ligt een smalle drassige groen- en heidestrook met hier en daar een boom en een braamstruik. En dan, vanuit het niets, daar is ie, de 'moordenaar' of zoals de Zweedse wetenschapper Carl Linnaeus hem in 1758 documenteerde, de 'slachter' (Lanius). En onder nog veel meer, niet de vriendelijkste, benamingen was hij vroeger bekend. Toen kwam hij blijkbaar nog algemeen voor. Het is heel lang niet goed gegaan met de Grauwe Klauwier, want over die vogel heb ik het. Inmiddels is de klauwier van moordenaar opgewaardeerd tot natuurambassadeur. Terwijl ik het mannetje vanaf zijn uitkijkpost, een hoge braamstruik, de omgeving in de gaten zie houden, verschijnt het vrouwtje met een grote libel in haar bek (zie foto). Nou, dat wordt een a, b, c-tje; hier ergens moet een nest met jongen zitten. Hoewel ze mij toch duidelijk in de gaten hebben, vooral te zien aan het zenuwachtig op en neer en zijwaarts heen en weer bewegen van de staart, duurt het niet lang of het vrouwtje verdwijnt onder in een braamstruik enkele meters verderop.

Ik verkort mijn pauze en installeer mij onder een grote eik met afhangende takken op geruime afstand van de betreffende struik. Dichterbij kan niet door de afrastering ter plaatse en bovendien is het terrein zeer drassig en wil ik onder geen beding een overtreding van de Flora- en Faunawet begaan. Ik zie steeds vaker dat menig fotograferende vogelaar of vogelende fotograaf deze wet aan de laars lapt. Nog steeds houden de vogels mij in de gaten maar langzaamaan beginnen ze aan mij te wennen en gaat ook het mannetje over tot de orde van de dag;

voedsel voor de jongen vergaren. Grote groene sprinkhanen, libellen, een bruine nachtvlinder, de ene na de andere prooi wordt naar het nest halverwege de bramenstruik gebracht. Met tussenpozen wordt even plaats genomen verderop boven in een boom om van daaruit de jacht te hervatten. Een prachtig gebied, het wemelt hier van de libellen. Ik zie dat de man een stukje verderop een grote hagedis aan een doorn spietst. Nog een

hagedis, een kleine dit keer, wordt naar het nest gebracht. Dit gaat zo geruime tijd door totdat de rust, voor mij en de vogels, bruut wordt verstoord door een auto die over het fietspad achter mij komt aangereden en ter hoogte van mijn locatie stopt. Het portierraam gaat open en een verrekijker wordt uit het raam gestoken. Laat het hier vooral bij blijven, denk ik nog en dat blijkt ook het geval, althans een minuut of tien. Beide voorportieren gaan dan open en er komen twee, ik denk, vogelaars op mij afgelopen. Einde van mijn avontuur denk ik, maar dat valt mee. Het betreft hier twee medewerkers van Stichting Bargerveen die de jonge Grauwe Klauwieren komen ringen. Wat een verrassing en toeval! Mijn stemming draait weer bij en na een korte conversatie volg ik Stef Waasdorp en Rob Vesters naar het klauwierennest dat zo lang voor mij verborgen bleef. Vijf jongen, ongeveer acht dagen oud, hoor ik Rob zeggen. De jonge vogels worden in een buidel tje gestopt en meegenomen naar de auto. Aldaar worden ze snel gewogen, gemeten (lengte van de vleugel en het loopbeen) en voorzien van een genummerd aluminium ringetje en een kleurringetje. En alles wordt uiteraard geadministreerd. Stef verteld in de tussentijd over het onderzoek dat hij voor genoemde stichting doet en dat hij in heel Drenthe ongeveer vierhonderd à vijfhonderd jonge Grauwe Klauwieren per broedseizoen ringt. Hij refereert tevens aan het boek 'De Grauwe Klauwier, ambassadeur voor natuurherstel', waaraan hij heeft meegewerkt en waarvan hij mede auteur is. Het zal de meeste van ons niet ontgaan zijn dat 2012 tot het 'Jaar van de klauwieren' is uitgeroepen en genoemd boek (verkrijgbaar in de winkel van Jacques Raats) is dan ook aan te bevelen voor diegene die in het wel en wee van de Grauwe Klauwier is geïnteresseerd. Het boek gaat onder andere in op de desastreuze vernietiging van zijn favoriete leefgebied, vooral in de vorige eeuw, door vergroting en ruilverkaveling van het landbouwareaal (de geschiedenis herhaalt zich thans met Europees geld in het voormalige 'Oostblok'), de daarmee gepaard gaande (ook in de natuurgebieden!) verdroging, vermessing, verzuring en insectenverdelging, over de trek (en dan vooral de gevaren zoals onder andere het vangen ten behoeve van de valkeniers) naar het overwinteringsgebied in Zuidelijk Afrika en belangrijker nog; hoeveel er in het voorjaar terugkomen. Maar er staan ook positieve berichten in het boek. Over het herstel van de Grauwe Klauwier, vooral gestart, inmiddels alweer twintig jaar geleden, in het 'bolwerk', het Bargerveen. De kraamkamer voor de verspreiding over, hopelijk, de rest van het land, hoewel de verste terugmelding (kleurringen!) volgens Stef nog maar zeventig kilometer van het Bargerveen (nog altijd de grootste populatie met ongeveer vijftig paren) is verwijderd. Ten opzichte van de andere waarnemingen is dat wel extreem ver. Nog negentig kilometer te gaan dus naar de Maashorst. Of de populatie in Boxtel moet natuurlijk groeien, dan nog maar hemelsbreed een kilometer of vijfentwintig.

Grauwe Klauwier (vrouw)

Vooral belangrijk is dat er voldoende geschikte locaties (kleinschalige cultuurlandschappen) op niet te grote afstanden van elkaar liggen die als springplank kunnen dienen. Verder veel tips voor landeigenaren en/of beheerders hoe zij hun terreinen (opnieuw) geschikt kunnen maken voor de klauwieren. Ook worden de inspanningen in de Maashorst vermeld. Een prachtig, leerzaam boek. Inmiddels is het ringwerk klaar en worden de jonge vogels snel in het nest teruggezet. En nu maar hopen dat deze zomer voor de jongen niet nog slechter wordt en ze deze kwetsbare periode zullen doorstaan. Want ook al is dit het jaar van de

'meten'

klauwieren, moedertje natuur houdt hier geen rekening mee en net als vorig jaar ziet het er ook dit jaar voor de jonge vogels niet goed uit. Vooral de late broedsels zullen weer veel te lijden hebben van het slechte weer. Stef vermeldt nog dat er door 'zijn' stichting hard gewerkt wordt aan een nieuw uit te geven 'wetenschappelijk' boekwerk over de klauwieren. Uiteraard haal ik snel mijn cameraspullen weg en na afscheid van genoemde heren genomen te hebben vervolg ik mijn weg. Niet veel verder hoor ik weer enkele Wielewalen vanuit een bosperceeltje langs het fietspad en niet veel later zie ik zowel een mannetje als een vrouwtje vliegen. Ze houden me voortdurend in de gaten en blijven op een veilige afstand. Wel mooi te zien is hoe een vrouwtje regelmatig een uitval doet naar grote insecten boven het nabij gelegen vennetje.

Inmiddels is het de hoogste tijd om weer richting camping te gaan, hetgeen toch nog enige tijd in beslag neemt omdat ik onderweg nogmaals even kijk naar een Boomvalk, die nu eens niet achter een libel aanjaagt maar achter een Boerenzwaluw. Hij heeft echter pech; of ze zijn te snel voor hem of hij schrikt van mijn plotselinge verschijning, hij staakt in ieder geval zijn poging. Hij suist tussen de zwaluwen door en neemt even verderop plaats in een dode, kale boom. De zwaluwen, een stuk of tien, nemen onder luid protest plaats boven in enkele andere bomen.

'wegen'

Hier blijven ze nog geruime tijd kwetteren tot de valk verdwijnt. Inmiddels fiets ik weer ter hoogte van de kaalslag bij het Noordenveld, waar ik zie dat op verschillende plaatsen de verwijderde bovenlaag van de landbouwgrond plaats heeft gemaakt voor een klein laagje water. Het ziet er eigenlijk niet uit maar het resultaat zal binnen enkele jaren zichtbaar worden. Even verderop schieten nog twee reeën, een bok en een geit uit de bosrand en als ik de hei weer helemaal over ben, niet ver van de camping waar ik verblijf, is mijn avontuur voor deze dag nagenoeg ten einde als ik nog even hard moet remmen omdat ook een adder gebruik maakt van hetzelfde fietspad. Een mannetje, met mooie grijze flanken. Het Dwingelderveld, een prachtig gebied om vooral heel veel vogels te kijken. Een aanrader.

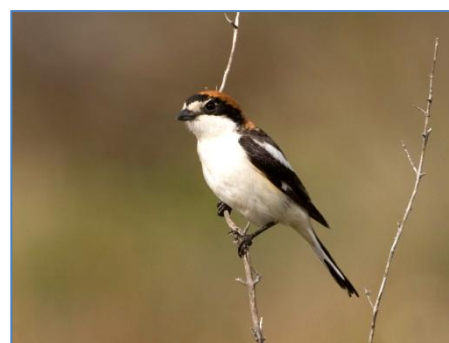

en..... 'ringen' (toekomst Maashorst?)

Klets en foto's,
Bert van Ginkel

Bijzondere Waarnemingen

Hierbij een greep uit de bijzondere waarnemingen van juni tot en met augustus 2012. Mooie soorten zijn er gezien tijdens deze zomerperiode en dat terwijl de zomer vaak als komkommertijd wordt gezien. Degenen die naar de zuidelijke landen op vakantie zijn gegaan hoopten toch wel op soorten zoals Roodkopklauwier, Dwergarend, Roodpootvalk of de Vale Gier! Maar thuisblijvers hadden dit jaar zelfs kans deze in Nederland waar te kunnen nemen. De Vale Gier is door velen prachtig gezien en op de foto gezet!

Roodkopklauwier
(foto Marc Gottenbos)

Wil je op de hoogte blijven kijk regelmatig op onze site;
www.vogelwachtuden.nl

Peter van de Braak (Inventarisatiewerkgroep), telefoon: 0413-253586.
E-mail: petervandeBraak@gmail.com

Datum:	Aantal:	Soort:	Locatie:	Waarnemer:
02-06-2012	1	Rietzanger	Veghel - Doornhoek	Marc Gottenbos
06-06-2012	3	Houtsnip	Veghel - Melven	Bart Gras
06-06-2012	1	Kruisbek	Reek - Reeksche Heide	Meino Koning
06-06-2012	1	Roodkopklauwier	Reek - Reeksche Heide	Jeroen Haas
07-06-2012	1	Dwergarend	Uden - buurtschap Hoeven	Ron van Rossum
10-06-2012	1	Bosruiter	Maashorst - Begrazingsgebied	Marc Gottenbos
10-06-2012	18	Kruisbek	Maashorst - 3 Vennen	Ron van Rossum
19-06-2012	1	Roodpootvalk	Uden	Ron van Rossum
27-06-2012	1	IJsvogel	Zeeland	Jos van der Wijst
31-07-2012	1	Vale Gier	Volkel - Zeeland - Voorpeel	Jan Verhoeven
02-08-2012	2	Purperreiger	Maashorst - Brobbelbies	Jan Verhoeven
03-08-2012	6	Regenwulp	Telpost - Brobbelbies Noord	Leo Ballering
03-08-2012	4	Zwarte Ooievaar	Maashorst - Brobbelbies	Jos van der Wijst
05-08-2012	1	Grutto	Maashorst - Brobbelbies	Leo Ballering
05-08-2012	1	Kraanvogel	Telpost - Brobbelbies Noord	Henk van den Acker
08-08-2012	1	Zwartkopmeeuw	Maashorst - Brobbelbies	Wim Gremmen
14-08-2012	1	Bontbekplevier	Maashorst - Brobbelbies	Wim Gremmen
14-08-2012	1	Groenpootruiter	Telpost - Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
15-08-2012	1	Europese Kanarie	Telpost - Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
16-08-2012	3	Casarca	Maashorst - Brobbelbies	Leo Ballering
16-08-2012	1	Grauwe Kiekendief	Uden - buurtschap Hoeven	Ron van Rossum
16-08-2012	1	Temmincks Strandloper	Telpost - Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
21-08-2012	1	Steppekiekendief	Uden - buurtschap Hoeven	Ron van Rossum
22-08-2012	1	Duinpieper	Telpost - Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
22-08-2012	45	Ooievaar	Maashorst - Brobbelbies	Marjo van Kreij
26-08-2012	2	Kemphaan	Maashorst - Brobbelbies	Wim Gremmen
27-08-2012	1	Morinelplevier	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
28-08-2012	2	Duinpieper	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
29-08-2012	1	Smelleken	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
31-08-2012	4	Grote Zilverreiger	Maashorst - Begrazingsgebied	Harry Claasen
31-08-2012	2	Lepelaar	Veghel - 't Ven	Vogelwacht Uden
01-09-2012	1	Ortolaan	Maashorst - Brobbelbies	Arend Vermaat
02-09-2012	1	Roodpootvalk	Telpost - Brobbelbies Noord	Henk van den Acker

Wetenswaardigheden...

‘Vierentwintig Ooievaars boven Odiliapeel en pleisterend in Volkel!’

Op zaterdag 1 september was mijn broer Jan-Willem bij mij op bezoek en zaten we in de tuin te genieten van het mooie weer. Om 19.30 uur riep Jan-Willem “Ooievaars” en even later vlogen er 24 Ooievaars recht over mijn huis in Odiliapeel. Ook op 18 augustus vlogen er al 31 Ooievaars recht boven mijn huis. Omdat het vrij laat was zag je de Ooievaars nog een keer omhoog vliegen om een thermiekbal te vangen maar dit lukte niet en je zag ze richting Volkel al omlaag cirkelen. Enige tijd later zaten ze vooraan in Volkel bij de Lagenheuvelstraat. Kennelijk willen Ooievaars toch niet op de grond overnachten dus tegen 20.00 uur zag je ze opvliegen en elk exemplaar zocht een TL-lamp (lantaarnpaal, Red.) op of een andere verhoging om te kunnen overnachten. Hierbij zag ik een Ooievaar die boven zijn linkerpoot een zwarte kleurring droeg. Met mijn telescoop kon ik de ring aflezen: NLA 1E528.

Ooievaar (foto Marc Gottenbos)

Thuis gekomen heb ik op het internet ooievaar en het ringnummer ingetoetst. Hierbij kwam ik uit op de site: www.droonessa.nl. De Ooievaar is daar in 2011 als nestjong geringd. Ik begrijp dat de Ooievaar in de winter van 2011 hier in Nederland is gebleven maar dat de vogel nu met 23 andere Ooievaars de grote reis naar Afrika aan het maken is. Ik heb de ring ingegeven bij het Trekstation in Arnhem maar hier heb ik verder nog niets van vernomen. Ook heb ik die avond een mailtje gestuurd naar Droonessa en hieronder zien jullie de leuke reactie die ik gekregen heb: “Leuk om te horen dat deze ooievaar bij jullie is geland. Zo te zien is deze dus niet naar het verre zuiden getrokken om daar volwassen te worden. Maar misschien gaat ze nu wel met deze groep op reis. Zoals op onze site te lezen is, hebben we in 2011

de Ooievaars vernoemd naar zieke kinderen en ook een paar volwassenen die wel een extra steuntje in de rug konden gebruiken. Een aantal van deze kinderen heeft ook het ringen meegemaakt en ze hebben geholpen om de ooievaars uit het nest te halen, te ringen en weer terug te brengen. Helaas was het niet voor alle vijf personen mogelijk om er bij te zijn in verband met hun gesteldheid. De namen zijn ons genoemd door een aantal vaste bezoekers en kijkers van de website. Misschien is het wel leuk om ook in je blad te vermelden dat men via de website in het voorjaar kan meekijken in het ooievaarsnest en ook wat andere nesten. We brengen het uitkomen van de eieren altijd in close-up in beeld. Dit is dus anders dan bij ‘beleef de lente’, waar je van afstand zit te kijken. De kijkers kunnen bij ons het jong uit het ei zien kruipen. Het ei van Robin is gelegd op 5 april 2011 om ongeveer 23.00 uur en uitgekomen op 6 mei 2011. We hebben de ooievaars op 10 juni laten ringen door STORK. Het ringen is bij ons toegankelijk voor bezoekers. We kondigen dat altijd via de website aan en het vindt meestal begin juni plaats. Mochten lezers van jou dat eens van dichtbij willen meemaken dan zijn ze van harte welkom. We vragen wel een entree van € 2,- omdat we tegenwoordig voor het ringen moeten betalen en zo ook voor STORK wat extra inkomsten genereren”. Droonessa is de naam van de boerderij waar al jaren achtereen Ooievaars broeden. De boerderij ligt in het plaatsje Rhee in de buurt van Assen. Als ik via het Vogeltrekstation nog meer gegevens krijg dan laat ik het jullie weten en kijk dus in het voorjaar eens naar de site van Droonessa.

John Hermans

Nieuwe cijfers over vogels op het platteland alarmerend

In dertig jaar tijd zijn de aantallen meer dan gehalveerd. Het aantal boerenlandvogels zoals Veldleeuwerik en Patrijs blijft achteruit hollen. Uit de laatste cijfers van Bird Life International en de European Bird Census Council blijkt dat er in dertig jaar tijd ruim driehonderd miljoen minder vogels op het boerenland leven, een achteruitgang van maar liefst 52%. Vandaag organiseert de Europese Commissie diverse publieke debatten over het gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB). Vogelbescherming Nederland en Bird Life International hopen dat dit nieuws Europa aanzet tot het nemen van serieuze maatregelen voor het beschermen van de biodiversiteit op het platteland. De achteruitgang van boerenlandvogels schreeuwt al jaren om maatregelen. "Als je Bird Life International vraagt naar de status van de boerenlandvogels, dan is het antwoord duidelijk" zegt Ian Burfield, BirdLife's European Science & Data Manager. "Ze gaan in alarmerend hoog aantal achteruit in heel Europa. De vraag is: hoe lang kunnen we deze trend nog negeren? De kanarie in de koolmijn zingt steeds zachter..." De nieuwe, alarmerende cijfers komen op het moment dat de Europese Commissie debatten organiseert over het gemeenschappelijk landbouwbeleid. In het huidige GLB zijn diverse werkzaamheden toegestaan die schadelijk zijn voor de natuur en de biodiversiteit. Met name de intensieve landbouw, het overmatig gebruik van chemicaliën en het verdwijnen van de diversiteit op het platteland zorgen voor de grootste problemen. Vogels zijn één van de beste graadmeters voor de natuur. De nieuwe cijfers zeggen dus niet alleen iets over de stand van de vogels, maar over de hele biodiversiteit op het platteland. BirdLife International houdt de stand bij van in totaal 37 soorten boerenlandvogels, zoals Veldleeuwerik, Patrijs, Geelgors en Graspieper. Deze 37 samen laten een achteruitgang zien van 52% sinds 1980, in totaal gaat het om ruim driehonderd miljoen minder vogels. Exacte cijfers voor Nederland volgen nog, maar de verwachting is dat de trend in ons land niet anders zal zijn. BirdLife International en Vogelbescherming Nederland blijven pleiten voor vergroening van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Alleen op die manier kan de achteruitgang van de boerenlandvogels gestopt worden.

Uit: Nieuws Vogelbescherming, vrijdag 13 juli 2012

2012; 'Rampjaar' voor Grauwe Klauwieren

Notabene in het 'Jaar van de Klauwieren' maken de Grauwe Klauwieren voor het tweede jaar op rij een dramatisch seizoen door. Ongeveer 50% van de paartjes ziet hun nestpogingen bijna letterlijk in het water vallen. Op basis van de slechte conditie van nestjongen uit 2011 voorspelden onderzoekers van Stichting Bargerveen vorig jaar al een afname van de populatie in 2012.

Helaas is deze oorspelling uitgekomen: met zo'n 20% minder broedparen doet de Nederlandse populatie dit jaar een flinke stap terug. Tussen de deelpopulaties zijn er echter grote verschillen: op sommige locaties zitten vrijwel evenveel klauwieren als in 2011, terwijl ze op andere locaties (bijna) zijn verdwenen. Desalniettemin zijn er ook dit jaar weer een paar nieuwe broedgebieden ontdekt. De vogels die dit jaar wel zijn teruggekomen om te broeden hebben het niet makkelijk gehad. De allervroegste broeders waren nog behoorlijk productief. Zo zijn er zelfs twee nesten met zeven jongen succesvol uitgevlogen, iets dat lang niet ieder jaar voorkomt en meestal betreft het dan maar één paar. De klauwieren die later begonnen zijn, hebben met al het slechte weer echter een flinke klap gekregen. Predatie, dode jongen in of onder het nest, scheefgewaaide nesten en onderkoelde jongen in met regenwater volgezogen nesten waren dit jaar schering en inslag.

***Grauwe Klauwier
(foto John Hermans)***

Ruim 50% van de legfels is op deze manier mislukt. Veel vogels proberen met een vervolglegsel toch nog succesvol te zijn, maar het aanhoudende wisselvallige weer voorspelt niet veel goeds voor het 'Jaar van de Klauwieren'. Wat betekent dit voor volgend jaar? Met zo'n slecht broedseizoen is het onvermijdelijk dat de landelijke populatie ook in 2013 verder gaat afnemen. Met twee slechte jaren op rij is de kans groot dat kleine en geïsoleerd liggende gebieden volgend jaar leeg blijven. De populatie zal zich terugtrekken tot de grotere 'bronpopulaties'. Hopelijk wordt 2013 een betere zomer, zodat de opmars zoals die de afgelopen jaren gaande was in Nederland, weer op gang wordt gebracht. Gelukkig is er ook nog goed nieuws te melden over het seizoen 2012. Enkele weken geleden schreven we nog dat voor de tweede keer ooit een zevenjarige klauwier in Nederland was gesignaleerd. Nu blijken er dit jaar al vier van deze 'bejaarde' vogels in onze onderzoeksgebieden te broeden. Volgend jaar is er dus kans op een Grauwe Klauwier van acht jaar oud. Dat zou dan tevens de hoogst bekende leeftijd zijn van in een het wild levende Grauwe Klauwier.

Uit: Bericht uitgegeven door Stichting Bargerveen, vrijdag 20 juli 2012

Limburgse Vale Gier getraakteerd op reebok

De Vale Gier die zich sinds 16 juni 2012 ophield in kalksteengroeven van de Sint Pietersberg in het grensgebied van Limburg en België heeft op 29 juli het luchtruim gekozen. Maar niet voordat het dier zich een reebok goed liet smaken (zie onderstaande foto).

Gieren staan er om bekend dat ze karkassen van grotere dieren kunnen openen. Daarbij vervullen ze, net als grote roofdieren als lynx en wolf, een belangrijke functie voor tal van andere aaseters die minder goed zijn uitgerust. Buizerds, Wouwen, maar ook Raven en Zeearenden hebben er namelijk moeite mee om de taaie huid van grote hoefdieren te openen. Delen van karkassen zijn daardoor niet meteen bereikbaar en in de warme zomerdagen na een paar dagen ongeschikt door de snelle groei van bacteriën en vliegenmaden. Onder gieren onderling is ook verschil in gereedschap. De snavel van de Monniksgier is het meest robuust. Deze soort is dan ook als geen andere aasvogel in staat om kadavers van grote hoefdieren als runderen te openen.

Vale Gier eet Ree (bron: www.dooddoetleven.nl)

De snavel van een Vale Gier is iets minder robuust, maar de huid van een ree is kinderspel, zo blijkt uit de aan elkaar gesmede foto's die tussen 25 en 28 juli zijn geschoten. Op 25 juli benadert de Vale Gier de reebok en maakt in één beweging een opening in de oksel achter de linkerpoot. Als een warm mes door de boter! Zondag 29 juli werd de Vale Gier voor het laatst in de kalksteengroeve waargenomen. In de daaropvolgende dagen werden meldingen gedaan op waarneming.nl van een Vale Gier onder Weert, in Noord-Brabant, Overijssel en Zuid-Holland. Het zijn echte zwe(r)vers! Vale Gieren redden het lang zonder een fatsoenlijke maaltijd, tot wel twee weken. Tijdens hun zwerftochten kunnen ze enorme afstanden afleggen, waarbij ze de laatste jaren in wisselende aantallen waargenomen worden in de Lage Landen. Dode grote dieren zijn in de Lage Landen echter een zeldzaamheid. Door verwijdering na sterfte, afschot of aanrijding blijven weinig (grote) dode dieren liggen. Een vakantie naar de Lage Landen zal voor de meeste Vale Gieren uitlopen op een hongervakantie. De kadavers van een ree en wild zwijn maakten kennelijk het verschil voor deze Vale Gier om langer te vertoeven en weer op krachten te komen na een lange vlucht.

Uit: Bericht ARK, donderdag 16 augustus 2012

Noot: *Dit is vermoedelijk dezelfde Vale Gier die we op 31 juli de hele dag hebben waargenomen in de Voorpeel bij Odiliapeel/Volkel (zie artikel elders in dit blad).*

Zeearendjong Oostvaardersplassen geringd

De Zeearenden (*Haliaeetus albicilla*) in de Oostvaardersplassen hebben voor het zevende jaar met succes gebroed. Er zit dit jaar één jong in het kolossale nest. Staatsbosbeheer heeft de jonge Zeearend vrijdagmorgen 8 juni geringd. In 2008 en 2011 waren er twee jongen in het nest, dus er zijn inmiddels negen jonge Zeearenden in de Oostvaardersplassen, het natuurgebied tussen Almere en Lelystad, uit het ei gekropen. Sinds 2006 broedt de Zeearend weer in Nederland, na een afwezigheid van eeuwen. Inmiddels zijn er vier plekken in Nederland waar de Zeearend broedt, naast de Oostvaardersplassen broeden er

Zeearend (foto T.Biehl, bron Wikipedia)

Zeearenden in het Lauwersmeer, de Biesbosch en het Roggebotsebos in Flevoland. Eerder dit jaar leek het er even op dat het mis zou gaan bij de Zeearenden. Half maart zakten de Zeearenden door hun kolossale nest. Maar er werd snel een nieuw nest gebouwd en weer verder gebroed. Het nest ligt middenin het moerasgedeelte van de Oostvaardersplassen. Het is een stevig nest met een diameter van 1,32 meter aan de bovenkant, gemeten van noord naar zuid. De diameter van het nest van oost naar west is kleiner, namelijk 1,50 meter. De diepte van het nest is 1,10 meter. Het nest is gebouwd op 3,60 meter hoogte in een oude wilg. De boswachters van Staatsbosbeheer moesten een zware tocht door het moeras maken om bij het nest te komen. Een boswachter is in de boom geklommen en heeft het jong naar beneden gehaald. In het nest werd restafval van de aangevoerde prooien gevonden. Vooral resten van Grauwe Ganzen en Meerkoeten. Ook karpers en eenden hebben op het menu gestaan. Het jong werd ondertussen gewogen, gemeten en geringd en daarna weer teruggezet in het nest. Uit ervaring van buitenlandse deskundigen weten we dat een Zeearendjong geen hinder ondervindt van het ringen.

Uit: Bericht Staatsbosbeheer, 8 juni 2012

John Hermans

Rondreis door Zuid-Afrika

Wat een fantastische 22-daagse groepsreis hebben wij afgelopen zomer gehad! Alle hoogtepunten van Zuid-Afrika zouden we volgens de vakantiegids te zien krijgen. Nou, dat is dubbel en dwars gelukt. We kwamen ogen en oren tekort. Natuurlijk hoort daar ook de 'Big Five' bij (olifant, leeuw, luipaard, neushoorn en buffel). We (Sjan en ik)

vonden het prettig dat onze kinderen Marieke en Mark meewilden. Een aanleiding voor de reis hadden we snel gevonden, namelijk ons vijftientig jarig huwelijk wat we in juni hebben gevierd. Alle ingrediënten waren aanwezig om er een mooie en onvergetelijke reis van te maken!

Van enkele Vogelwachters (Willie de Vries, Petra Hermens en Marc Gottenbos) hoorden we positieve berichten over hun reis, enkele jaren geleden, naar Zuid-Afrika. De drang om 'wilde dieren' in de vrije natuur te zien werd steeds groter. Ook de vele prachtige vogels, die in het gebied voorkomen, spraken tot de verbeelding. Van Marc Gottenbos kreeg ik vooraf een uitgebreid vogeloverzicht van alle in Zuid-Afrika voorkomende vogels. Maar liefst 868 soorten bevat de lijst. Houd dat maar eens uit elkaar! Nadat we de noodzakelijke inenting hadden gekregen en de koffers gepakt, vertrokken we zondag 22 juli jongstleden goedgemutst richting Johannesburg. De rechtstreekse KLM-vlucht van een kleine tienduizend kilometer, duurde krap elf uur. Ons reisgezelschap bestond uit negentien, over het algemeen jongere, deelnemers. Daarnaast reisleader (Johan Nel) en een buschauffeur (André). Een voordeel: onze reisleader was een echte vogelaar en heeft mij gedurende de trip heel wat vogels onder de aandacht gebracht. Ook een pocket guide 'Birds of Southern Africa' had hij tijdens de reis speciaal voor mij aangeschaft. Johan wist erg veel over het land, de cultuur, steden, natuur en niet te vergeten, de vogels. Een geboren verteller. Ik zei tegen hem dat hij 'wandelende encyclopedie' is.

Algemene informatie

De republiek Zuid-Afrika ligt op de uiterste zuidpunt van het Afrikaanse continent. Het land is ongeveer even groot als Duitsland, Frankrijk, Spanje, Nederland en België gezamenlijk. Zuid-Afrika is verdeeld in negen provincie en wordt aan drie zijden omringd door de Atlantische Oceaan en de Indische Oceaan. De kustlijn is bijna 2.800 kilometer lang. Lichtgolvende hoogvlaktes in het Noorden worden afgewisseld door rotsachtige halfwoestijn (Grote Karoo). Opvallend zijn de Drakensbergen met bergtoppen van ruim 3.400 meter hoogte. Zuid-Afrika staat bekend om zijn vele wildparken, waarvan het Kruger National Park een van de bekendste is. De belangrijkste steden zijn Pretoria (administratieve hoofdstad), Johannesburg, Durbin (grootste havenstad) en Kaapstad met zijn schitterende Tafelberg.

Kruger National Park

Een van de vele hoogtepunten van onze reis was het tweedaagse verblijf in 'Private Game Reserve Karongwe' in de directe omgeving van het Krugerpark. Het Krugerpark is het grootste en bekendste wildpark van Zuid-Afrika en ligt in het noordoosten van Zuid-Afrika. Het grotendeels nog ongerepte natuurgebied heeft een oppervlakte van 60 bij 350 kilometer. We hadden geluk; 's middags om vier uur mochten we gelijk mee met een gamedrive (safari). Het echte werk kon nu beginnen! Met een open jeep (4-wheel drive) gingen we de bush in. Onze chauffeur (ranger) en spoorzoeker (tracker) hadden haviksogen en wezen ons op het vele aanwezige wild. We verbaasden ons over de olifant die voor onze neus een grote boom omduwde. Ook leeuwen, neushoorns, giraffen, zebra's en diverse antilopensoorten zagen we. We genoten zichtbaar van de ongerepte natuur. Toch heel wat anders dan in een dierentuin. Dit was een dierentuin in het groot. De tijd vloog om, de dag ging over in de avond.

In het donker, met hulp van de zoeklamp van de spoorzoeker, zagen we voor ons op de weg een nachtzwaluw en in een boom langs de weg een Gevlekte Ooruil (zie foto). In totaal hebben we hier vier gamedrives (safari's) gehad. Aan soorten geen gebrek. Ons doel, 'the big five', hebben we in het Krugerpark al bereikt. De ontmoeting met twee cheeta's (zie foto) die gebroederlijk een zojuist gevangen Impala zaten te verorberen is er een om nooit te vergeten. En dat op zo'n tien meter afstand. Ook de stoeipartij tussen twee kleine neushoorns heeft indruk gemaakt. Net voor onze lodge (luxé safaritent op palen) ontdekte ik een Vale Vliegenvanger. Mijn eerder aangeschafte Canon zoomlens (100 - 400 mm) deed uitstekend dienst. Ook een Hadada Ibis, Afrikaanse Zwarte Kuifarend, Berghaan (Bateleur), Smaragdvlakduif, Kransduif, Grijze Wouw en de Hamerkop konden op de lijst worden bijgeschreven. Overigens zorgde dit voorjaar een 'verdwaalde' Grijze Wouw in de buurt van het dorpje Keent (Nederland) voor veel ophef! Op een gegeven moment moest ik al te opdringerige apen, die bezit van ons terras hadden genomen, verjagen. 's Avonds bij het viergangendiner, met knapperend haardvuur, konden we de bijzondere indrukken van onze eerste echte safari met de andere reisgenoten delen. We hadden het idee dat we in een soort sprookje terecht waren gekomen, zo luxe was dit vijfsterren onderkomen!

Gevlekte Ooruil (Kruger National Park)

De volgende ochtend om zes uur stonden we weer bij de jeeps om aan de ochtendsafari mee te doen. Die nacht zijn we nog opgeschrikt door een troep apen die boven op het dak een hels kabaal maakten. Het was nog erg koud, zo'n zeven graden en 's nachts had het gevoren. Rond deze tijd is het in Zuid-Afrika winter. Een voordeel daarvan is dat er nog geen bladeren aan de bomen zitten waardoor je het wild beter kunt zien en observeren. Ideaal voor degenen die niet of moeilijk tegen de zomerhitte kunnen (waaronder ikzelf)! Aan het einde van deze gamedrive kwamen we oog in oog te staan met een kudde gevaarlijk uitziende buffels. Op iedere buffel zaten wel een paar Roodsnavel Ossenspikkers om de dikke, leerachtige huid van teken en ander ongedierte te ontdoen.

Twee Cheeta's verorberen een Impala

Halverwege de ochtend vertrokken we met de bus richting Swaziland (weer nieuwe stempels in ons paspoort), voor een tocht van zo'n kleine vijfhonderd kilometer. Een enerverende busrit van de heuvels van Swaziland, waar een groep Afrikaanse dorpelingen een traditionele dans opvoerde, naar de suikerrietvelden in Zululand. We vielen van de ene verbazing in de andere. Alle hoogtepunten van deze reis opnoemen, zou te veel van het goede zijn. Enkele hiervan wil ik jullie niet onthouden.

Flamingo's in het St. Luciameer

Op dag zeven hebben we deelgenomen aan een schitterende boottocht op het bekende Sint Luciameer (vlakbij de Indische Oceaan). Dit grootste zoetwatermeer van Afrika maakt deel uit van het Greater St. Lucia Wetland Park en werd eind 1999 als eerste park van Zuid-Afrika op de Werelderfgoedlijst geplaatst. Wat was deze boottocht mooi, ik ging helemaal uit mijn dak. Naast krokodillen en nijlpaarden (hippo's), verschillende mooie vogelsoorten kunnen fotograferen, waaronder: Flamingo's (zie foto), Grijskopmeeuw, Reuzenster, Grote Zilverreiger, Lelieloper (African Jacana), Goliathreiger, Afrikaanse Reuzenijsvogel, Bonte IJsvogel, Nijlgans, Aalscholver en de Amerikaanse Zeearend.

De volgende ochtend door de 'Vallei van duizend heuvelen' om uiteindelijk in de Drakensbergen uit te komen. Een barre tocht met een 4WD van zo'n drie uur bracht ons, via de Sani Pass, in het kleine land Lesotho. We zaten hier op ruim tweeënhalve kilometer hoogte. Hier hebben we, zittend in een (ronde) Afrikaanse hut, uitleg gekregen over het leven van de Basothobevolking. Ook hebben we een typische Afrikaanse school bezocht. Een groep kinderen heeft speciaal voor ons een klein uur gezongen en gedanst, wat was dat mooi en ontroerend. Bij sommigen sprongen spontaan de tranen in de ogen. De door ons afgegeven schriftjes, Nobrupennen en een financiële gift zullen hier ongetwijfeld goed worden besteed. Op een rotspunt ontdekte ik plotseling een felgekleurd vogeltje. Na bestudering bleek dit de zeldzame Roodborst-rotsspringer (zie foto) te zijn, die alleen in het Drakensberggebied voorkomt. Via het dorp, waar Nelson Mandela (94 jaar!) woont, kwamen we in de omgeving van East-London. Onderweg hadden we nog brokken met onze bus (luchtvering defect). Tijdens de noodgedwongen pauze van drie uur kon ik nog mooi wat vogels spotten, waaronder de Geelbekneushoornvogel, Bruinkapijsvogel (zie foto), Koereiger, Heilige Ibis, Gekraagde Klauwier, Smaragdplekduif en de Afrikaanse Hop.

Roodborst-rotsspringer

In de buurt van Port Elisabeth hebben we tijdens een spannende boottocht op de Indische Oceaan een groep dolfijnen en twee parende walvissen (Zuidkapers) kunnen spotten, supergaaf!

Tussen juli en november brengen deze kolossale zoogdieren hier hun jongen ter wereld. De door mij ingenomen pilletjes (tegen reisziekte) deden goede diensten! De dagen erna hebben we twee nachten doorgebracht in de buurt van Oudtshoorn in een lodge, welke grenst aan een groot zoetwatermeer waar nijlpaarden leven. Deze konden tot vlak aan je safaritent komen, een aparte ervaring. 's Nachts hoorde je ze vanuit je bed herrie maken. Het waaide en regende die nacht erg hard. Een reisgenote heeft die nacht erg slecht geslapen. We hebben in het natuurreservaat nog aan enkele gamedrives meegedaan. Ook hier weer veel 'langnekken' (giraffen), zebra's, buffels en antilopesoorten. Aansluitend hebben we net buiten Oudtshoorn een bezoek gebracht aan een struisvogelboerderij waarbij een ritje op een struisvogel (Mark en Marieke) natuurlijk niet mocht ontbreken.

Bruinkop IJsvogel

In onze laatste (derde) vakantieweek reden we via de wereldberoemde Tuinenroute (Route 62) langs struisvogelboerderijen en wijnvelden richting Kaapstad. Onderweg nog verschillende kraanvogels en struisvogels gezien. Een bezoek aan Tsitsikamma National Park (met zijn bekende hangbruggen) mag niet ontbreken. Ik heb hier de kleurrijke Honingzuiger van dichtbij kunnen fotograferen. Dit dankzij een oplettend oog van mijn zoon Mark ☺.

Het bezoek aan 'Boulders Beach' (ten zuiden van Kaapstad), waar zich een grote kolonie Afrikaanse Pinguïns ophoudt (zie foto), heb ik vanwege ziekte helaas zelf niet mee kunnen maken. De overige leden van het gezin gelukkig wel; zij hadden die dag mijn fototoestel meegenomen. Ze vonden het toestel wel zwaar om de nek (je moet er als fotograaf iets voor over hebben). De laatste dag van onze vakantie (ik was weer enigszins hersteld) had je vanaf de Tafelberg (circa duizend meter hoogte) een schitterend uitzicht over Kaapstad. Helaas konden we die dag Robbeneiland (waar Nelson Mandela jarenlang gevangen heeft gezeten) niet bezoeken. Dit vanwege de ruwe zee.

Een rechtstreekse nachtvlucht bracht ons binnen elf vlieguren weer terug op Schiphol. We hebben een onvergetelijke, indrukwekkende rondreis (circa vijfduizend kilometer) door Zuid-Afrika gehad, die nog lang op ons netvlies gebrand zal zijn.

We raden het iedereen aan!

Peter en Sjan Noy
(tekst en foto's)

Afrikaanse Pinguïns (Boulders Beach)

Iedere derde zaterdag van de maand komen ze bij elkaar om te beleven wat vogels kijken is. Soorten als Klapekster, Nachtzwaluw en Kerkuil pronken op hun waarnemingslijsten. JeugdVogelwacht Uden is hét voorbeeld voor alle volwassen leden. Een verslag van activiteiten mag als eidooier dan ook niet ontbreken in het Bruujssel.

Vogelherkenning

Zaterdag 15 september jl. werd het negende seizoen van de Jeugd Vogelwacht weer geopend met dezelfde activiteit als vorig jaar: 'Vogelherkenning'. Eerst kwamen we allerlei gallen tegen aan de onderkant van de bladeren van een eik. We hebben ze allemaal nauwkeurig bekeken en een kenner wist zelfs alle namen te benoemen. Daarna werd er uitleg gegeven over verschillende kenmerken van vogels zoals de vorm van de snavel en de poten. Ook werden er veertjes tevoorschijn gehaald van vogels uit het wild, maar ook van een Pauw en een Kanarie. De kinderen mochten vervolgens allemaal een veertje mee naar huis nemen.

Vervolgens hebben we langs het Duits lijntje gewandeld richting Uden om daar uit te komen bij een mooie poel met veel rietbeplanting. We konden door de telescoop heel mooi vier Spreeuwen op de stroomkabels bekijken in het zonnetje. Ze zijn helemaal niet zwart maar gespikkeld. We kwamen een wildwissel tegen en die bleek ook heel geschikt als 'kinderwissel'. Even bij de paarden in de wei stappen...

Toen we weer in de buurt van de Kleuter kwamen kon er ook lekker even op een hekje gezeten worden. Vervolgens liepen we door en stonden we ineens oog in oog met drie Nijlganzen. Ze bleven lekker zitten dus konden we ze goed bekijken, totdat de eigenaar van de vishengel eraan kwam. Lekker een pauze bij het water.

Er was voor heerlijke koeken gezorgd en iedereen kon even zelf wat rond snuffelen. Er werden zaden gevonden van de Waterlis, besjes van de vlier en een kapotte schoen. Toen weer verder langs het Duits Lijntje. Daar liet een Blauwe Reiger zich erg goed bekijken door de telescoop. Ook konden we het verschil tussen een volwassen Houtduif (zie foto) en de jongen van dit jaar heel goed zien. De jongen hebben nog geen witte ring om hun kop. Ook was het leuk om zelf met de telescoop op zoek te gaan naar iets bijzonders, zo werd er een heuse Paardenbloem gevonden. Nog uitgebreid stil gestaan bij de paddenstoel met de naam Eekhoorntjesbrood, de besjes van de Karmozijnbes goed bekeken (vooral níet proeven) en toen waren we alweer bij het eindpunt. Het was een erg geslaagde ochtend met mooi weer en enthousiaste kinderen en begeleiders.

Programma 2012 - 2013

Op 15 september jongstleden is de jeugd alweer begonnen aan het negende seizoen. We hebben de afgelopen jaren veel enthousiaste jeugdleden gehad en ook altijd weer leuke activiteiten weten te organiseren. Elk jaar een paar vaste onderdelen en ook elk jaar weer wat nieuwe activiteiten om het afwisselend te houden. De meeste kinderen kijken er echt naar uit elke maand. De jeugd komt elke derde zaterdagmorgen van de maand bij elkaar, van negen uur tot half twaalf. We richten ons op kinderen tussen de tien en vijftien jaar, maar een jaartje jonger of ouder hoeft geen probleem te zijn. Dit jaar zijn er weer een aantal kinderen uitgestroomd, dus we hebben nog plek voor nieuwe instromers. Ken je nog iemand die kinderen heeft die wel te porren zijn voor een leuke ochtend in de natuur: laat ze vrijblijvend een keertje meedoen!

Maand	Activiteit
September	Vogelherkenning bij de Kleuter
Oktober	Trekvogels
November	hele dag SOVON dag
December	Nestkasten maken
Januari	Wintergasten
Februari	VLU heide
Maart	Piepcursus
April	Inventarisatie
Mei	BigDay
Juni	Waterdieren

Tabel: Activiteiten 2012 - 2013

Voor aanmelden of vragen kun je terecht bij Peter van de Braak. Op de website zijn veel foto's en verslagen te zien van afgelopen jaren, daar krijg je een goede indruk van wat we zoal doen.

Jolanda Rutten (JeugdVogelwacht)

Warme start op telpost ‘Brobbelbies-Noord’

Begin augustus is op de telpost van Vogelwacht Uden, Brobbelbies-Noord weer begonnen met het tellen van trekvogels. Dagelijks staan enkele enthousiaste leden urenlang de lucht af te turen om de lange reis die vele vogels ieder najaar maken, vast te leggen. Een reis die soms al begint in het hoge noorden op de toendra en vele duizenden kilometers naar het zuiden eindigt in het midden van Afrika. Om vervolgens na een korte overwintering dezelfde reis weer noordwaarts te maken. En voor de vogels zeker geen luxe, geheel verzorgde herfstexcursie, maar eerder een tocht vol gevaren en risico's. Het is fascinerend hoe miljoenen vogels die reis telkens weer weten te volbrengen. Wellicht dat dit ook de drijfveer is voor de tellers die ieder jaar honderden uren op de telpost doorbrengen om de vogeltrek boven De Maashorst vast te leggen. Want hoewel er soms heel bijzondere soorten gezien worden en het op sommige dagen hard werken is om alles te tellen, zijn er ook vele uren die voorbij gaan zonder dat er iets interessants te noteren is. Toch is het de tellers, net als in voorgaande jaren, gelukt om in de maand augustus dagelijks te tellen, iets wat maar enkele andere van de ruim honderd telposten in Nederland lukt. Op de website van Vogelwacht Uden is iedere dag te lezen welke bijzondere soorten of aantallen er op de telpost zijn gezien. Bovendien maakt Arend Vermaat iedere week een weekoverzicht met de leukste waarnemingen.

De maand augustus begon behoorlijk wisselvallig met temperaturen die net iets lager waren dan gebruikelijk in deze periode. Daarna stabiliseerde het weer en werd het volop zomer. In het midden van de maand kwam de gemiddelde temperatuur ruim boven de normale waarden uit. Tijdens het overwegend zonnige weekend van 18 en 19 augustus bereikte de temperatuur in vrijwel het hele land tropische waarden. Aan het einde van de maand was het wisselvallig en lag de gemiddelde temperatuur rond normaal. Op de laatste dag was het koel en herfstachtig met ook op de telpost behoorlijk wat buien. Hiermee was deze augustusmaand een stuk minder wisselvallig in vergelijking met 2011. De telpost was op een groot aantal uren bezet: totaal 286 uur, iets meer dan het vorige jaar, geen nieuw record, maar wel gemiddeld ruim negen uur per dag!

***Grutto, nieuwe telpostsoort
(foto Marc Gottenbos)***

In al die uren werden in augustus bijna tienduizend vogels geteld, het overgrote deel hiervan waren Boerenzwaluwen waarvan er 4.403 exemplaren genoteerd konden worden; duizend meer dan in het vorig seizoen. Augustus bleek een goede maand voor Ooievaars te zijn: liefst 81 exemplaren vlogen er over de telpost. En van zijn wat zeldzamere 'broertje' de Zwarte Ooievaar werden elf stuks genoteerd. Van de Wespendif werden ook dit jaar vijftientig geteld, van de Boomvalk slechts tien, terwijl die in augustus 2011 met 45 exemplaren het juist opvallend goed deed. Wel veel kiekendieven deze maand: van de Bruine kiekendief vlogen negentien exemplaren over, de Blauwe werd zes keer gezien en op 29 augustus werd er zelfs een Grauwe Kiekendief waargenomen. Een opvallende afwezige is dit jaar de Zomertortel, in 2011 konden er zelfs nog 33 in augustus genoteerd worden. De 746 Gierzwaluwen waren gelukkig wel wat talrijker dan de 418 van vorig jaar, maar nog altijd vele malen minder dan augustus 2007 toen er 5.856 werden geteld. Ook het aantal Huiszwaluwen van 1.573 laat een lichte verbetering zien ten opzichte van vorig jaar, ruim duizend. Andere 'highlights' in augustus die het vermelden waard zijn: Regenwulp (13), Grutto (nieuwe telpostsoort), Kraanvogel, Zwartkopmeeuw, Blauwborst, Kemphaan (2), Visarend (4) en Duinpieper (9).

Al met al een prima start van het trek telseizoen. De nieuwste telresultaten zijn dagelijks te vinden op de website van Vogelwacht Uden, maar wil je het zelf een keer live meemaken: tot eind november ben je van harte welkom op de telpost!

Mignon van den Wittenboer

Bron: www.vogelwachtuden.nl, weekverslagen door Arend Vermaat

Wespendieven tellen in de Maashorst

Op zaterdag 4 augustus 2012 stond het jaarlijkse wespendieventellen weer op het programma. Het was een stralende zaterdagmorgen, dus de Wespendieven moeten goed te zien zijn, ofschoon het aan de late kant is. De meeste Wespendieven hebben al gebroed en de zogenaamde voedselvluchten vinden nauwelijks meer plaats. Deze keer had John Opdam echter geregeld dat zijn broer met een hoogwerker aanwezig was. John, zijn broer, werkt als chauffeur bij een Schaijks bedrijf die hoogwerkers hebben. Om ongeveer tien uur die ochtend kwam de hoogwerker dan ook aanrijden en deze werd neergezet bij de 'Drie Vennen' aan de Palmstraat. Met een manbak werden de eerste drie tellers hoog gehesen, Hans van den Heuvel, Theo Veldpaus en Jan-Willem Hermans.

Hangend op drieëntwintig meter hoogte boven de Maashorst hebben we een prachtig uitzicht over de Maashorst. Wat kan je ver kijken. Zo is onder andere de toren in Haaren bij Oss te zien, maar ook het Provinciehuis in Den Bosch. Beide gebouwen herbergen een Slechtvalk. Er zijn diverse foto's gemaakt, waarvan er hier enkele te zien zijn. Het begon warmer te worden en de eerste meldingen van Wespendieven werden al doorgebeld. Wij hadden nog niets gezien, totdat John Opdam, die beneden ons was, ons wees op een Wespendief recht boven ons. Het lastige van kijken op hoogte is dat je teveel wordt afgeleid, maar ook dat je op het groen kijkt in plaats van in de lucht. Je ziet hierdoor de vogels nauwelijks aankomen. Na enkele Wespendieven meer blijkt het al twee uur te zijn. Er was afgesproken dat alle tellers hier zouden samenkomen om de bevindingen op papier te zetten. Maar natuurlijk werden ook alle tellers getrakteerd op een ritje naar boven, zodat iedereen kon genieten van het uitzicht op deze hoogte. Een mooie dag, maar of het experiment met de hoogwerker navolging krijgt moet nog gezien worden. Van dit 'experiment' hebben we in ieder geval genoten!

Jan-Willem Hermans

Hangend op drieëntwintig meter hoogte

Broedvogelinventarisatie van de Goorse Bossen

Samen met het IVN Veghel hebben leden van de Vogelwacht Uden e.o. de Goorse Bossen (ten noorden van Erp) geïnventariseerd op broedvogels, daarnaast heeft het IVN in dat gebied nog de plantjes en amfibieën in kaart gebracht.

De Goorse Bossen is deels een langgerekt stuifzandgebied en is vrijwel geheel in het begin van de 20^e eeuw bebost. Een paar kleine percelen met oud eikenhakhout bevindt zich in het midden-oosten van het bosgebied. Rond het midden van de 19^e eeuw bestond het gebied ten westen van de huidige Leijgraaf vrijwel geheel uit heide. Aan de westkant en ten

noorden van de heide lagen de buurtschappen Kraanmeer, Looieind en Stinkhoek (thans Rijkerbeek). Tot aan het begin van de 20^e eeuw waren alleen de randen ontgonnen tot bospercelen. Pas rond 1920 kwam de bosaanplant goed op gang.

Spreeuw (foto John Hermans)

In 2012 zijn de Goorse Bossen in totaal vierentwintig keer in de ochtend bezocht en zes keer in de avond. In totaal besloegen de bezoeken 4.320 minuten of 72 uur. In totaal zijn er 90 soorten waargenomen verdeeld over 4.196 waarnemingen. Hiervan vertoonden er 74 soorten ook daadwerkelijk territoriumindicerend gedrag. Dit resulteerde uiteindelijk in 64 soorten met een territorium. In totaal werden 802 territoria gevonden.

De top tien van de soorten met het hoogste aantal territoria in dit gebied is weergegeven in Tabel 1, deze tien soorten bezetten 60,5% van alle territoria.

	Soort	Aantal territoria	Dichtheid (#/100 Ha)
1	Vink	77	39,1
2	Winterkoning	57	29,0
3	Zwartkop	51	25,9
4	Koolmees	51	25,9
5	Roodborst	49	24,9
6	Tjiftjaf	49	24,9
7	Merel	48	24,4
8	Boomkruiper	40	20,3
9	Pimpelmees	34	17,3
10	Spreeuw	29	14,7

Tabel 1: Soorten met de meeste territoria

Van alle waargenomen soorten staan er twintig (22,2%) op de rode lijst, daarvan zijn er tien broedvogels in de Goorse Bossen (zie Tabel 2)

Soort	Rode lijst status	Territorium in de Goorse Bossen
Grote Zilverreiger	Gevoelig	
Patrijs	Kwetsbaar	2
Watersnip	Bedreigd	
Wielewaal	Kwetsbaar	1
Oeverloper	Gevoelig	
Kerkuil	Kwetsbaar	
Steenuil	Kwetsbaar	1
Groene Specht	Kwetsbaar	3
Veldleeuwerik	Gevoelig	4
Boerenwaluw	Gevoelig	
Huiswaluw	Gevoelig	
Graspieper	Gevoelig	
Gele Kwikstaart	Gevoelig	1
Tapuit	Bedreigd	
Kramsvogel	Kwetsbaar	
Spotvogel	Gevoelig	5
Grauwe Vliegenvanger	Gevoelig	6
Matkop	Gevoelig	4
Huismus	Gevoelig	2
Ringmus	Gevoelig	

Tabel 2: Soorten van de Rode lijst waargenomen in de Goorse Bossen in 2012

Tijdens de broedvogelinventarisatie zijn in totaal elf soorten dag- en nachtactieve zoogdieren waargenomen verdeeld over 67 exemplaren. Daarnaast werden ook Groene kikkers gezien danwel gehoord (28 exemplaren).

Soort	Aantal waargenomen
Mol	7
Haas	33
Konijn	7
dwergvleermuis spec.	5
Eekhoorn	3
Rosse Woelmuis	1
Bosmuis	1
Das	1
(herders)Hond	1
Huiskat	3
Ree	6
groene kikker complex	28

Tabel 3: Soorten dag- en nachtactieve zoogdieren

#	Soort	Aantal territoria	#	Soort	Aantal territoria
1	Grote Zilverreiger		46	Zwarte Roodstaart	
2	Blauwe Reiger		47	Gekraagde Roodstaart	7
3	Ooievaar		48	Roodborsttapuit	5
4	Grauwe Gans		49	Tapuit	
5	Canadese Gans	1	50	Beflijster	
6	Nijlgans	2	51	Merel	48
7	Wilde Eend	15	52	Kramsvogel	
8	Kuifeend		53	Zanglijster	20
9	Havik	1	54	Koperwiek	
10	Sperwer	1	55	Grote Lijster	7
11	Buizerd	1	56	Bosrietzanger	2
12	Torenvalk		57	Kleine Karekiet	2
13	Patrijs	2	58	Spotvogel	5
14	Kwartel	1	59	Braamsluiper	1
15	Fazant	4	60	Grasmus	22
16	Waterhoen	3	61	Tuinfluiter	14
17	Meerkoet	1	62	Zwartkop	51
18	Scholekster		63	Fluiter	1
19	Kievit	5	64	Tjiftjaf	49
20	Watersnip		65	Fitis	20
21	Wulp	1	66	Goudhaan	14
22	Witgat		67	Grauwe Vliegenvanger	6
23	Oeverloper		68	Staartmees	5
24	Kleine Mantelmeeuw		69	Matkop	4
25	Holenduif	5	70	Kuifmees	8
26	Houtduif	24	71	Zwarte Mees	4
27	Turkse Tortel	1	72	Pimpelmees	34
28	Kerkuil		73	Koolmees	51
29	Steenuil	1	74	Boomklever	7
30	Bosuil	1	75	Boomkruiper	40
31	Gierzwaluw		76	Wielewaal	1
32	Groene Specht	3	77	Gaai	6
33	Zwarte Specht	1	78	Ekster	
34	Grote Bonte Specht	13	79	Kauw	2
35	Kleine Bonte Specht	6	80	Zwarte Kraai	7
36	Veldleeuwerik	4	81	Spreeuw	29
37	Boerenzwaluw		82	Huismus	2
38	Huiszwaluw		83	Ringmus	
39	Boompieper	3	84	Vink	77
40	Graspieper		85	Keep	
41	Gele Kwikstaart	1	86	Groenling	6
42	Witte Kwikstaart	5	87	Putter	1
43	Winterkoning	57	88	Appelvink	
44	Heggenmus	8	89	Geelgors	24
45	Roodborst	49	90	Rietgors	

Tabel 4: Waargenomen soorten en hun territoria

Leo Ballering en Arend Vermaat

Vale Gier in Odiliapeel

“Mijn broer belde me. Hij zei, ‘ik rijd hier rond en zie opeens een enorm beest op je land. Kom eens kijken.’ Inderdaad, een enorme vogel. Nee, zoiets heb ik nog nooit gezien. Zijn we op internet gaan zoeken en toen zagen we dat het een gier is en dat het inderdaad wel bijzonder is. Die zie je normaal alleen in een dierentuin”, zegt Rien Verstegen. In zijn weiland in Odiliapeel zat gisterochtend opeens een Vale Gier. Een indrukwekkend beest, met vleugelspanwijdte van zo’n tweeënhalve meter. De aaseter leeft van kadavers, kan tien kilo zwaar worden en wordt zelden in Nederland gespot. Ze leven in Europa in Spanje, Portugal en Zuid-Frankrijk.

John Opdam van de Vogelwacht Uden is blij verrast als hij hoort dat het dier in Odiliapeel is gezien: ”Aha! Het is dat ik nu in België zit, anders was ik er nu meteen op af gegaan. Ja, zo’n gier is wel bijzonder. Het is echt een enorm beest. En je ziet ze niet vaak in Nederland. Ik weet wel dat er twee jaar geleden een groep in de buurt van Oss zat.” Volgens Opdam gaat het waarschijnlijk om een dwaalgast. “Zo noem je dat. Als er schaarste is in het gebied waar ze leven, dan gaan Vale Gieren soms ergens anders op zoek naar voedsel. En dan kunnen ze helemaal hier uitkomen. Of het een jong dat verdwaald is, dat kan ook. In Nederland blijven ze nooit zo lang, dode dieren blijven hier niet op het land liggen, dus ze vinden niets te eten. Ja, misschien dat zo’n beest een dood konijn vindt, maar dat is ook alles.” Nee, dan had het dier beter een andere kant op kunnen vliegen, stelt Opdam. “Ergens waar dood vee wel op het land achterblijft.” Af en toe ontsnapt er ook een gier uit een dierentuin. Opdam: “Dat is natuurlijk ook een mogelijkheid. Maar dan hoor je gauw genoeg of een dierentuin een gier mist. Die dieren zijn ook geringd.”

Rien Verstegen is gistermiddag nog lang aan het zoeken geweest nadat ‘zijn’ gier opgevlogen was. “Misschien dat-ie nog ergens zat. Dan hadden we ook nog een filmpje van ‘m kunnen maken.” Waarschijnlijk was dat verspilde moeite, stelt Opdam: “Het kan best dat hij toen al heel ver weg was. Binnen een uur zit zo’n vogel al bijna boven Maastricht. Die beesten kunnen verschrikkelijk snel vliegen.”

Uit: Brabants Dagblad, 1 augustus 2012 (door Lieke Mulder)

Vale Gier in Odiliapeel (foto Toy Janssen)

Activiteiten werkgroepen Vogelwacht Uden e.o.

HET BESTUUR

Het bestuur verzorgt de algehele coördinatie van de vereniging, zij stimuleert tal van activiteiten en legt contacten met derden. Tevens organiseert het bestuur de ledenactiviteiten, zoals excursies, cursussen en dialezingen. Genoemde activiteiten worden mede uitgevoerd door middel van een aantal werkgroepen, te weten:

WERKGROEP INVENTARISATIE

De werkgroep Inventarisatie organiseert diverse vogeltellingen in de Maashorst. Genoemde inventarisaties hebben tot doel een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de vogelstand in een bepaald gebied. De verkregen informatie wordt ter beschikking gesteld aan het SOVON, Staatsbosbeheer en Gemeentes. Zij gebruiken de informatie ten behoeve van beheersplannen voor de Maashorst en de Wijstgronden.

Coördinator Arend Vermaat, telefoon: 0413-377116

WERKGROEP OEVERZWALUWEN

Sinds 1986 heeft de Vogelwacht een kunstmatige oeverzwaluwenwand op de voormalige grindafgraving "Hemelrijk" te Volkel. Men houdt zich bezig met de inventarisatie en registratie van de daar broedende oeverzwaluwen. Daarnaast wordt regelmatig onderhoud uitgevoerd aan de oeverzwaluwenwand en observatiehut. Op verzoek is een gratis brochure verkrijgbaar met daarin alle details over de bouw e.d.

Coördinator Marc Poulussen, telefoon: 0413-274046

WERKGROEP UILEN

Het plaatsen en onderhouden van nestkasten in kerken, boerderijen en schuren is een van de belangrijkste taken van deze werkgroep. Momenteel heeft de werkgroep de beschikking over ca. veertig kerkuilenkasten, die verdeeld zijn over Uden, Volkel/Odiliapeel en Boekel/Venhorst. Alle broedgegevens worden geregistreerd en aan de betreffende instanties doorgegeven. Daarnaast het geven van advies aan belangstellenden.

Coördinator John Opdam, telefoon: 0413-255179

WERKGROEP NESTKASTEN

Deze werkgroep verschaft nestgelegenheid aan vogels en dan met name holenbroeders, zoals Koolmees, Pimpelmees en Zwarte Mees, Gekraagde Roodstaart, Vliegenvanger etc. Dit gebeurt door diverse soorten nestkasten te maken en op geschikte locaties te bevestigen. Op dit moment heeft de werkgroep het beheer over zo'n zeshonderd nestkasten. Tevens het inventariseren en administreren van broedgevallen.

Coördinator Leo Ballering, telefoon: 0413-368248

WERKGROEP STOOTVOGELS

Naast het inventariseren van een zestal soorten stootvogels, welke in de Maashorst voorkomen, wordt aandacht besteed aan het maken en plaatsen van nestkasten of horsten, alsmede het controleren en registreren ervan. Verder is het doorgeven en assisteren bij het ringen van de jongen ook een taak van de groep. Het betreft hier voornamelijk de Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk, Wespandief en Boomvalk.

Coördinator William van der Velden, telefoon: 0413-343308

WERKGROEP CLUBBLAD / PUBLICITEIT

Een belangrijk communicatiemiddel binnen de Vogelwacht is "Het Bruujsel". Dit clubblad wordt viermaal per jaar uitgebracht in een oplage van ca. 300 exemplaren. Hierin is veel te lezen over de diverse activiteiten binnen de vereniging. Verder verzorgt de werkgroep alle publiciteit rondom de activiteiten die op touw worden gezet. Dit resulteert in diverse berichtgevingen in de dag- en weekbladen, kabelkranten, radio en televisie.

Coördinator Peter Noy, telefoon: 0413-251691

WERKGROEP VRIJWILLIG LANDSCHAPSBEHEER UDEN

Deze werkgroep is een gezamenlijke activiteit van het I.V.N. en Vogelwacht Uden. Zij houdt zich bezig met behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen in de omgeving van Uden. Hiertoe worden o.a. wilgen geknot, elzensingels teruggezet en poelen gegraven. Tevens maakt het V.L.U. onderdeel uit van de Stichting Udense Kersenboomgaard. Zij onderhoudt een kersenboomgaard aan de Patrijsweg te Uden.

Coördinator Willem Peters, telefoon: 0413-252529

WERKGROEP JEUGDVOGELWACHT UDEN E.O.

De Jeugdnatuurgroep is een zelfstandige werkgroep binnen Vogelwacht Uden. Zij is bedoeld voor jongeren tussen de tien en vijftien jaar en heeft als doel de jeugd kennis te laten maken met alle facetten van de natuur. Een keer per maand op zaterdagmorgen trekt men het veld in om naar vogels te kijken, bomen te herkennen of paddenstoelen te zoeken. Men tracht het besef en waardering voor de natuur bij de jeugd te vergroten.

Coördinator Peter van de Braak, telefoon: 0413-253586

WERKGROEP SENIOREN.

Een actieve groep senioren binnen de Vogelwacht die iedere maandagmorgen in de Maashorst gaat wandelen voor het sociale contact maar ook om van de natuur (flora en fauna) te genieten. Daarnaast wordt assistentie verleend bij het maken van diverse soorten nestkasten en helpt men mee met de verschillende werkgroepen. Ook wordt ondersteuning verleend bij het uitvoeren van inventarisatiewerkzaamheden. De minimum leeftijd voor deelname is 55 jaar.

Coördinator Wil Verbossen, telefoon: 0413-268414

WERKGROEP NATUUR & MILIEU

Een gezamenlijke werkgroep met het IVN-Uden. Het doel van deze werkgroep is om natuur- en milieuplannen van bijvoorbeeld de Gemeente Uden of provincie te toetsen en van commentaar te voorzien. Kansen en bedreigingen op natuurgebied worden besproken en waar nodig actie ondernomen. Daarnaast wordt onder andere flora- en faunaonderzoek verricht in de verschillende natuurgebieden met als doel het geven van beheeradviezen.

Coördinator Joep van Lieshout (a.i.) telefoon: 0413-269153

Doe mee en meld je aan!

Iedere werkgroep kan wel extra hulp gebruiken. 'Vele handen maken immers licht werk'. Wanneer je interesse hebt om mee te doen of eerst meer informatie wilt hebben, neem dan telefonisch contact op met de desbetreffende werkgroepcoördinator. Zij staan je graag te woord (alvast bedankt)!

Vogelwacht - Winkel

Kijk eens goed in de winkel van de Vogelwacht. Mogelijk kunt u iemand verrassen met één van de onderstaande cadeaus en/of praktische middelen. U steunt daarmee tevens het werk van Vogelwacht Uden e.o. Zoals u ziet, is het aantal artikelen afgenomen, heeft u nog ideeën?

Meer willen weten over vogels? De winkel kan u daarbij helpen:

• Atlas van de vogeltrek.....	€ 20,00
• Arendsoog	€ 12,00
• Creatief vogels fotograferen.....	€ 17,00
• De dwergganzen van Anjum	€ 17,00
• De grauwe klauwier NIEUW	€ 15,00
• De jonge sporenzoeker	€ 10,00
• De kiekendieven van het Oldambt	€ 19,00
• Dieren fotograferen	€ 17,00
• Erfvogels in beeld.....	€ 3,50
• Handboek vogels kijken	€ 18,00
• Herkenningskaart vogels NIEUW	€ 4,00
• IJsvogels	€ 15,00
• Kerkuilen	€ 13,00
• Kraaienbende.....	€ 11,00
• Living on the edge.....	€ 50,00
• Langs Weinddupper en Schrijverke	UITVERKOCHT
• Mus.....	€ 12,00
• Nesten in beeld	€ 3,50
• Nieuwe zakgids Vogels	€ 10,00
• Nieuwe zakgids Vogels NIEUWE DRUK	€ 12,00
• Tuinvogels in beeld	€ 3,50
• Uilen van Europa.....	€ 35,00
• Veldgids Roofvogels	€ 25,00
• Veldkijker.....	€ 12,00
• Vogels, lichaamsbouw en gedrag	€ 24,99
• Vogels over de vloer	€ 17,00
• Vogels van Europa (ANWB) NIEUWE DRUK	€ 25,00
• Vogels van maand tot maand	€ 11,50
• Vogels voor elke dag.....	€ 10,00
• Vogels zien en horen	€ 10,00
• Vogelsporen	€ 20,00

CD's en DVD's

• Cd's met vroege vogelzang 3 Nico de Haan, vogels van plas en moeras	€ 10,00
• DVD Onze weidevogels.....	€ 17,00
• DVD Onze zwanen en wilde ganzen.....	€ 17,00
• DVD Onze eenden	€ 17,00

Verrekijkers:

- Bresser Condor 10x42 € 130,00
- Optisan Cobra 10x42..... € 65,00
- Riemenstelsel voor kijker of fototoestel (Harness) € 12,00
-

Andere artikelen:

- Vogelwacht Uden sticker gratis!
- Mooie geborduurde Vogelwachtsticker (geel/blauw embleem) € 1,00
- Vogelwachtspeeldje (een “must” voor leden)..... € 5,00
- Voederhuis € 10,00
- Verjaardagskalender..... € 5,00
- Klompje..... € 3,00

Coördinator Vogelwacht-Winkel:

Jacques Raats, Maasstraat 65 te Veghel

Telefoon: 0413-369388 (voor afspraak van tevoren even bellen)

Kijk ook eens op www.vogelwachtuden.nl en klik op ‘algemeen’, daar vind je de winkel.

Foto Rooijmans

www.fotorooijmans.nl

Markt 10 - 6021CD - Budel
tel. 0495-494890
h.rooijmans1@chello.nl

SWAROVSKI

Al vele jaren zijn wij het adres voor Swarovski verrekijkers, Spottingscopes en toebehoren.

Met gedegen advies en eindeloos geduld staan we u terzijde in uw keuze voor het juiste Swarovski produkt.

Een produkt dat beschouwd mag worden als de “Rolls Royce” onder de optiek. De “EL-serie” bijvoorbeeld wordt op 140 punten op kwaliteit gecontroleerd. Daardoor ontstaat een produkt waarop met een gerust hart 30 jaar garantie wordt gegeven (10 jaar bij spotting scopes)

SWAROVSKI

SWAROVSKI OPTIK DIGISCOPING

Dankzij de DCA, DCB en TLS800 gaat voor u de fascinerende wereld van SUPER-TELE-FOTOGRAFIE open.

Met gemak haalt u uw moeizaam te benaderen object 40,...50,...60 maal dichterbij. Vogels en wild fotograferen was nog nooit zo gemakkelijk.

Met 30 jaar ervaring in fotografie kunnen wij u uiteraard een schat aan informatie en adviezen verstrekken, waardoor goede resultaten meteen haalbaar zijn.

Het assortiment van Swarovski omvat meer dan 25 kijkers en telescopen.

Wat doet Vogelwacht Uden e.o.?

Vogelwacht Uden e.o. (en omgeving) is een zelfstandige vereniging die zich actief inzet voor alle, in de vrije natuur, levende vogels. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Directe bescherming van vogels en hun biotoop.
- Het behouden en creëren van nestgelegenheid voor vogels.
- Belangstelling kweken voor vogels bij een groot publiek.
- Deelname aan landelijke en provinciale activiteiten m.b.t. vogelstudie en inventarisatie.

Om de doelstellingen te realiseren worden tal van activiteiten georganiseerd, waaronder:

- Publiekswandelingen zowel in het Udense Maashorstgebied als de omliggende dorpen.
- Excursies naar waardevolle natuurgebieden in Nederland en ook daarbuiten.
- Film- en dia-avonden in het eigen clubgebouw, de Groenhoeve.
- Vogelcursussen voor leden en niet-leden.
- Houden van lezingen voor scholen, verenigingen en instanties.
- Geven van voorlichting op tentoonstellingen en open zondagen.
- Verzorgen van publicaties in diverse media en tijdschriften.

Naast de hierboven genoemde educatieve middelen verleent Vogelwacht Uden ook daadwerkelijke hulp aan de vogels door middel van:

- Het plaatsen en onderhouden van nestkasten (zang-, stootvogels en uilen).
- Herstel en beheer van kleinschalige natuurgebieden in Uden en omgeving.
- Beheer en onderhoud van de kunstmatige oeverwaluwenwand op het Hemelrijk.
- Het plaatsen van nestbeschermers voor weidevogels.
- Wintervoeding aan vogels in nood (in geval van strenge en langdurige vorst).

Andere activiteiten van de Vogelwacht zijn:

- Het inventariseren van diverse (broed)vogelsoorten in het Maashorstgebied.
- Het opstellen van beleidsplannen en aanbevelingen ten aanzien van Gemeentes en Overheden om zodoende voor de belangen van de natuur en in het bijzonder de vogels op te komen.
- Ten behoeve van Vogelwacht Uden, I.V.N.-Uden en de Kinderboerderij het exploiteren en onderhouden van het gezamenlijke onderkomen, de Groenhoeve.
- Het plaatsen van schuil- en observatiehutten.
- In samenwerking met het I.V.N.-Uden actief deelnemen aan het Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (V.L.U.). Het behouden en herstellen van kleine landschapselementen in Uden e.o.
- Het samenstellen en uitgeven van een eigen verenigingsblad "Het Bruujsel".

Vogelwacht Uden werkt samen met provinciale en landelijke organisaties op het gebied van:

- Inventarisaties, waaronder het Broedvogel Monitoring Project (B.M.P.), wintervogeltellingen en de Vogeltrek-teldag in de Maashorst.
- Het ringen en registreren van o.a. stootvogels, kerkuilen en zangvogels.
- Controle op de naleving van de (nieuwe) Vogelwet.

Wilt u actief meedoen of een financiële bijdrage geven?

- De jaarcontributie bedraagt € 14,- per persoon.
- Gezinsleden betalen € 6,-.
- Het éénmalig inschrijfgeld bedraagt € 2,50.
- Per adres ontvangt men ieder kwartaal "Het Bruujsel".

Kerkuil

Voor inlichtingen en lidmaatschap:

- Secretariaat: José Escher, Kruisstraat 13 - 5388 CH NISTELRODE.
Telefoon: 0412-650180 of E-mail: secretariaat@vogelwachtuden.nl

Website Vogelwacht Uden: www.vogelwachtuden.nl

Clubgebouw: De Groenhoeve, Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij). Telefoon: 0413-250047.

Dé specialist voor technische functies

- **Opdrachtgevers** kunnen vacature(s) voorleggen aan Nobru waarna zij zich toelegt op het, binnen de gestelde termijn en budget, adequaat vervullen van de personeelsbehoefte.
- **Werkzoekenden** met een technische of technisch/commerciële achtergrond kunnen bij Nobru terecht voor advies en bemiddeling naar een duurzame baan bij een van haar opdrachtgevers.

De belangrijkste vakgebieden waarbinnen Nobru Technisch Personeel werkzaam is, zijn:
Elektrotechniek, Werktuigbouwkunde, Bouwkunde en Civiele Techniek.

Nobru Technisch Personeel B.V.
Rondweg 73 (Poort van Uden)
Postbus 73
5400 AB Uden

Telefoon: 0413-243610
Fax: 0413-243615
E-mail: info@nobru.nl
Internet: www.nobru.nl

premium honden & katten voeders,

ZO'N KWALITEIT; ZO VOORDELIG !!

www.4feedt.nl

Onder andere in ons assortiment:

20 kg Senior krokant:	€ 30,40
20 kg Superieur Krokante brok:	€ 27,00
20 kg Superieur Kip & Rijst (Premium):	€ 28,70
20 kg Superieur Puppy brokjes:	€ 35,80
15 kg Superieur Lam & Rijst (hypoallergeen):	€ 24,70
10 kg 6-Mix kattenbrokjes:	€ 25,20

en vele andere soorten; ook alles in 10 kg verpakkingen

Gratis bezorgservice in Uden, Oss, Veghel, Nijmegen, Wijchen en omgeving!

U bent ook van harte welkom in onze winkel:
Honden & Katten Speciaalzaak 4FEEDT
Volkelseweg 26 - 5405 NA Uden

Kijk eerst op www.4feedt.nl voor de openingstijden!!

Meer informatie en VOORDELIG on-line shoppen (> 1.000 artikelen):

www.4feedt.nl

Of vraag een folder aan: 0413 - 266 398

Ideeën nodig voor in en om het huis?

Kom eens kijken en vraag
advies én alles voor een
voordelige prijs

U zoekt een goede hovenier?

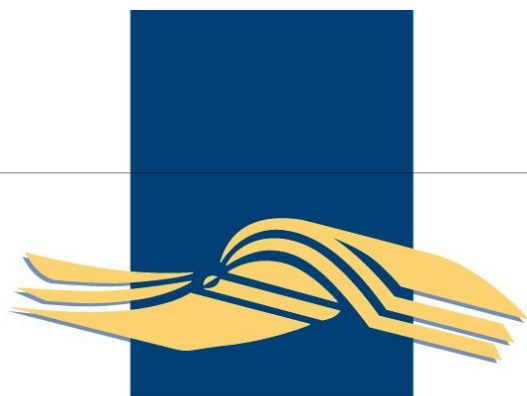
Die zijn vak verstaat en
kennis van zaken heeft?

**Laten we
kennismaken!**

Kijk ook eens op onze site.

GOORKENSWEG 1 - 5405 BV UDEN - 0413 - 26 10 78 - INFO@DEKLEUTER.NL - WWW.DEKLEUTER.NL

Voor boeken en tijdschriften gaat u naar:

Boekhandel Bert van der Heijden

Mondriaanplein 12, 5401 HX UDEN

Telefoon: 0413-260907

Internet: www.libris.nl

E-mail: bertheijden@libris.nl

Gordijnen
vloerbedekking
binnenzonwering
raamdecoraties
enz.

Neringstraat Oost 7-9
5401 GM Uden
Tel.: 0413-250510
Fax.: 0413-247210

www.vloerenraam.nl

Een huiscollectie Impressions;
een collectie met veel keus en
kwaliteit, speciaal voor u
geselecteerd en vervaardigd.
WELKOM

'De Bloemenkelder'

Botermarkt 7
5404 NV UDEN

Tel.: 0413-267988
Fax: 0413-257584

Onderdeel van The Florist Bloemen en Planten

Voor meer informatie:
www.theflorist.nl

Botermarkt 7, 5404 NV Uden, Tel.: 0413 - 26 79 88

Thuis in wonen

Atriensis B.V.
Insulindelaan 124
Postbus 842
5600 AV Eindhoven
Telefoon: 040-2367859
Fax: 040-2364278

E-mail: info@atriensis.nl
Webite: www.atriensis.nl

Th. Peters Machinale Timmerwerken

Het juiste adres voor kozijnen en trappen

Eisenhowerweg 22
5466 AC VEGHEL
Tel.: 0413-377744
Fax: 0413-354755

**Slagerij
Frans Knobbout**

Drossaard 12
5403 ET UDEN
tel: 0413-267354

*Wij bieden u met zekerheid het
beste rundvlees uit Nederland*

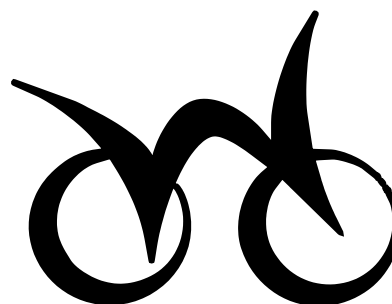
COCK ULAND de fietsenwinkel

**Drossaard 47
5403 ES Uden
Tel. 0413-267088**

**Duifhuizerweg 8 Tel. 0413 363785
5406 TB Uden Fax 0413 342047**

*Voor al uw agrarisch
loonwerk*

**wim de wilt
tweewielers**

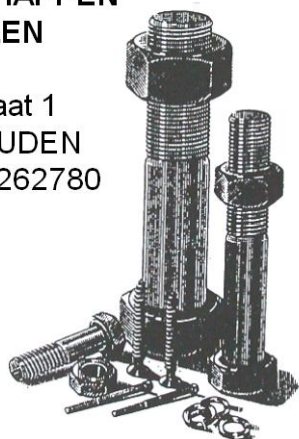
**Tweewielers Wim de Wilt v.o.f.
Kerkstraat 4, 5401 BE UDEN**

**Telefoon: 0413-262620
Telefax: 0413-255560
E-mail:
tweewielerswimdewilt@gmail.com**

snijders metaal

IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN
METALEN

Kapelstraat 1
5401 EC UDEN
Tel.: 0413 - 262780

de Bruin

verzekeringen

**Een vertrouwd adres
voor al uw verzekeringen**

Velmolenweg 87, Uden • Telefoon: (0413) 330999
E-mail: info@debruin.nl • Internet: www.debruin.nl

HONDEN WASSERETTE IN ZEELAND

UNIEK IN DEZE REGIO!
DE HONDENWASSERETTE, DE PERFECTE
OPLOSSING VOOR IEDERE HONDENBEZITTER.
UW HOND WASSEN MET SHAMPOO,
ANTIVLOOIEN/TEKEN BEHANDELING EN
DAARNA DROOGFÖHNEN.
ALLES IN ÉÉN MOEITE EN GEEN ROMMEL
EN NATTIGHEID IN UW BADKAMER.
U KUNT 7 DAGEN PER WEEK TERECHT.

WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117
5411 CK Zeeland Nbr
Tel (0486) 45 21 15 www.tonnywillemsen.nl

WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117 - 5411 CK Zeeland Nbr - Tel (0486) 45 21 15 - www.tonnywillemsen.nl

- Verkoop van tuin- en parkmachines
- Tuingereedschap
- Berekening benodigdheden
- Reparatie van tuin- en parkmachines
- Slijpen van houtbewerking-gereedschap,
- Veetondeuses scharen, messen, etc.
- Levering en verkoop Shell/campinggas
- Levering en verkoop petroleum/gasolie
- 24uur Tamoil tankservice
- Altijd tanken via de betaalautomaat met 'n
bank/giro- of andere betaalcard

Graag tot ziens!

Openingstijden: Ma gesloten | Di t/m Do 8.00 - 18.00 uur | Vrij 8.00 - 20.00 uur | Za 9.00 - 16.00 uur

Hallo **JUMBO**

'DE BESTE SUPERMARKT VAN BRABANT'

Jumbo, Roland de Laak
Drossaard 14-18
5403 ET UDEN
Telefoon: 0413-267837

Foto de Vakman

**Echte foto speciaalzaak met
internet prijzen**

Marktstraat 10 - Uden
Telefoon: 0413-263695
E-mail: verkoop@fotodevakman.nl

foto+de
vakman
uden
wijchen

Marktstraat 10
5401 GH Uden
Spoorstraat 16
6602 AZ Wijchen

**Deskundig advies
lage prijzen**

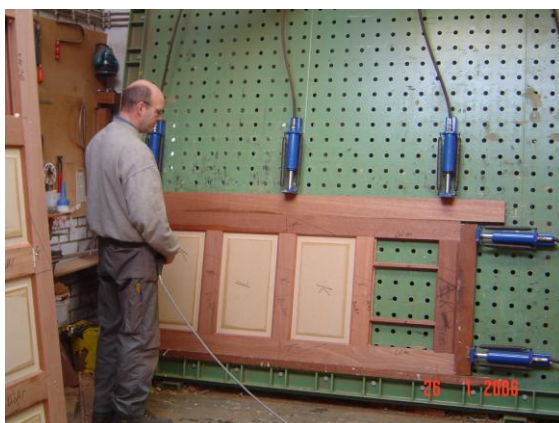
www.fotodevakman.nl

voor wie goedkoop een camera wil kopen....

Hans van den Heuvel Machinale Timmerwerken

*Voor al uw binnen- en
buitendeuren*

Leurke 2A
5427 EE BOEKEL
Tel.: 0492-323861
Fax: 0492-324013
Website: www.heuveldeur.nl

JAN PEERENBOOM

Aannemingsbedrijf
Jan Peerenboom B.V.
Volkelseweg 6
5405 NA Uden
tel: (0413) 26 37 40